T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

DEĞERLER EĞİTİMİ İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seval KÖKSAL SÜLEYMANOĞLU

DİYARBAKIR- 2021

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

DEĞERLER EĞİTİMİ İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seval KÖKSAL SÜLEYMANOĞLU

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Taha YAZAR

DİYARBAKIR- 2021

TEZ ONAY SAYFASI

D.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. Tarih:

Başkan : Doç. Dr. Faysal ÖZDAŞ ……..

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Taha YAZAR ……..

Üye : Doç Dr. İsmail KİNAY ……

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bahar BURTAN DOĞAN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi DÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Seval KÖKSAL SÜLEYMANOĞLU

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de 2016-2019 yılları arasında gerçekleştirilen değerler eğitimi konulu yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesidir. Çalışma konu başlığı içerisinde "değerler eğitimi" geçen Türkiye'de yapılmış olan tezlerle sınırlıdır.YÖK Ulusal Tez Merkezinde kataloglanmış olan 250 tez belirlenen kategoriler doğrultusunda incelenmiş ve doküman analizi yapılarak elde edilen bulgulara göre değerlendirilmiştir.Tezler;hazırlandığı üniversite, enstitü, anabilimdalı, yayınlandığı yıl, konu alanı, yöntemi/modeli ve deseni, örneklem türü, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları, güvenirlik ve geçerlik çalışmaları ve veri analiz teknikleri ölçütlerine göre incelenmiştir. Araştırmada veri analizi içerik analizi ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler yüzde ve frekanslara dayalı bir şekilde yorumlanmıştır.

Araştırma sonucuna göre; değerler eğitimi konusunda tezlerle ilgili en çok yayın yapan üniversitenin Gazi Üniversitesi olduğu görülmüştür. Lisansüstü çalışmalar en fazla Eğitim Bilimleri Enstitüsü kapsamında yayınlanmıştır. Çalışmaların en çok Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi anabilim dallarında oluşturulduğu belirlenmiştir. Tezlerin büyük çoğunluğunun 2019 yılında yayınlandığı belirlenmiştir. Tezlerin çoğunluğu niteldir ve doküman inceleme türündedir. Örneklem büyüklüğü olarak çoğunlukla 1-50 arası katılımcıyla çalışılmıştır. Araştırmalarda veri toplama araçlarının büyük çoğunluğunu doküman inceleme ve anket formu oluşturmaktadır. İçerik analizi en çok kullanılan veri analiz tekniğidir.

Anahtar Kelimeler: Değer, değerler eğitimi, doküman inceleme, lisansüstü tezler.

ABSTRACT

The aim of this research is to analyze the master's and doctoral theses on values education carried out in Turkey between the years 2016-2019. Working in the subject heading "values education" is limited to the last ones made in Turkey. 250 theses cataloged in YÖK National Thesis Center were examined in line with the determined categories and evaluated according to the findings obtained by document analysis. Theses which included in the study were examined in terms of the university, institute, year of publication, subject area, method/model and design, sample type, sample size, data collection tools, reliability and validity studies, and data analysis techniques were examined. In this study, data analysis was carried out with content analysis. The data obtained were interpreted based on percentages and frequencies.

According to the results of the research; It has been seen that the university that publishes the most about theses on values education is Gazi University. Postgraduate studies were published mostly within the scope of Educational Sciences Institute. It was determined that the studies were mostly created in the departments of Turkish and Social Sciences Education. It was determined that the majority of theses were published in 2019. The majority of theses are qualitative and in the type of document review. As a sample size, mostly 1-50 participants were studied. The majority of data collection tools in research are document review and questionnaire form. Content analysis is the most used data analysis technique.

Keywords: Value, values education, document rewiev, graduate theses.

ÖNSÖZ

Bu araştırmada Türkiye'de 2016-2019 yılları arasında gerçekleştirilen değerler eğitimi konulu yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Çalışma konu başlığı içerisinde "değerler eğitimi" geçen Türkiye'de yapılmış olan tezlerle sınırlı tutulmuştur. YÖK Ulusal Tez Merkezinde kataloglanmış olan 250 tez belirlenen kategoriler doğrultusunda incelenmiş ve doküman analizi yapılarak elde edilen bulgulara göre değerlendirilmiştir.

Araştırma sürecimde tez konusunun belirlenmesinden tezin son aşamasına gelene kadar bana yol gösteren,yoğun iş temposuna rağmen çok değerli vakitlerini ayırarak bana destek olan ve yardımlarını esirgemeyen, umudumun tükendiği yerde bana umut ışığı olup, bu süreçte akademik bilgileri ile yolumu aydınlatan tez danışmanım saygıdeğer hocam Doç. Dr. Taha YAZAR'a çok teşekkür ederim.

Ders sürecimden bu yana olumlu ve yapıcı eleştirileri ile beni yönlendiren,tecrübe ve bilgi birikimleri ile her zaman kendilerinden çok şey öğrendiğim,bilimin ve bilgiye ulaşmanın öneminin giderek artığı çağımızda benim de bilime katkıda bulunmamda bana yardımcı olan ve desteğini benden esirgemeyen saygıdeğer Anabilim Dalı başkanımız Prof. Dr. Behçet ORAL'a teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışmanın hazırlanışında manevi desteklerini,bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen, her zaman varlıklarını yanımda hissettiğim, bana yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Bayram AŞILIOĞLU'na çok teşekkür ederim.

Tez savunma jürisinde yer alan Doç. Dr. İsmail KİNAY ve Doç. Dr. Faysal ÖZDAŞ 'a katılımlarından ve katkılarından dolayı teşekkür ederim. Ayrıca, Dr. Öğrt. Üyesi Mehtap SARAÇOĞLU'na teşekkür ederim.

Tezimin başından sonuna kadar desteklerini esirgemeyen,tezimi okuyup gereken düzeltmeleri yapmamda bana çok yardımcı olan, beni motive eden, manevi desteğini çok derinden hissettiğim değerli arkadaşım Özlem LALA'ya çok teşekkür ederim.

Öğrencilik sürecim boyunca hem tecrübelerinden hem de kütüphanesinden yararlanmama imkan sağlayan değerli hocam Öğr. Gör. Yunus AVANOĞLU'na teşekkür ederim. Bu zorlu ama güzel süreçte hep yanımda olan eşim, annem, babam ve kardeşlerime çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI ..... **i**

BİLDİRİM ..... **ii**

ÖZET ..... **iii**

ABSTRACT ..... **iv**

ÖNSÖZ ..... **v**

İÇİNDEKİLER ..... **vi**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xii**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xiv**

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu 1

1.2. Araştırmanın Amacı 2

1.3. Araştırmanın Önemi 4

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları 5

1.5. Araştırmanın Varsayımları 5

1.6. Tanımlar 6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kavramsal Açıdan Değer 7

2.2. Değerlerin İşlevi 8

2.3. Değerlerin Özellikleri 9

2.4. Değerlerin Sınıflandırılması 10

2.5. Değer Kuramları 11

2.5.1. Spranger'in Değer Kuramı 11

2.5.2. Rokeach'ın Değer Kuramı 12

2.5.3. Schwartz'ın Değer Kuramı 12
2.6. Değerler Eğitimi 13
2.6.1. Kavramsal Olarak Değerler Eğitimi 13
2.6.2. Tarihsel Açıdan Değerler Eğitimi 15
2.6.3. Değerler Eğitiminin Amacı ve Önemi 16
2.6.4. Değerler Eğitimi Yaklaşımları 16
2.6.4.1. Değer Aktarma (Değerlerin Doğrudan Öğretimi) Yaklaşımı 17
2.6.4.2. Değer Geliştirme/Değer Gerçekleştirme Yaklaşımı 17
2.6.4.3. Bütüncül Yaklaşım 18
2.6.4.4. Değer Telkini 18
2.6.4.5. Davranış Değiştirme 19
2.6.4.6. Değer Belirginleştirme 20
2.6.4.7. Değer Analizi 22
2.6.4.8. Eylem Öğrenme 22
2.6.4.9. Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı 23
2.6.4.10. Adil Topluluk Okulları Yöntemi 24
2.6.4.11. Karakter Eğitimi 25
2.6.4.12. Örtük Program 26
2.6.5. Değerler Eğitimi Stratejileri 27
2.6.6. Değerler Eğitiminde Rolü Olan Paydaşlar 29
2.6.6.1. Öğretmen 29
2.6.6.2. Çevre 31
2.6.6.3. Aile 32
2.6.6.4. Medya 34
2.7. İlgili Araştırmalar 35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni 42
3.2. Çalışma Evreni 42
3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması 43
3.4. Verilerin Analizi 43

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Tezlerin Yazıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı 45
3.2. Tezlerin Yazıldığı Enstitülere Göre Dağılımı 47
3.3. Tezlerin Yazıldığı Anabilim Dallarına Göre Dağılımı 47
3.4. Tezlerin Yayımlandığı Yıllara Göre Dağılımı 49
3.5. Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı 49
3.6. Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı 49
3.7. Tezlerin Ayrıntılı Özet Verilme Durumuna Göre Dağılımı 50
3.8. Tezlerde Anahtar Kelime Verilmesi Durumuna Göre Dağılımı 50
3.9. Tezlerin Öneminin Belirtilmesine Göre Dağılımı 51
3.10. Tezlerin Daha Önce Yapılan Yerli ve Yabancı Çalışmalara Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı 51
3.11. Tezlerin Kullanılan Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı 52
3.12. Tezlerin Kullanılan Araştırma Desenine Göre Dağılımı 52
3.13. Tezlerin Hedef Kitlesine Göre Dağılımı 53
3.14. Tezlerin Örneklem Seçim Yöntemine Göre Dağılımı 54
3.15. Tezlerin Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı 54
3.16. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı 55
3.17. Tezlerde Kullanılan Ölçeği Geliştiren Kişiye Göre Dağılımı 56

3.18. Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Geçerlik Çalışmalarına Yer Verilip Verilmediğine Göre Dağılımı 56

3.19. Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Güvenirlik Çalışmalarına Yer Verilip Verilmediğine Göre Dağılımı 56

3.20. Tezlerin Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı..... 57

3.21. Tezlerin Tablo, Grafik ve Şekillere Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı ……..57

3.22. Tezlerin Tartışma ve Yorum Bölümüne Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı.. 58

3.23. Tezlerin Öneriler Bölümüne Yer Verilip Verilmeme Durumuna Göre Dağılımı……..58

3.24. Tezlerin Yararlanılan Ölçme Araçlarının Ekte Verilme Durumuna Göre Dağılımı. 59

3.25. Tezlerin Uygulama İzni ile İlgili Resmi Evrakların Ekte Bulunması Durumuna Göre Dağılımı 59

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

5.1. Tezlerin Yapıldıkları Üniversitelere İlişkin Tartışma 60

5.2. Tezlerin Yapıldıkları Enstitülere İlişkin Tartışma..... 60

5.3. Tezlerin Yapıldıkları Anabilim Dalına İlişkin Tartışma 61

5.4. Tezlerin Yayımlandığı Yıllara İlişkin Tartışma 61

5.5. Tezlerin Türlerine İlişkin Tartışma 62

5.6. Tezlerin Danışman Unvanlarına İlişkin Tartışma 62

5.7. Tezlerin Ayrıntılı Özet Verilme Durumuna İlişkin Tartışma..... 62

5.8. Tezlerde Anahtar Kelime Verilmesine İlişkin Tartışma 63

5.9. Tezlerin Araştırmanın Önem Durumuna İlişkin Tartışma 63

5.10. Tezlerin Daha Önce Yapılan Yerli ve Yabancı Çalışmalara Yer Verilmesine İlişkin Tartışma..... 63

5.11. Tezlerde Kullanılan Araştırma Yöntemine İlişkin Tartışma 63

5.12. Tezlerde Kullanılan Araştırma Desenlerine İlişkin Tartışma 64

5.13. Tezlerin Hedef Kitlesine İlişkin Tartışma 64

5.14. Tezlerin Örneklem Seçim Yöntemine İlişkin Tartışma 65

5.15. Tezlerin Örneklem Büyüklüğüne İlişkin Tartışma 65

5.16. Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçlarına İlişkin Tartışma 66

5.17. Tezlerde Kullanılan Ölçeğin Geliştiren Kişiye İlişkin Tartışma 66

5.18. Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Geçerlik Çalışmalarına Yer Verilip Verilmediğine İlişkin Tartışma 66

5.19. Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Güvenilirlik Çalışmalarına Yer Verilip Verilmediğine İlişkin Tartışma 66

5.20. Tezlerin Veri Analiz Tekniklerine İlişkin Tartışma 67

5.21. Tezlerde Bulguların Tablo/Grafik ve Şekillere Yer Verilme Durumuna İlişkin Tartışma 67

5.22. Tezlerde Tartışma ve Yorum Bölümüne Yer Verilme Durumuna İlişkin Tartışma..... 67

5.23. Tezlerin Öneriler Bölümüne Yer Verilip Verilmeme Durumuna İlişkin Tartışma……..68

5.24. Tezlerde Yararlanılan Ölçme Araçlarının Ek'te Verilme Durumuna İlişkin Tartışma..... 68

5.25. Tezlerde Uygulama İzni ile İlgili Resmi Evrakların Ekte Bulunmasına İlişkin Tartışma 68

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇLAR 69

6.2. ÖNERİLER 70

KAYNAKÇA 72

EK - 1 TEZ İNCELEME FORMU 91

EK-2 İNCELENEN TEZLERİN LİSTESİ 93

EK-3 ÖZGEÇMİŞ 105

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Fichter'in Değer Sınıflaması……11
Tablo 2. Kluckhohn'un Değerler Sınıflaması……11
Tablo 3. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı…..……...……..45
Tablo 4. Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı …….…….…...…47
Tablo 5. Tezlerin Yazıldığı Anabilim Dallarına Göre Dağılımı…..……...…....…47
Tablo 6. Tezlerin Yayımlandığı Yıllara Göre Dağılımı ….……..…..…….49
Tablo 7. Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı ……...……..…...…….…..…49
Tablo 8. Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı …….....…..…...50
Tablo 9. Tezlerin Ayrıntılı Özet Verilme Durumuna Göre Dağılımı…….……50
Tablo 10. Tezlerin Anahtar Kelime Verilmesi Durumuna Göre Dağılımı ……..... 50
Tablo 11. Tezlerin Öneminin Belirtilmesine Göre Dağılımı.....……...…...51
Tablo 12. Tezlerin Daha Önce Yapılan Yerli ve Yabancı Çalışmalara Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı…….……...……51
Tablo 13. Tezlerin Kullanılan Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı ……..……..….52
Tablo 14. Tezlerin Kullanılan Araştırma Desenine Göre Dağılımı ...……..……52
Tablo 15. Tezlerin Hedef Kitlesine Göre Dağılımı ……...…...…..53
Tablo 16. Tezlerin Örneklem Seçim Yöntemine Göre Dağılımı ……...….54
Tablo 17. Tezlerin Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı ……..……..….55
Tablo 18. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı…..…….…...….55
Tablo 19. Tezlerin Kullanılan Ölçeği Geliştiren Kişiye Göre Dağılımı.……...…...56
Tablo 20. Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Geçerlik Çalışmalarına Yer Verilip Verilmediğine Göre Dağılımı……..……...……..…56
Tablo 21. Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Güvenilirlik Çalışmalarına Yer Verilip Verilmediğine Göre Dağılımı……....…….....57
Tablo 22. Tezlerin Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı ……..57
Tablo 23. Tezlerin Tablo, Grafik ve Şekillere Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı…….. 58
Tablo 24. Tezlerin Tartışma ve Yorum Bölümüne Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı……..58
Tablo 25. Tezlerin Öneriler Bölümüne Yer Verilip Verilmeme Durumuna Göre Dağılımı……..……..……..58

Tablo 26. Tezlerin Yararlanılan Ölçme Araçlarının Ekte Verilme Durumuna Göre Dağılımı Dağılımı ……...…….....……59
Tablo 27. Tezlerin Uygulama İzni ile İlgili Resmi Evrakların Ekte Bulunması Durumuna Göre Dağılımı ……...……...…..……...……59

KISALTMALAR LİSTESİ

A.B.D: Ana Bilim Dalı

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

TDK : Türk Dil Kurumu

RTÜK : Radyo Televizyon Üst Kurulu

BTK : Bilgi Teknolojileri İletişim Kurulu

TTKB : Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacı, alt amaçları, sınırlılıkları, varsayımları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde her alanda değişim, dönüşüm ve yeniliklerden bahsedilmektedir. Bu değişimi doğru bir şekilde algılayan ve buna uyum sağlayan toplumlar her alanda lider konumunda olurken, değişime ayak uyduramayan toplumlar ise geri planda kalmışlardır (Arslan, 2007: 670). Dünyada yaşanan bu hızlı ve çok yönlü değişim ve dönüşüm çalışmaları, eğitim alanındaki yapılanmanın yeniden sorgulamasına neden olmuştur. Bilgi toplumuna geçiş aşamasında, eğitim için ayrılan kaynakların etkili ve verimli bir şekilde kullanılması eğitim hizmetlerinde kaliteyi arttırdığı gibi bu hizmetlere olan memnuniyeti sağlama arzusu da eğitim de birtakım yenilikleri gündeme getirmiştir (Gülşen ve Gökyer, 2011: 1).

Eğitim, bireye bilgi beceri ve davranışları kazandırmayı amaçlayan bir süreç olarak tanımlanabilir. Diğer bir ifadeyle eğitim içinde bulunulan toplumun normlarını öğrenmek ve eyleme dönüştürmektir. Yani eğitim, bireyin gelişimini sağlamaya yönelik araçların kullanılmasıdır denilebilir (Adem, 2008: 2). Bu da daha çok okullar aracılığıyla yapılmaktadır. Eğitim sisteminin temelini oluşturan ilk ve ortaokullar, çocuğa bilgi ve beceriyi kazandıran yerlerdir bundan sonraki aşamalarda ise kazanılan bilgi ve beceriler bu birikimlerin üzerine eklenmektedir. İlk ve ortaokul dönemi, hem çocuğun tutum ve tavırlarının hem de sosyal davranışlarının, aile hayatının ve çevreyle ilişkilerinin geliştiği bir dönemdir. Çocuğun bu dönemde öğrendiği bilgiler ilerleyen yaşlarda hayatına yön verecektir. Öğrendiği her türlü bilgi, beceri ve tutumlar çeşitli yönleriyle insan hayatına yön vermektedir. İnsan hayatına yön veren unsurlardan biri de sahip olduğu değerlerdir (Bahçe, 2010: 14).

Değerler, kültürel anlamda toplumun davranışlarını, duygu ve düşüncelerini belirleyen ve o toplumu diğer toplumlardan ayıran temel yapı taşları olan örf, adet ve

gelenekler olarak tanımlanabilir. Değerler, sosyal bağlamda ise insanın sosyal yaşamdaki davranış eğilimlerini belirleyen kriterlerdir. Bu şekilde düşünüldüğünde değerler, toplum ilişkilerinin gelişiminde, ötekileştirmenin önlenmesinde ve toplumsal bütünlüğün korunmasında aynı zamanda kültürün, toplumun ve o toplumda yer alan bireylerin anlaşılmasında da etkin rol almaktadır (Avcı, 2007: 21).

Toplumun gayesi, içinde yaşanılan toplumun devamını sağlayacak güçlü nesiller yetiştirmektir. Bu nesillerin geleceğe umutla bakan,geçmişini bilen ve kültürel olgulara duyarlı bireyler olarak yetişmesi gerekmektedir. Bu da ancak değerler ve değerler eğitimi aracılığıyla olmaktadır. Bir toplumun güçlü ve sorumluluklarını bilen bir nesil yetiştirmesi ve bu toplumun sürekliliğinin sağlanması ancak değerlerin kazanılmasıyla mümkündür (Beldağ, 2012: 29). Değerler eğitimi, ulusal ve evrensel değerlerin formal ve informal yollarla bireylere kazandırılmasıyla gerçekleşir. Yani, aile, eğitim kurumları, sosyal çevre ve sosyal medya araçları yoluyla değerler bireylere kazandırılmaktadır. Aslında değerler eğitimi bir amaç için gerçekleştirilmektedir ki bu amaç bireysel ve toplumsal huzurun sağlanmasıdır; çünkü bir toplumun veya bireyin değerlerden yoksun kalması demek o toplumun veya bireylerin davranışlarını kestirememek demektir. Dolayısıyla değerler eğitimi burada devreye girmektedir ve topluma ve bireye uyulması ya da uyulmaması gereken konularda yardımcı olmakta ve belirli bir sınır çizmektedir (Özdaş, 2013). Bu noktada değerler ve değerler eğitimi ile ilgili gerçekleştirilen akademik çalışmalar değerler eğitimi ile ilgili aydınlatıcı bilgiler sunmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı 2016-2019 yılları arasında gerçekleştirilen değerler eğitimi konulu yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesidir. Bu amaç kapsamında araştırmada aşağıda belirtilen alt amaçlara yanıt aranmıştır.

2016-2019 yılları arasında gerçekleştirilen değerler eğitimi konulu yüksek lisans ve doktora tezlerinin;

- Üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- Enstitülere göre dağılımı nasıldır?
- Anabilim dalına göre dağılımı nasıldır?

- Yayınlandıkları yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Türlerine göre dağılımı nasıldır?
- Araştırmacının danışman ünvanına göre dağılımı nasıldır?
- Amaç, yöntem ve sonuç kısmını kapsayacak bir özet verilmesine göre dağılımı nasıldır?
- Anahtar kelimelerin belirtilip belirtilmemesine göre dağılımı nasıldır?
- Araştırmanın önemine yer verilip verilmemesine göre dağılımı nasıldır?
- Araştırma ile ilgili daha önceden yapılan yerli ve yabancı araştırmalara yer verilip verilmemesine göre dağılımı nasıldır?
- Kullanılan araştırma yöntemine göre dağılımı nasıldır?
- Kullanılan araştırma desenlerine göre dağılımı nasıldır?
- Hedef kitlesine göre dağılımı nasıldır?
- Örneklem seçim yöntemine göre dağılımı nasıldır?
- Örneklem büyüklüğüne göre dağılımı nasıldır?
- Kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?
- Kullanılan ölçme araçlarını geliştiren kişiye göre dağılımı nasıldır?
- Kullanılan veri toplama araçlarının geçerlik çalışması yapılıp yapılmamasına göre dağılımı nasıldır?
- Kullanılan veri toplama araçlarının güvenirlik çalışması yapılıp yapılmamasına göre dağılımı nasıldır?
- Kullanılan veri analiz tekniklerine göre dağılımı nasıldır?
- Bulgularının tablo, grafik ve şekillere yer verilme durumuna göre dağılımı nasıldır?
- Tartışma ve yorum bölümüne yer verilme durumuna göre dağılımı nasıldır?
- Önerilere yer verilme durumuna göre dağılımı nasıldır?
- Yararlanılan ölçme araçlarının ekte verilmesine göre dağılımı nasıldır?
- Uygulama izni ile ilgili resmi evrakların ekte bulunup bulunmamasına göre dağılımı nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de değerlere ve değerlerle ilgili çalışmalara verilen önem gittikçe artmaktadır. Değerler kişinin fikir, duygu ve tutumlarına etki edebilir ve onlardan etkilenebilir. Eğitim sürecinde öğrencinin zihinsel seviyesini arttırmaya çalışmanın yanı sıra duygu, fikir ve davranışlarına hitap edebilmek, onları da olumlu yönde geliştirebilmek amaçlanmaktadır. Değerler eğitimi ise öğrencilerin düşüncelerini, duygu ve davranışlarını etkileyebilmektedir (Tulunay Ateş, 2017).

Televizyonda ve sosyal medyada yer alan popüler programların çocuklar ve gençler üzerindeki olumsuz etkileri, yoğun çalışma hayatı, parçalanmış ailelerin çoğalması, ekonomik kaygılar gibi pek çok sebepten ötürü çocukların ailelerce yeterince kontrol edilemiyor olması; çocukların sosyal, ahlaki, milli, ve dini değerlerin bazılarından habersiz bir şekilde büyümesine zemin hazırladığı söylenebilir. Bu durum içerisinde yaşanılmakta olan toplumun devamlılığının sağlanmasını zorlaştırabilmektedir.

Değerler ait oldukları toplumun temel taşlarıdır. Toplumların ayakta kalabilmesi, geçmişten bugüne tasıdığı değerlere sahip çıkıp, koruyabildigi ve ihtiyaç halinde işlerliğini yitiren değerinin özünü bozmadan değiştirebilmesi ile mümkündür. Çünkü toplumlar ancak sahip olduğu tüm değerleri yeni nesillere aktarabildiği ölçüde diğer medeniyetler karşısında varlığını sürdürebilir ve birlik beraberliğini sağlayabilir. Değerler eğitiminin görevi de bu noktada başlamaktadır (Yazıcı, 2014).

Değer eğitimi, bireyin kendini tanıması ve anlamasının yanı sıra kendine ve aynı çevreyi paylaştığı kişilere yönelik sorumluluklarınında farkında olmasına olanak sağlamaktadır. Toplumsal birlik ve beraberliğin korunmasında önemli yeri olan değerler eğitimi, bu özelliğinden dolayı gerek kişisel gerekse toplumsal yönden büyük önem taşımaktadır. Değerler eğitimi konusunda son yıllarda yerli ve yabancı çalışmaların sayısının artması bu durumun bir göstergesidir diyebiliriz.

Alanyazında değerler eğitimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi ile ilgili yapılan bazı çalışmalar bulunmaktadır. Adıgüzel ve Ergünay (2012), Türkiye'de değerler üzerine gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin eğitim bilimleri ve öğretmen

yetiştirme yönünden incelemiştir. Elbir ve Bağcı (2013), Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeydeki çalışmaların değerlendirilmesi çalışmasında, Türkiye'de değerler eğitiminin araştırmacılar tarafından yeteri kadar özümsenmediğini ortaya koymuşlar ve değerler eğitimi alanında bulunan bu boşluğun doldurulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu anlamda değerler eğitimi ile ilgili çalışmaların son yıllarda artarak bu boşluğun belirli yönlerden doldurulduğu söylenebilir. Bu çerçevede konu ile ilgili araştırmaları belirlemek ve bu araştırmaların genel durumunu ortaya koymak önem arz etmektedir. Bu nedenle bu çalışma, değerler eğitimi ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin araştırma eğilimlerinin nasıl bir görünüme sahip olduğunun tespiti için yapılmıştır. Değerler eğitimi ile ilgili ülkemizde yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin tematik olarak incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmanın, alanyazında bu konu ile ilgili boşluğun doldurulmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca Eğitim Bilimleri başta olmak üzere diğer alanlarda da değerler eğitimi ile ilgili konularda çalışma yapacak olan bütün araştırmacılara yapacakları araştırma konularını belirlemelerinde katkı sunacağı umulmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma içerisinde "değerler eğitimi" ifadesi geçen Türkiye'de yapılmış olan tezlerle sınırlıdır.
- Araştırma 2016-2017-2018-2019 yılları arasında yayınlanan yüksek lisans ve doktora tezleri ile sınırlıdır. Tezler en son 06.01.2020 tarihinde kontrol edilmiştir.
- Araştırma, YÖK Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tez merkezinde erişime açık olan tezlerle sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmacılar tarafından ulusal çapta hazırlanan değerler eğitimi konulu yüksek lisans ve doktora tezlerinin ilgili enstitüler tarafından YÖK'e tam olarak ulaştırıldığı varsayılmıştır.
- Tezlerin sağlandığı YÖK'ün tezlerin kataloglanmasını hatasız olarak yaptığı varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Değer: Değerler; arzu edilen, inanılan ve bireylerin sergilemiş olduğu çeşitli davranışlar için ölçüt olarak kullanılabilen olgulardır (Bilgin, 1995: 31).

Değerler Eğitimi: Değerler eğitimi kişinin kendisi ile uyumlu olmasını, eylem ve düşünüşlerinde tutarlı olmasını, kendi kendini tanımasını sağlayan özelliklerin bireye verilmesi için planlı ve bilinçli bir şekilde çeşitli öğrenme ortamlarının oluşturulmasıdır (Akbaş, 2008: 11).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde değer kavramıma, değerlerin işlevlerine, özelliklerine, sınıflandırılmasına, değerler eğitimi ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca, bu bölümde ilgili araştırmalar yer almaktadır.

2.1. Kavramsal Açıdan Değer

Değerler; istenilen, inanılan ve bireylerin sergilemiş olduğu çeşitli davranışlar için ölçüt olarak kullanılabilen olgulardır. Znaniecki tarafından ilk defa sosyal bilimlere kazandırılan değer kavramı, "valere" kökünden türetilmiştir ve Latince güçlü olmak ya da kıymetli olmak demektir (Bilgin, 1995: 31). TDK sözlüğünde değer; "bedel, paha, bir şeyin önemini belirlemeyi sağlayan soyut ölçü, kıymet, bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı veya bir şeyin değdiği karşılık" şeklinde tanımlanmaktadır (http://www.tdk.gov.tr.).

MEB değer kavramını; davranışları, düşünme şeklini ve olaylara karşı gösterilen tepkileri oluşturan, okulda var olan özellikler (MEB, 2005), Büyükdüvenci (2002); bir öznenin nesneye duyduğu ilgi ilişkisi, Güngör (2010); herhangi bir şeyin arzu edilebilirliğiyle veya arzu edilemez oluşuyla ilgili inanç, Çağlar (2005) ise süreçleri veya var olan şeyleri evrenin bir parçası haline getiren anlam kalıpları olarak tanımlamaktadır (Özgüven, 2004: 71).

Yapılan tanımlardan yola çıkılarak, değer kavramının bireyin davranışlarının temelini ve kişinin hayata bakış açısını oluşturan bir olgu olduğu söylenebilir (Şişman, 2002: 59). Değerler, yalnızca bireysel hayatı etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda toplum hayatının şekillenmesine katkıda bulunan önemli faktörlerden birisidir (Arslan ve Yaşar, 2003: 10). Belirli bir davranışı genel olarak toplum tarafından onaylaması ya da onaylamaması o davranışın toplumca doğru veya yanlış olduğunu göstermektedir (Fichter, 2009: 73).

2.2. Değerlerin İşlevi

Değer bireyin iç sesi, toplumların görünmeyen polisidir. Birey bir durum karşısında bir tercih yapmak zorunda kaldığında yaptığı tercihi yaşadığı toplumun ona kattığı değerlere göre verir. Bireyin gösterdiği davranış, sahip olduğu değere göre biçimlenir. Fichter (2009: 175-176) değerlerin işlevini şu şekilde sıralamıştır:

a) Değerler bireyin ve toplulukların sosyal değerlerinin yargılanmasında hazır birer araç olarak kullanılır.

b) Değerler kişilerin dikkatini önemli ve yararlı olarak görülen maddi kültür nesneleri üzerine çeker.

c) Her toplumda ideal düşünme yollarına değerler tarafından rehberlik edilir.

f) Birey kendisiyle benzer değerlere sahip olan bireylerle beraberdir. Ortak değerler, sosyal dayanışmayı yaratan ve devamını sağlayan en önemli öğelerden biridir.

İnsanların değerleri algılaması ve davranışa dönüştürmesi üzerine pek çok çalışması olan Rokeach (1973) ise değerlerin işlevlerini şu şekilde sıralamıştır (Akt: Akbaş, 2004: 41):

a) Değerler davranış standartlarını belirler.

b) Değerler karar vermede ve çatışmaları çözmede kullanılır.

c) Değerler önem derecesine göre sıralanır.

d) Değerler kalıtsal olmayıp öğrenme sonucu kazanılır.

Fichter ve Rokeach için değerler, toplumsal yaşamda, hayati bir öneme sahiptir. Değerler bireylere davranışlarında yön vermede yardımcı olduğu gibi davranışlarının sonucunda oluşabilecek durumlara karşı da dayanma gücü verir. Ayrıca değerler toplumda birer sosyalleşme aracıdır. Aynı değerlere bağlı kişiler bir araya gelirken bu değere sahip olmayanlar bu gruptan uzaklaştırılır. Böylece toplum

tarafından kabul görmüş değerler sınıfsal anlamda bir statü sağlarken bu değere sahip olmayanlara da bir ceza niteliği taşır (Doğan, 2007: 62).

2.3. Değerlerin Özellikleri

Bireyler ve toplumlar açısından önem arz eden değerler kavramsal boyutun yanında bünyesinde bazı özellikleri barındırmaktadır.

Yaman (2014) değerlerin anlaşılması ve idrak edilebilmesi için değerlerin özelliklerinin bilinilmesi gerektiğini dile getirmiş ve değerlerin özelliklerini ;

1. Değerler, değer yargılarının etkisi altındadır,
2. Davranışların çıkış noktasıdır,
3. Görecelidir,
4. Mantıksal tarafın ağır bastığı değerler hiyerarşik yapıdadır, şeklinde ifade etmiştir.

Değerin içine yüklediğimiz anlama göre değerleri öznel ve nesnel olarak algılayabilir ve bu şekilde kategorilendirebiliriz. Yapılan çalışmalar değerlerin öznel olmasını, durağan olmamasından, bireylerin değer verip kıymetlendirdiği hedeflerin farklı olmasından kaynaklanmaktadır denilebilir. Yaman (2014) değerlerin bireyden bireye, toplumdan topluma değişebileceği gibi bir birey veya toplum tarafından değer olarak kabul gören, diğer birey ve toplumlar tarafından kabul edilemeyeceği bu sebeple değerlerin öznel ve kişisel olduğunu ifade etmiştir.

Özlem (2001) öznelci tanımlara istinaden öznelcilere paralel olarak değerlerin özelliklerini ;

1. Değerler doğrudan öznelerin ilgi, ihtiyaç, amaç ve beklentileriyle ilgilidir,
2. Değerler, öznenin kuramsal değil tatbikine ilişkin yönelim eseridirler,
3. Değerlerin özneden müstakil bir variyetleri ve benlikleri yoktur,
4. Değerler olanlarla değil olması lazım geleni ifade eder,
5. Değerler olumlu ve olumsuz olarak ikiye ayrılır,
4. Değerler izafidir, şeklinde belirtmiştir.

2.4. Değerlerin Sınıflandırılması

Yapılan çalışmalarda özellikle toplumsal araştırmalarda önemli gelişmeler sağlansa da mevcut çalışmalar incelendiğinde değer sınıflamalarıyla ilgili olarak karşımıza bir sürü değer sınıflamasına ilişkin görüş çıkmaktadır. Bir bireye varlığı kabul edilen, var olan değerleri sıralaması için verdiğimizde bireyin yukardan aşağıya doğru sıraladığı değer, birey için her şeyden daha fazla önem arz ettiği için sıralama da o yönde olur (Ulusoy, 2007: 41).

Birey ve toplum olarak hayatımızı, yaşam tarzımızı etkileyen birçok değer vardır. Bu değerleri araç, amaç, ekonomik, bilimsel, siyasi, demokratik, geleneksel, bireysel, temel, sosyal, sağlık, estetik, ahlaki, dini, mantıksal, hazcı ve faydacı gibi sınıflara ayırmak mümkündür. Değerler sınıflandırılırken daha çok muhtevasına, özelliklerine ve işlevselliklerine bakılır. Bundan dolayı değerleri çok yönlü ele almak ve detaylı bir şekilde ortaya koymak için farklı sınıflandırmalar yapılmıştır (Genç, 2019).

Değerlerin sınıflandırılmasında çıkış noktası olarak değerlerin saptanması, kademelendirilmesi, kurumsal fonksiyonları, değer yön tayinleri, değer düzeninin meydana gelişi ve değer sahaları görülmektedir. Değerlerin sınıflandırılmasındaki bu nüans büyük bir nispette değerlerin men bağı noktasındaki perspektiften kaynaklanmaktadır (Köylü, 2016: 31).

Değerlerle ilgili yapılan geçmiş senelerde yapılan inceleme, araştırma ve çalışmalara baktığımızda değerleri türlerine göre sistematik bir düzen içinde hiyerarşik olarak gruplandırıldığını veya sınıflandırıldığını görebiliriz.

Fichter (2009) değerleri sosyal kişilik, toplum ve kültür gibi iç içe olmalarından dolayı, değerlerin sınıflandırılmasıyla ilgili olarak :

- Değerler zorlayıcılık derecelerine göre sınıflandırılabilir,
- Sosyal değerler devamlılık arz eden ortaklaşa fonksiyonlar esasında düzenlenebilir,
- Değerlerin en anlamlı sınıflandırılma şekli kurumsal fonksiyonlarına göre sıralamaktır, şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 1. Fichter'in Değer Sınıflaması

Değer Sınıflama Türü	Özellikleri
Zorlayıcılık Düzeylerine Göre	Sosyal kişiliğin etki düzeyi göz önünde bulundurularak düzenlenen değerler, bilinçli olarak kabul edilen en içsel ve ahlaki açıdan en kuvvetli değerlerdir.
Süreklilik Gösteren Ortaklaşa İşlevlerine Göre	Toplumun devamı ve halkın huzuru için neyin istenildiğini ve neyin önemli olduğunu belirten değerlerdir.
Kurumsal İşlevlerine Göre	Kurumların işlevlerinden hareketle kuruma özgü olarak belirginleşen değerler olup, dini siyasal, ekonomik vb. değerlerdir. Kurumların işlevlerine dayalı ve kurumlara özgü bir öne çıkan siyasal, dini ve ekonomik vb. değerlerdir.

Kaynak: (Fichter, 2009 : 173).

Sosyal kuramcı ve antropolog Kluckhohn değerleri belirli ölçütlere göre sınıfladığını görebiliriz :

Tablo 2. Kluckhohn'un Değerler Sınıflaması

Tür	Olumlu ve Olumsuz Olma Durumuna Göre Sınıflama
Kapsam	Estetik, kavramsal ve ahlaki olarak sınıflama.
Amaç	Değerlerin davranış biçimi, davranış neticesi (araç değerleri) ya da varılan neticeye göre sınıflandırılması.
Genelleme	Değerlerin belli durumlarda ortaya çıkan ya da farklı durumlarda ortaya çıkan değerler, kültürel değerler olmasına göre sınıflanması.
Yoğunluk	Seçime bağlı ve zorunlu değerler şeklinde sınıflama.
Büyüklük	Hususi bir vaziyetle ilgili, hususi bir gruba veya topluma ait evrensel değerler şeklinde sınıflama.
Örgütleme	Değerlerin önemine göre sınıflanması.

Kaynak: (Akt: Aydın ve Gürler, 2014: 8-9).

2.5. Değer Kuramları

Geçmişten günümüze değer kavramının farklı araştırmacılar tarafından ele alındığı görülmektedir.Alanyazında yer alan bazı değer kuramları aşağıda verilmiştir.

2.5.1. Spranger'in Değer Kuramı

Psikolojide değer ile ilgili test ilk defa Alman eğitimci filozof Spranger tarafından kullanılıp uygulanmıştır. Spranger deneklerini her birinde var olan değer türlerine göre şahsiyet tiplerine ayırmış ve altı değer çeşidinden birine herkesin

girebileceğini söylemiştir. Spreanger ve "Study of Values" isimli geniş bir çalışmayı gerçekleştiren Allport, Vernon ve Lindzey' den sonra değerler altı gruba ayrılmıştır:

- Teorik,
- Ekonomik,
- Politik,
- Dini,
- Sosyal,
- Estetik değerler (Güngör, 2010: 47).

2.5.2. Rokeach'ın Değer Kuramı

Rokeach "amaç (gaye) değerler" ve "araçsal (vasıta) değerler" olmak üzere değerleri iki gruba ayırmıştır (Göngör, 2000: 72). Amaç değerler, tercih edilen hedefler olup sosyal ve kişisel değerlerdir. Kişi veya toplum merkezli, kişilerarası veya öze dönüklük amaç değerlerin odak noktasıdır (İşcan, 2007: 103). Araç değerler ise ahlaki değerler ve yeterlik değerleridir; hayatın amacından çok, davranış biçimleriyle ilintilidir. Özellikle de davranışların yanlış ve kötü seklinde ifade edilen sosyal boyutlarını içerir (Ergün, 2003: 76).

2.5.3. Schwartz'ın Değer Kuramı

Schwartz, oluşturduğu değeri güdüsel yönden farklı olan on temel tipe ayırmıştır (Schwartz, 1992: 65) Bunlar şöyle sıralanabilir.

1. Güç (Power): Kaynaklar, insanlar ve toplumsal konum üzerinde denetim gücü (Değerler: Zengin olmak, sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, insanlar tarafından benimsenmek ve toplumdaki görüntümü koruyabilmek).

2. Başarı (Achievement): Toplumsal standartları temel alan kişisel başarıyönelimi (Değerler: Zeki olmak, başarılı olmak, sözü geçen biri olmak yetkin olmak ve hırslı olmak)."

3. Hazcılık (Hedonism): Hazza ve bireysel zevke yönelim (Değerler: Hayattan tat almak, zevk).

4. Uyarılım (Stimulation): Yenilik arayışı ve heyecan (Değerler: Değişebilen bir hayat yaşamak, cesur olmak).

5. Öz yönelim (Self-direction): Eylemde ve düşüncede bağımsızlık.

6. Evrenselcilik (Universalism): Anlayışlı olmak, doğa ve tüm insanların iyiliği istemek, hoşgörü.

7. İyilikseverlik (Benevolence): Kişini yakın çevresindeki diğer bireylerin iyiliğini gözetmesi.

8. Geleneksellik (Tradition): Dinsel veya kültürel töreye bağlılık ve fikirlere saygı.

9. Uyma (Conformity): Toplumsal beklentilere ayrı olup başkalarına zarar verebilecek eylem ve dürtülerin sınırlanması (Değerler: Yaşlılara, anne ve babaya değer vermek, kibarlık, kendini denetleyebilme ve itaatkâr olma).”

10. Güvenlik (Security): Toplumdaki kişinin, ilişkilerin huzuru ve sürekliliği.

2.6. Değerler Eğitimi

2.6.1. Kavramsal Olarak Değerler Eğitimi

Eğitimin tek hedefi, zihin eğitimi olmamalıdır; birey, bir bütün olarak ele alınmalı ve değerlendirilmelidir. Tek başına beden veya zihin eğitimi insanı daha akıllı ve güçlü hale getirebilir, ancak bu akıl ve gücün insanlık için iyi bir şekilde kullanılması ahlak veya değerler eğitimi ile mümkündür (Türen, 2019: 8).

Değer eğitimi tarihi 1920’li yıllarda Amerika’da karakter eğitimine ilişkin yapılan ilk çalışmalara dayanmaktadır. Karakter eğitimine verilen ilgi 1930’lu senelerde azalmış ve bu ilgizlik 1960’lı yılların ikinci yarısına dek devam etmiştir. 1960’lı yılların sonlarına doğru toplum ve eğitimciler tarafından değerlere verilen ilgi canlanmış ve değer eğitimi önemli hale gelmiştir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008).

Günümüzde değer eğitimi ile alakalı çalışmalar incelendiğinde “geliştirilmiş karakter eğitimi” ismiyle değerleri ve ahlaki gelişimi de kapsayıcı bir eğitim anlayışı

uygulandığı görülmektedir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Değerler eğitiminde ahlak eğitimi, değer gerçekleştirme, vatandaşlık eğitimi ve karakter eğitimi olmak üzere dört program oluşmuştur .Yine "karakter eğitimi", "değerler eğitimi" ve "ahlak eğitimi" ifadeleri birbirlerinin yerine ve eş kullanıldıkları da görülmüştür. Bu ifadeler iç içe geçmiş durumda olup birbirlerinden farklıdırlar. (Akbaş, 2007: 96). "Ahlak Eğitimi" çocuklara ahlaksal değerleri kazandırmayı ve çocukları ahlaki yönden geliştirmeyi amaçlayan eğitimdir (Cevizci, 2010: 27). "Karakter Eğitimi" ise iyi davranışları beraberinde getirdiğine inanılan, göreli olmayan değerleri açıkça öğreterek doğrudan ve sistematik olarak gençlerin davranışını şekillendirmek için tasarlanmış herhangi bir okul tarafından başlatılan bir programdır (Lockwood, 2009: 103).

Değer eğitimi; insana özgü olanakları, diğer bir ifadeyle, kişiye özgü tüm etkinlikleri insani etkinlikler olarak amaçlarına uygun şekilde gerçekleştirebilecek duruma gelmelerini sağlamak, insandaki davranış ve duyguları ortaya çıkarmak, hayata yön vermek ve biçimlendirmek amacıyla yapılan etkinlikleri kapsamaktadır (Kuçuradi, 1985: 81).

Günümüzde değerler eğitimi, programda bulunan derslerin arasına yerleştirilen değerlerin aktarılması ile verilmektedir. Programlarda verilen bu değerlerin edinim olarak verilmemesi tüm okullarda tutarlı bir değerler eğitimi verilmesine mani olmaktadır (Elbir ve Bağcı, 2013). Değerlerle alakalı davranış ve tutum boyutunun göz ardı edilip yalnızca değerlerle ilgili bilgiler verilmesi veya bilgilerin duygular aracılığıyla tamamlanmaması, bu eğitimde gerekli ve önemli olan inanıp, benimseyip kabul etme aşamalarının eksikliğine neden olacağı unutulmamalıdır (Aktepe, 2010: 46).

Bir ülkenin eğitimi o ülkenin eğitim sistemine yansıtıp önem verdiği değerlerle başlar. Bu durum değerler eğitiminin yönünü, çerçevesini ve amaçlarını belirler ve eğitim sistemi bu hedeflere erişmek için faaliyet gösterir (Doğan, 1997: 76).

2.6.2. Tarihsel Açıdan Değerler Eğitimi

Değerler eğitiminin tarihi ilk filozoflara kadar dayandırılsa da resmi olarak yapılan ilk çalışmaların, Amerika'da "karakter eğitimi" ile ilgili olduğu görülür. 1920 ve 1930'larda yapılan "karakter eğitimi" çalışmalarında, Hugh Hardshorne ile Mark May'in yaptığı "Stadies In The Nature of Character" isimli eserleri bulunmaktadır. İkinci önemli hareket ise 1970 ve 1980'lerde, değerleri açıklama ve Lawrence Kohlberg'in bilişsel gelişim yaklaşımı, eş zamanlı olarak ortaya çıkmıştır (Altan, 2011: 53).

Değer eğitiminde 1980'li seneler gerilemenin olduğu yıllardır. 1960 ve 1970'li senelerin akabinde değişime kapalı 1980'li senelerde değer açıklama ve ahlaki ikilem stratejileri yerlerini yeniden karakter eğitimine bırakmıştır. Bu senelerde değer açıklama ve değerleri sınıflama yerine değer telkini yaklaşımı daha çok ön planda olmuştur. Kirschenbaum (1992), bu durumu 1960-1970'lerde değişim ve gelişime dönük bir yaklaşım, 1980'li seneleri ise değişim ve gelişime kapalı olarak ifade etmektedir. 1990'lı yıllara bakıldığında, toplumdaki ahlaki değerlerin öneminin azaldığı görülürken, bireylerin uyumu ile ilgili değerler ön plana çıkmıştır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 69).

Türk eğitim tarihinde ise değerler eğitiminin temeli Farabi'ye dayanmaktadır. Eğitim bilimine yönelik görüşlerini ilk dile getiren Farabi (870-950) düşünme erdemi, ahlakı ve iyi erdemden söz etmiştir (Akyüz, 1994: 98). Farabi, ahlak felsefesiyle ilgilenmiş ve değeri bilgiye dayandırmıştır (Toktaş, 2009: 37). Ahlakın değişebileceğinden söz etmekte ve çocuğun dış tesirler ile ahlakının şekillenebileceğini savunmaktadır (Binbaşıoğlu, 2005: 134).

Türkiye'de 2018 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığının yürüttüğü değer eğitimi projesi konuyla alakalı gerçekleştirilen en kapsamlı çalışmadır. Özdaş, Demir ve Oral (2021) bu projenin okullarda nasıl uygulanacağı konusunda net bir bilgi olmadığını bu yüzden öğretmenlerin değerler eğitimindeki sorumluluklarının arttığını tespit etmiştir. Bu kapsamda yerine getirilmesi hedeflenen etkinliklerden bir tanesinin değerlerin, okullardaki değerler eğitimi ile ilgili hazırlanmış panolarda aylık olarak sergilenmesidir. Bu panoların değerlerin kazandırılmasına olumlu katkıları olduğu

öğretmen görüşleri ile de desteklenmiştir.Bu amaçla öğrenci ve öğretmenler tarafından hazırlanan okul panolarındaki değerler, öğrencilerin değerlere pozitif algı geliştirmeleri bakımından önemlidir.

2.6.3. Değerler Eğitiminin Amacı ve Önemi

Değerler eğitiminin amacı toplumun tamamını kötü ahlaktan koruyup kötülüğü engellemek, çocukların doğuştan var olan en iyi yönlerini keşfederek şahsiyetlerinin gelişmesine yardımcı olmak, kişileri iyi ve güzel ahlakla yetiştirip devamlılığını sağlamak ve insan olarak en ideale erişebilmelerini sağlamaktır (Aydın, 2012: 34). Ayrıca evrensel ilkelere uygun şekilde davranabilen ve kendisine yetebilen kişiler yetiştirmek de değerler eğitiminin hedeflerindendir (Sridhar, 2001: 71). Çocuklar ve gençlere değerler okulda öğretmenleri, evde ise anne baba tarafından aktarılır. İyi karaktere sahip çocuklar yetiştirmek öncelikle ailenin sorumluluğunda olup dini kurumların, gönüllü kuruluşların, okulların ve genç kesime hizmet veren grup, kişi ve kurumların da sorumluluğundadır (Hökelekli, 2011: 81).

Bireyleri insani, manevi, ahlaki değerlere saygılı bir şekilde yetiştirmek ve ortak değerler etrafında birleştirmek için verilen değerler eğitiminin önemi inkar edilemez (Sucu, 2012: 65). Toplumdaki düzenin ve toplumsal hayatın iyi yönde devam edebilmesi için, çeşitli toplumlar tarafından kabul görmüş değerlerin sonraki kuşaklara iletilebilmesi öte yandan ise toplumlar tarafından kabul görmeyip onay almayan değerlerin işlevsizleşmesi ya da yok edilmesi sadece değerler eğitimi ile mümkün olabilir (Singh, 2011: 7).

Değer eğitimi bilgi içermekle beraber öğrencinin topluma karşı sorumluluklarının farkına varmasını ve kişiliğini geliştirip iyileştirmesini içerir. Toplumlar, kendine uygun olan değerleri tanıyan, bilen, yaşayan ve yaşatabilen fertler yetiştirmek isterler. İnsanlar yaşadıkların toplumda kültürel ve sosyal ilişkiler anlamında aidiyet hissine sahip olmayı değerler eğitimi ile öğrenirler (Ulusoy ve Arslan, 2014: 9).

2.6.4. Değerler Eğitimi Yaklaşımları

Değer eğitiminde yer alan yaklaşımlardan içerisinde farklı yaklaşımlar da yer

almaktadır. Ancak bunlar birbirlerinden tamamıyla bağımsız olmamaktadır. Kimi yaklaşımlar formal, kimi yaklaşımlar ise informaldır. Yaklaşımlardan bazıları iyi yapılandırılmış bazıları ise hiç yapılandırılmamıştır. Ayrıca demokratik prensipler öncülüğünde gelişmekte olan yaklaşımlar olduğu gibi, bu prensiplere sahip olmayan yaklaşımlar da bulunmaktadır. Veugelers ve Vedder (2003)' e göre, aralarındaki değişikliklere karşın yaklaşımlar hemen hepsinin öğretmen tarafından değer aktarımı ve öğrencilerin bireysel değer gelişimi arasındaki çelişkileri, öğrenciler ve öğretmen tarafından değer ve değerlerin gelişimi üstüne yansıtarak aşmaya çalışmaktadırlar (akt:Yazar ve Tutal, 2020).

2.6.4.1. Değer Aktarma (Değerlerin Doğrudan Öğretimi) Yaklaşımı

Bu yaklaşım bilerek veya bilmeyerek an fazla ve en eski uygulanan değer öğretim yaklaşımı olarak kabul edilmektedir. Verilmek istenen mesajın doğrudan doğruya söylenerek çocukların öğrenmelerinin istendiği bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda büyüklerin, yetişkinlerin gerekli ve doğru kabul ettikleri değerleri belirleyip bunları telkinlerle empoze edilerek öyküler, kahramanlık şarkıları ve efsanevi kahramanlar vasıtasıyla öğretilir. Yani verilmek istenen değerler belirlenip etkinlikler vasıtasıyla verilmeye çalışılır. Temelinde ise otoriteye itaat anlayışı mevcuttur (Doğanay, 2006: 267-268).

Öğretmen merkezli bir yaklaşım olması hasebiyle öğretmeni merkeze alan anlatım, tekrar yapma, gösteriler, alıştırmalar, didaktik sorular sorma gibi yöntemleri içermektedir. Bu yaklaşımda; telkin yoluyla öğretim ve davranış değiştirme yöntemi olarak iki yöntem karşımıza çıkmaktadır (Lickona, 1991: 132).

2.6.4.2. Değer Geliştirme/Değer Gerçekleştirme Yaklaşımı

Kavrama gücünün ön planda yer aldığı bu yaklaşımda bireyin var olan değerlerinden ziyade bireyin değeri nasıl elde edeceği üzerinde durulur (Lickona, 1991: 132). Bireyin kendi öncelik, inanç, duygu ve değerlerinin farkında olması cılız ve kuvvetli taraflarını bilmesini yaşam haysiyetine sahip olmasını kapsar. Burada öğretmene düşen görev ise öğrencilerde değer oluşturmaları sürecinde yardımcı olmaktır. Bu yaklaşım öğrencilerin karar almalarına, alınan kararlarını uygulamalarına

ve değerlerini fark etmelerine yardımcı olur. Yaşam becerileri olarak da anılan bu yaklaşım bireyin hayatında doyuma ulaşmasına ileten bir süreçtir. Bu yaklaşımda; değer analizi, değer açıklama, ahlaki muhakeme ve konstanz yöntemi ile ikilem tartışmaları olmak üzere dört yöntemden söz edilebilir (Akbaş, 2008).

2.6.4.3. Bütüncül Yaklaşım

Okul dışı faaliyet ve etkinlikleri kapsamakta olan bu yaklaşım okul hayatına ve okulda oluşturulan kültüre toplumun arzuladığı değerleri edindirmede önemli etkileri olduğu vurgulamaktadır. Bu yaklaşımda önemli olan sınıf dışına taşarak ilgili paydaşları sürece dahil etmek, tefekkür ve yargılama gücünü kazandırarak öğretimi gerçekleştirmektir. Bu yaklaşımda uyulması gereken tek kıstas öğretmen değildir, öğretmen sadece farklı görüş ve farklı seslerden biridir (Akpınar, 2011: 75). Bu yaklaşım, esas değerleri mutaala etmek, sosyal etkileşimi sağlamak, mantıksal analizi özendirmek, akıl yürütmeyi yoğunlaştırmak, mesuliyeti müsavi olarak pay etmek, demokratik platformda görev almayı sağlamak ve okul haricindeki uygulamalara yer vermek gibi temeller üzerine bina edilmektedir. (Köylü, 2016: 49). Bazı araştırmacılar bu yaklaşımı bileşke model olarak ifade edebilmektedirler. Bu modelde bireyin eğitimi için efektif olan okul, din, aile ve medya gibi tüm toplumsal kurumların kuvvetini aynı cihette birleştirmeyi hedefleyen bir zihniyettir. Bu modeldeki güç birliğinin temel amacı bütün toplumsal kurumların değerler eğitimini desteklemek üzere el ele vermelerini sağlayarak bir bütün meydana getirmektir. Bu yaklaşımda; Kohlberg'in adil topluluk okulları, karakter eğitimi ve değerlerin örtük öğretimi olarak üç yöntem karşımıza çıkmaktadır (Doğanay, 2012: 168).

2.6.4.4. Değer Telkini

Değer telkini, değer eğitiminin kullanılan en yaygın ve en geleneksel yaklaşımıdır. İfadesinde geleneksel sözcüğü geçiyor olsa da günümüzde öğretmenler tarafından sınıf düzeyinde kullanılmaya devam etmektedir. Öğretmen merkezli bir yaklaşım olmakla birlikte uygulanmasının kolay olması, içsel ve dışsal olarak kullanıma uygun olması, kalabalık sınıflarda uygulanabiliyor olması, az zaman alması ve tamamlayıcı özelliğinden kaynaklı diğer yaklaşımlarla beraber uygulanabilmesi

yaygın olarak kullanılmasını sağlamaktadır (Brophy,1990; Çengelci,2010; Gündüz ve Aktepe,2018; Ulusoy ve Dilmaç, 2012; akt:Yazar ve Tutal, 2020: 150).

İnsanlığın var oluşundan bu yana insan davranışlarını yönlendirmek maksadıyla öğüt ve telkin tekniğinin kullanılıyor olduğu gerçeği, değerlerin telkin vasıtasıyla öğretilmesi yaklaşımının, en eski değer öğretimi yaklaşımı olarak tanımlanmasını sağlamış ve değer eğitiminde en çok kullanılan yaklaşımlardan birisi haline getirmiştir (Yarar Kaptan, 2019: 146). Bu yöntemle değerlerin benimsenmesi ve istendik değerlerin yaşamda uygulanması amacıyla davranış değişikliği hedeflenmektedir. Öğretmenler için uygulaması kolay olan bu yöntem için dikkat edilmesi gereken nokta şudur: Değerleri katı kurallarla telkin etmekten ziyade değerlerin muhteva ettiği manaları kavramaları, değerleri hayat ve davranışlarına yön verecek ilkeler olarak benimsemelerini sağlamaktır (Şen, 2007: 83).

Değer telkininde, "öğrenciden önceden tespiti yapılan değerlerinin doğruluk veya yanlışlığını sorgulaması, sebepler ve sonuçlar üzerine fikir yürütmesi yerine değerin anlamını ve değer ile alakalı örnekleri bilip takdir etmesi beklenir". Bu bakımdan incelendiğinde, öğrenciler pasif olarak öğretmenin yönlendirmelerini takip eden, soruları cevaplandıran ve davranışlarını o doğrultuda şekillendiren bireyler olarak görülmektedir (Meydan, 2014: 99-100).

Bu yaklaşımın kullanılarak değer eğitiminin yapıldığı bir sınıf ortamında;

1. Telkin edilecek değerin belirlenmesi,
2. Kazandırılması düşünülen değere yönelik özel kazanım ve davranışların tayin edilmesi,
3. İdeal yöntem-tekniğin belirlenmesi,
4. Seçilen yöntem-tekniğin uygulanması,
5. Neticenin değerlendirilmesi sürecini kapsamaktadır (Superka vd., 1975. Akt: Köylü, 2016: 51).

2.6.4.5. Davranış Değiştirme

Davranış değiştirme, insan davranışını analiz etmek ve değiştirmekle ilgilenen, uyumsuzlukları tedavi etmek ve gözlemlenmesi mümkün davranış kalıplarını değiştirmek adına kullanılan psikolojik bir yaklaşımdır (akt: Yazar ve Tutal, 2020).

Bu yaklaşım edimsel koşullanmanın değer öğretimine uygulanmış halidir. Çünkü neyin iyi neyin kötü olduğu, neyin hoşa giden neyin hoşa gitmeyen bir davranış olduğu ödül ve ceza vasıtasıyla pekiştirilerek öğrenilir. Temelinde istendik davranışa ödül, istenmeyen davranışa ise ceza vardır. Burada ödül ve pekiştireç istendik davranışın sıklığını ve kalıcılığını attırırken ceza da istenmeyen davranışların yapılma sıklığını azaltmaktadır (Traynor, 2002: 456).

Bu yaklaşımda benimseme ve sorgulama olmadan değerlerin kabulü istenilen davranışların ödülle sağlandığı için sürekli ve kalıcı davranışı sağlayamayacağından dolayı eleştirilmektedir. Hatta bazı araştırmacılar değer eğitiminde bu yöntemin kalıcı ve etkili olmadığını ifade etmektedir. Davranış değiştirmede bireylere, istendik değerler ile tutarlı bir davranış sergilemesi adına; "hedefin belirlenmesi, ölçütün belirlenmesi, yöntem seçme, yöntemi uygulama ve değerlendirme ve gerektiğinde tekrar" biçimde beş adımlık işlemler uygulanmaktadır (Alver ve Kesicioğlu, 2019).

Bu yaklaşım kullanılarak değer eğitiminin yapıldığı bir sınıf ortamında izlenecek aşamalar;

1. Kazandırılması istenen değere ilişkin davranışların belirlenmesi,
2. Kazanıma uygun olan ve uygun olmayan özelliklerin ortaya konması,
3. Olumlu ve uygun davranış için ödül,
4. Olumsuz ve uygun olmayan davranışı engellemek için ikinci tip cezanın saptanması,
5. Uygulamanın yapılması,
6. Davranıştaki gelişimi ve değişimi gözleme,
7. İhtiyaç durumunda süreci tekrar etme, şeklindedir (Aktepe ve Tahiroğlu, 2016).

2.6.4.6. Değer Belirginleştirme

Bireylerin kendi değerlerini fark edememeleri ve idrak edememeleri bu yöntemin altında yatan asıl varsayımdır. Bu yöntemdeki asıl amaç hedeflenen değerlerin kazandırılması değil, bireyde var olan değerler üzerine düşünmelerini ve değerlerinin farkına varmalarını sağlamaktır. Burada amaç içeriğe odaklanmak değil,

belirli değerleri telkin etme ya da empoze etmek de değil, değerlerin edinme sürecidir. Bu yöntem üç aşamadan oluşur. Bunlar şu şekildedir (Brady, 2008: 109):

1. Birinci aşama seçmede üç süreç vardır. Bunlar:
1.1. Özgürce seçim yapmak,
1.2. Alternatifler arasından seçim yapmak,
1.3. Dikkatli ve düşünerek seçim yapmak.
2. İkinci aşamada ödül ve değerlendirme olmak üzere iki süreç, vardır. Bunlar:
2.1. Takdir etmek,
2.2. Değer vermek.
3. Son aşamada olan harekette ise iki süreç vardır. Bunlar:
3.1. Seçim doğrultusunda davranmak,
3.2. Tekrarlamak.

Üç aşamadan oluşan değer açıklama/belirginleştirme yaklaşımı toplamda yedi süreci içermektedir (Köylü, 2016: 52).

Yaklaşım, kişilerin değer bakımından zengin alanlarda önceliklerini, amaçlarını, değerlerini açıklığa kavuşturmak ve gerçekleştirmek için karmaşık hayat kararları almalarına destek olmak maksadıyla tasarlanmıştır (Kirschenbaum, 2013: akt. Yazar ve Tutal, 2020). Bu yaklaşımdaki temel felsefe, değerlerin insan yaşamı içinde kendiliğinden oluşan kişisel deneyimlerin sonucu olduğu; bu nedenle de kişinin deneyimlerine ve değerleri oluşturma biçimine saygı duyulması gerektiğidir. Değer belirginleştirme yaklaşımı da insanların kendi değerlerini kendileri için seçmelerine, taktir etmelerine ve bunları davranışları ile bütünleştirerek hayatlarının içine entegre etmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır (Tahiroğlu ve Tay, 2020: 20)

Öğretmenin görevi ise hayatın manasını keşfetmesine, değerlerini oluşturmasına, yaşam becerileri geliştirmesine olanak sağlayarak bu vaziyetlerde efektif bir insan olarak başa çıkmasına yardımcı olmaktır (Aktepe ve Tahiroğlu, 2016).

Değer sorunları duygusallıktan uzak bir şekilde mantık sınırları içinde çözüme kavuşur. Mantıksal düşünme sonucu öğrenci karşılaştığı veya karşılaşma ihtimali olan değer sorunlarını çözme refleksi kazanmış olacaktır. Bu yeteneği kazanan bir öğrenciden hem değer yargılarını savunması hem de ahlaki düşünme becerisini

kazanmış olması beklenir. Değerler problem çözme süzgecinden geçirilerek analiz edilmesinin ardından değerlere ait kriterler temel alınarak en uygun biçimde karar verildiği için, öğrenciler bilimsel problem çözme yöntemini sosyal problemlere uyarlamayı öğrenmektedirler (Köylü, 2016: 99).

2.6.4.7. Değer Analizi

Değer analizi yaklaşımı, sosyal bilimler eğitimcileri tarafından, değerler eğitimine ilişkin gerçekleştirilen çalışmaların sonuçları incelenerek geliştirilmiştir. Değer analizi yaklaşımında öğrenci, yapay veya gerçek bir sorunla karşı karşıya kaldığında duygusal olmadan, akıcı bir biçimde mantıksal düşünme süreçlerini kullanarak sorunu çözümlemeye çalışmaktadır (Aydın & Gürler-Akyol, 2014). Bu yaklaşımda öğrencilere bilimsel problem çözme tekniklerine uygun olarak değerlere ilişkin sorunlar çözdürülmeye çalışılmaktadır (Aktepe ve Gündüz, 2019).

Öğretmenler ise sosyal değer sorunlarının çözümü adına sınıfta uygun şartları yerine getirirler. İfade edilmeyen değerler rasyonel olarak incelenemeyeceğinden öğretmenin, öğrencilerin gerçek düşüncelerini ifade etmelerine izin verecek ve onlara cesaret imkanı sağlayaccak bir sınıf ortamı oluşturması gerekmektedir. Aksi durumda değer analizi süreci öğrencilerin, öğretmenin onlardan hangi cevapları vermelerini istediğini tahmin etmeye çalışacakları bir oyun halini alacaktır (Banks, 1973; akt.Yazar ve Tutal, 2020).

Değer analizi sürecinde; "değer sorununu öğrencilere sunma, tanımlama ve açıklama, soruna yönelik kanıtlar ve bilgi toplama ve kanıtların doğruluğunu değerlendirme, olası çözüm yollarını saptama ve değerlendirme, alternatif çözüm yolları arasından seçim yapma ve seçim doğrultusunda eylemde bulunma" aşamaları izlenmektedir (Alver ve Kesicioğlu, 2019).

2.6.4.8. Eylem Öğrenme

Jones ve Newmann tarafından ortaya çıkarılan bu yaklaşım, çocuklara değerlerine dayanan eylemler için olanaklar tanımaktadır. Değerler eğitimi sürecinde, değer analizi ve değerleri belirginleştirme yaklaşımlarında kullanılan yöntemlere ek olarak eğitimcilerin sınıf temelli öğrenme uygulamalarından ziyade toplumsal temelli

uygulamalara ağırlık vermesi maksadıyla geliştirilmiştir. Bu yaklaşıma göre, öğrenciye kendi değerleri hususunda eyleme geçmeleri adına birtakım olanakların sunulmasına gereksinim vardır. Bu süreç, öğrenciye seçeneklerin sunulduğu, öğrencinin bu seçenekler arasından özgürce seçimler yaptığı ve bunları eyleme geçirdikleri bir çeşit kendini gerçekleştirme süreci olarak ifade edilmektedir. Eylem yoluyla öğrenme sürecinde öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağylayacak sosyal aktiviteler düzenlenmes üzerinde durulmaktadır (Aktepe ve Gündüz, 2019).

2.6.4.9. Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı

Ahlaki muhakeme yaklaşımı, ahlaki sorgulama, ahlaki muhakeme, ahlaki tartışma ve ahlaki ikilem olarak farklı farklı isimlerle ifade edilmektedir. Değer Geliştirme Yaklaşımı bünyesinde olan bu yaklaşım Kohlberg ile özdeşleşmiş durumdadır. Öğrencilere iki değişik değer prensibinin çatıştığı gerçek hayat problemlerini içeren ahlaki ikilemlerle veya ahlaki ikilem içeren hikâyelerle öğrencilerin ahlaki yargılarını ve kendileri için en müsait davranış biçimini seçmeleri istenir. Seçtikleri davranış biçimi ve değer yargıları nedenleriyle birlikte belirtilerek ahlaki tartışmalara girmeleri istenir (Yüksel, 2005).

Bu yaklaşımın değerler eğitimi açısından hedefi çeşitli ahlaki ikilemlerle; "öğrencilerin yüksek değerler sistemine dayanan daha kompleks düşünce şemaları geliştirmesine yardım etmek ile öğrencileri kendi değer tercihleri ve pozisyonlarının gerekçelerini müzakere etmeye yönlendirmek"tir (Alver ve Kesicioğlu, 2019).

Kohlberg'e göre, çocukların ahlaki eğilimleri tamamen çevreseldir. Bu yaklaşımın okulun her düzeyinde uygulanabileceği, ancak öğrencilerin yaş gruplarının ve değer yargılarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu süre zarfında ahlaki ikilemlerin tespiti, tayini, ısınma egzersizleri ve ikilemlerin geniş duruma getirilmesinde öğretmenin görevi mühimdir (Şen, 2007: 110). Burada çözümden ve sonuçta ziyade süreç ve neden o sonuca varıldığı önemlidir.

Kohlberg, prensibe dair ahlaki hükümlerin gelişmesi ile ilgili çocuklardan çok ergenler ve yetişkinlerle daha çok alakadar olmuş ve ahlaki ilerleme düzeylerini sınıflarken, ahlaki değerlendirmeler ortaya atılması gereken hikâyelerden

faydalanmıştır. Bu hikâyelerde, bireyin problemlerin ele alınmasında bir ikilemle karşı karşıya kaldığı zaman, çözümün nasıl ele alınacağı ve buna göre nasıl hareket edileceği konusunda mantıklı bir temel oluşturur. Ahlaki sorgulama yönteminde ön plana çıkan ahlaki ikileminden nasıl olması gerektiğinden bahsetmek gerekirse; ikilemlerin basit, öğrenci seviyesine uygun, gerçek yaşam problemlerini yansıtan, iki boyutlu cevap içeren, olgusal gerçeklere değil akıl yürütme kapsamı mihrakında olması gerektiğidir (Aydın, 2003: 49).

Ahlaki muhakeme yaklaşımı beş basamakta hayata geçirilmektedir. Bunlar şu şekildedir (Doğanay, 2006: 275):

1. Ahlaki ikilemin bulunduğu misallerin verilmesi,

2. İkilemin muhteviyatının izah edilmesi ve geçici yanıtların alınması,

3. Ahlaki ikilemlerin küçük gruplarla tartışılması,

4. Grup sözcülerince fikirlerin beyan edilmesi,

5. Teklifler üzerinde düşünme ve sonuca varmadır.

2.6.4.10. Adil Topluluk Okulları Yöntemi

Ahlaki topluluk okulları yaklaşımı, ilerlemeci eğitim feslefesi esas alınarak geliştirilmiştir (Barr, 2005). Adil topluluk okulları, doğrudan eşitlik ve demokrasi ilkeleri kapsamında oluşturulmuştur. Okul yönetiminde, eğitimin diğer paydaşları da söz hakkına sahiplerdir. Bu açıdan adil topluluk okul modeli, katılımcı demokrasi ilkelerine dayandırılmaktadır (Aktepe ve Gündüz, 2019).

Kuralların birlikte belirlendiği, sorumlulukların paylaşıldığı özgür ve demokratik okul zihniyetinin yaşandığı bir yöntem olan bu yöntemde toplumun ve bireylerin ahlaki gelişimlerinin ilerlemesi ve gelişmesi amaçlanmaktadır (Yüksel, 2005: 308). Bu yöntemde esas olan okul yapısının çocukların karar alma ve alınan kararları uygulama sürecine katılabilecekleri istikamette demokratikleşmek ve demokrasinin prensiplerini çocuklara öğretmektir (Doğanay, Seggie ve Caner, 2014: 61). Böylece katılımcı bir demokratik zemin oluşan okullarda düzen ve sorumluluk

paylaşımı sağlanmış olacak ve bireyler gerçek yaşam ikilemleriyle yüzleşmiş olacaklardır. Adil topluluk okullarında kurallar ve problemlere ait önerileri okul cemiyetini oluşturan tarafların katıldığı ahlaki tartışmaların neticesinde okul meclislerinde alınmaktadır. Bu yöntemi uygulayan okul meclislerinde ahlaki mevzu içeren tartışmalarla değerlerin geçerliliklerini irdeleme ve okul yapısının öğrencilerin karar alma ve yürütme sürecine dahil olabilecekleri şekilde demokratikleşme olarak iki boyutu vardır. (Çileli, 1986: 58).

Adil topluluk okullarının kalbi durumunda olan okul meclislerinin yanında yöntemin sağlıklı işlemesi ve istenen sonuçların alınabilmesi adına okul meclislerine ilaveten; meclis kararlarını hayata geçirici, değerlendirmeye tabi tutacağı ve farklı çözüm teklifleri geliştirici danışma kurulları oluşturmak gerekmektedir. Bunlar:

1. Danışma Kurulu: Bir öğretmen rehberliğinde okulda ortaya çıkan olayları tartışmak üzere bir araya gelen ufak öğrenci gruplarından oluşan topluluktur.

2. Haftalık Toplantılar: Danışma kurulunu oluşturan küçük öğrenci gruplarının haftalık olarak okulda vuku bulan olayları tartışmak üzere toplandığı toplantılardır.

3. Komite: Bir yönetici, iki öğretmen sekiz öğrenciden meydana gelen ve belirli arlıklarla düzenli olarak değişen kuruldur. Okulla ilgili alınacak kararlarda üst kurul vazifesi görür (Doğanay, 2006: 279).

2.6.4.11. Karakter Eğitimi

Karakter, kişinin ahlaki olarak işlev görme becerisini ve eğilimine etki eden bir dizi psikolojik özellik olarak ifade edilmektedir. Diğer bir tanımla bir kişinin doğru şeyi yapmasına ya da yapmamasına sebep olan niteliklerdir (akt: Yazar ve Tutal, 2020). Karakter eğitimi "en genel manasıyla örtük ya da açık program vasıtasıyla yetişen yeni nesile temel insani değerleri kazandırma, değerlere karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürme konusunda yarcımdı olma çabasının ortak ismidir" (Aktepe ve Gündüz, 2019).

Lickona (1993), karakter eğitiminin her demokratik ve özgür toplum adına bir zorunluluk olduğu belirtilmektedir (Akbaş, 2008). Karakter eğitimi, ailede başlayan

değer eğitimi sürecinin okulun bütün evrelerinde devam etmesiyle kişilere olumlu değer tercihlerinin ve alternatiflerinin sunularak öğretilmesidir. Bu eğitim ile beraber kişilerden iyi hisseden, iyi düşünen, iyi davranan bireyler olması beklenmektedir.

2.6.4.12. Örtük Program

Resmi programın dışında yazısız, plansız ve programsız, ne yapılacağı hususunda açık ve kesin talimatların ortaya konmadığı halde kazanılması istenen istendik bilgi, beceri, norm ve değerlerin eğitim-öğretim süreci dahilinde veya ders dışı faaliyet ve etkinliklerle kazandırılması, diğer bir ifadeyle öğrencilere dolaylı yollardan aktarılan ve öğretilen şeyleri örtük program olarak ifade edebiliriz (Sarı, 2007).

Örtük mesajlar ile öğrencilere sunulan değerleri öğrenciler daha kolay kabullenebilmektedir. Çünkü değerleri kazandırmada örtük program resmi programdan çok daha etkili olmaktadır. Değerleri bir ders ya da ders konusu biçiminde öğrencilere sunarak öğrencilerin bu değerleri içselleştirmesi oldukça güçtür (Yüksel, 2019).

Örtük programı oluşturan öğeler şunlardır: İdareci ve öğretmen yargıları, inançları, tutumları, yaklaşımları ve davranışları, okuldaki işleyişi tasvir eden değerler, kurallar, normlar ve törenler, okul-öğrenci iletişim örüntüsü ve kültürel tutumlardır (Dilmaç, 2007: 105). Vallance (1980) ise sınıfın sosyal yapısı, öğretmenin otoriter uygulamaları, öğrenci ve öğretmen arasındaki kurallar ilişkisini örtük programla ele almıştır. Yüksel (2004) örtük programda değerlerin okul yönetimi, örgütsel araçları ve düzenlemeleri, okul ve çevre arasındaki etkileşimleri ve sınıf iklimiyle kazandırıldığını ifade etmektedir.

Resmi programda hedeflenen norm, inanç, ahlak ve değerlerin öğretimi örtük programla belki da daha etkin, kolay ve sağlıklı olarak verilebilmektedir. Ancak burada örtük programın olumlu veya olumsuz, istendik veya istenmeyen çıktılarının oluşması mümkün olabileceği için dikkat edilmelidir. Örtük Programda değerler bir ders ve etkinlik şeklinde öğrencilere aktarılmaz. Öğretmenlerin davranış ve tutumları, sınıf ve okul kuralları, ders içi ve ders dışı faaliyetler, dergiler ve gazeteler, okul

idaresinin tutumu, kutlama etkinlikleri, okul çevresinin tutumu, dernek ve kulüp toplantıları aracılığıyla öğrencilere gizil bir şekilde hissettirilir (Akman, Çarşanbalı, ve Alagöz, 2017).

Okullarda örtük programı destekleyici etkinlik ve faaliyetler olarak;

1. Sosyal ve kültürel etkinlikler,

2. Serbest zaman,

3. Sportif etkinlikler,

4. Belirli gün ve haftaların kutlanması,

5. Sosyal kulüp çalışmaları sayılabilir. Bu etkinlikler vasıtasıyla eğitimin içine aldığı bileşenler kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Örtük program ile yapılan değerler eğitiminin etkililiğini ve verimliliğini arttırmak için bazı noktalara dikkat edilmesi gerekmektedir. Bunlar şu şekildedir (Çubukçu, 2012: 1518):

1. Değer eğitimi planlı, amaçlı, bilinçli ve faydacı bir zihniyetle hazırlanmalı,

2. Etkinlikler, hayata dönük olarak hazırlanmalı ve düzenlenmeli,

3. Öğrenciler kişisel ve sosyal öğrenmeyi kazanmalarını sağlayacak günlük deneyimlerine ve faaliyetlerine odaklanmalı,

4. Faaliyetler, uygulamalar ve etkinlikler okulun tümünü kapsamalı,

5. Okulun yapısı, işleyişi ve kuralları örtük öğretime konu olmalıdır,

6. Okulun sosyal ve akademik yapısı ve çevresi ile etkileşimi dikkate alınmalıdır.

2.6.5. Değerler Eğitimi Stratejileri

Öğrenciler büyüdükçe, olgunlaştıkça ve gelişimini tamamladıkça belki de değer, karakter ve ahlak eğitiminin zorlaştığından veya bu eğitimlerin daha az verimli

geçebileceğinden bahsedebiliriz. Bu sebeple öğrencilerin karakterini zenginleştiren olumlu değerleri etkili bir şekilde aktarabilecek değerler eğitimi için stratejilere ihtiyaç duyulabiliriz. 1994 yılında "Association of Supervision and Curriculum Development's" adlı kuruluşun konferansında sözlü sunum yapan Howard Kirschenbaum, değerler eğitiminin öğretimi için dört strateji belirlemiştir. Bunlar şu şekildedir (Titus, 1994: 37):

1. Öğretmenler öğretimin yanında iyi değerler sergileyebilmeleri,
2. Öğretmenler etik ve ahlaki davranma becerilerini geliştirebilmeleri,
3.Öğretmenler öğrencilerin değerlerini içselleştirmelerinin gerçekleştirmeleri,
4. Öğretmenler öğrencilerin iyi karar almalarına teşvik etmeleri gerektiğini ifade etmiştir.

Öğretmenler iyi bir örnek olarak, olumlu bir örnek oluşturan ve inançlarını temel değerler üzerinde paylaşan öğrenciler üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir. Beceriler, akran baskısına nasıl direneceğini, öz saygıyı nasıl koruyacağını, çatışmaların şiddetsiz yollarla nasıl çözüleceğini ve kişinin neye inandığını ortaya koymayı içerir. Öğretmenler öğrencilere seçimler yapma ve ahlaki sorunlara cevap verme fırsatlarını vererek öğrencilerin öğrenmelerini sağlamaktadır ve de sağlamalıdır. Kirschenbaum karakter eğitimi için stratejiler geliştirirken, eğitimcilerin ebeveynler ve daha geniş toplumla bağlantılı olarak değerleri öğretmek zorunda olduklarına dikkat çekmiştir (Aktepe, Keser ve Şeref, 2020).

Araştırmalar ve yapılan çalışmalar neticesinde karakter eğitimi temel değerleri aktarmada etkili olabileceğini bu sebeple bu eğitimin tüm derslere entegre edilerek, örtük program yoluyla öğretilerek yapılabileceğini göstermiştir. Öğretmenler için değer eğitimi öğretim stratejileri aşağıdaki maddeleri içerir. Bunlar şu şekildedir (Titus,1994: 38):

1. Öğrencinin bilgi, davranış ve duygularına odaklanarak tüm kişiyi eğitmek,
2. Erdemleri mükâfatlandıran ve değer veren muhtevaya malik misaller seçmek ve muhteviyatlar üzerine düşünmeyi özendirmek,
3. Alıntı, söz, kod ve yönergeleri kullanmak,
4. Aleni, kalıcı, samimiyetle bütün öğrenciler için yüksek beklenti ile iletişime geçmek,

5. Öğrencilerin akran baskısına direnme, öz saygı gösterme ve çatışmaları şiddetsiz yollarla çözme becerilerini geliştirmek,

6. Müspet şahsi modelle iyi bir rol modeli olmak,

7. Saygılı ve hürmet gerektiren bir lisan kullanmak,

8. Şefkat, cesaret, nezaket, dürüstlük, sadakat, azim, saygı ve sorumluluk gibi temel değerleri öğretmek için sınıf kurallarının oluşturulmasını, uygulanmasını ve kullanılması sağlamak,

9. Takdir ve methetmekle öğrencilerin çaba gösterdiği çalışmalarını ve faziletli davranışlarını pekiştirmek,

10. Ahlaki olmayan, etik dışı ve saygısız davranışları düzeltmek, bunların yapılabileceğini göstermek,

11. Öğrencilerin heterojen gruplar halinde birlikte çalışmasını sağlamak,

12. Akranları, ebeveynleri ve topluluğu çalışmalara dahil etmek,

13. Toplum hizmetinde öğrenci katılımını teşvik etmek,

14. Vaaz etmemek, öğretmek.

2.6.6. Değerler Eğitiminde Rolü Olan Paydaşlar

2.6.6.1. Öğretmen

Öğretmen eğitim sürecinin temel öğesidir. Öğretim programı, fiziki koşullar, sınıfın büyüklüğü (sınıf iklimi), öğretim yöntem ve teknikleri ikinci derecede etkilidir (Akbaş, 2004: 43). Değerler eğitiminin okuldaki uygulayıcısı olan öğretmenler sadece içeriği öğretmez aynı zamanda öğrencilerin sosyal, duygusal, davranış ve ahlaki tutumlarına da isteyerek veya istemeyerek etki eder. Bu doğrultuda öğretmenin birinci vazifesi iyi bir vatandaş yetiştirmek olmalıdır. Bu amaç ve vazife bağlamında değer, tutum ve normları öğrencilere kazandırmaya çalışır. Bu çalışma doğrultusunda öğretmenlerin şunlara dikkat etmesi gerekmektedir (Özdaş, 2013: 49):

1. Güven duyulan iyi bir rol model olmalı,
2. Çeşitli yaklaşımları kullanarak değerleri aktarmalı,
3. Öğrencileri cesaretlendirip teşvik etmeli,
4. Farklı etkinlik ve faaliyetlerle değerleri ortaya çıkararak değerler eğitiminin etkililiğini ve verimliliğini arttırmalıdır.

Çocuklar öğretmenleri ve okul ortamını gözlemleyerek değerleri öğrenirler. Çocukların büyüklerini taklit ettikleri, onları örnek aldıkları gerçeğinden yola çıkarak öğretmenlerin aşağıda belirtilen özellikleri taşıması gerektiğini söyleyebiliriz. Bunlar şöyledir (Halstead ve Pike, 2006: 82):

1. İyi bir rol model olmalı,
2. Öğüt verici değil uygulayıcı olmalı,
3. İnsani değerleri benimsemeli ve özümsemeli,
4. Alan bilgisi, genel kültür ve yetenek açsından donanımlı olup bu birikimlerini koordineli ve bilinçli olarak kullanabilmeli,
5. Yaptığı işi sevmeli ve anlattıklarına inandığı gibi aynı zamanda uygulamalı,
6. Etkinlik ve faaliyetleri öğrenci merkezli dizayn edip eğitimleri uygulamaya yönelik tasarlayıp yapmalı,
7. Sınıf ve okul kurallarını oluştururken demokratik bir ortamda öğrenci katılımıyla birlikte belirlemeli,
8. Öğrencilerin görüş ve önerilerini dikkate alıp öğrencilere saygı duymalı,
9. Okul ve sınıf ortamını eğitim ve öğretime uygun dizayn etmelidir.

Öğretmenler değerler eğitiminde başarıya ulaşabilmesi için bazı değerlere sahip olmalı, tutum, değer ve davranışlarına tutarlı olmalı, öğrencilerine saygı duymalı ve değerlerin yaşanan örneklerle kazanıldığını bilmelidir (Özdaş, 2013)

Leming (1996) e göre ise öğretmenlerin etkili bir rol model olabilmesi için;

1. Öğrenci üzerindeki, kontrolü, statüsü ve rekabet derecesi yüksek olmalıdır,
2. Öğretmenin davranışları öğrenci tarafından kabullenilmeli,
3. Öğretmen eğitici ve yetiştirici olarak görülmeli,
4. Öğretmenin örnek davranışları çevre tarafından desteklenmelidir.

Öğretmen öğrenciler arasında sevilen, sayılan ve güvenilen bir karakter olmalıdır. Çünkü bir öğretmenin model olarak belirlenmesi, benimsenmesi için öğrencilerin öğretmenlerine güvenmesi şarttır. Bu öğretmenin değer eğitiminde başarısının en önemli göstergelerinden biridir (Akbaş, 2004: 45). Zaten güven

oluşmadan öğrenci-öğretmen arasında olumlu ve sağlıklı bir iletişimden da bahsedemeyiz.

Sonuç olarak resmi ve örtük programın uygulayıcısı, eğitimin temel unsuru olan öğretmen değerleri gerek program dahilinde gerekse örtük olarak öğrencilere kazandırdığı görülmektedir. Ancak tek başına bu yükün altında kalkması imkanlar dahilinde olmadığı için yönetici, aile, çevre ve diğer paydaşlarla işbirliği ve iyi ilişkiler içinde bu eğitimin verilmesi hem daha sağlıklı sonuç almamıza hem de bu eğitimin daha kolay ve daha verimli geçmesine olanak sağlayacağı aşikardır (Sarı, 2007).

2.6.6.2. Çevre

Bireyin davranış, değer, tutum ve normlarının oluşum ve gelişim safhası ve sahası ailedir. Bu edinimler daha sonra yakın çevre ve sosyal çevreyle etkileşim ve iletişim sonucu birey için yeni bir bakış açısı kazanmaktadır. Her toplumun, her kültürün kendisine ait değerleri, değer yargıları ve normları vardır. Çevrenin bireyden beklentisi de kabul ettiği, onaylayıp benimsediği değerleri benimsemesi, özümsemesi ve uygulamasıdır. Peki, çevrenin bireyden kazanmasını istediği değerlere birey nasıl sahip olacak veya nasıl öğrenmektedir? (Günindi, 2010: 41).

İşte burada toplumun kabul ettiği değerleri, toplumda yaşayan insanları gözlemleyerek veya toplum içindeki kendi davranışlarına verilen tepkiler ve dönütler dâhilinde bireyler bazı değerleri edineceklerdir. Bu noktada çevrenin aile ve okulda kazanılan değerleri yok saymaması, tahrip etmemesi, aile ve okulda kazanılan değerlerle çelişmemesi ve tutarsız davranış sergilememesi gerekmektedir. Eğer çevre tutarsız tutum sergilerse birey değer çatışması yaşayabilir veya yanlış değer kazanabilir. Dolayısıyla bireyin etrafındaki insanların kişisel özellikleri, tavır ve davranışları, bireyle olan iletişimi, bireye yakınlığı bireyin değer edinimine ve gelişimine etki eden faktörlerdir. Çevrenin dikkat etmesi gereken hususlar olduğu gibi bireyin ve ailelerin de çevre seçiminde, arkadaş seçiminde ve ikametgâh seçiminde seçici olması icap etmektedir (Gürbüz vd., 2007).

Sonuç olarak çocuklara olumlu ahlaki değerleri kazandırmada olumlu çevre koşulları sağlamak kadar, değerleri kötü yönde etkileyen şartlardan uzak tutmak da

aynı ölçüde önemlidir. Bireyin özellikle yakın çevresindeki şahısların bireye karşı tutumları, tavrı ve tepkileri bireyin değer kazanımında olumlu veya olumsuz bir etki oluşturabileceği için çevre seçiminde seçici olunmalı ve çevre seçiminde seçici davranılmalıdır (Günindi, 2010: 41).

2.6.6.3. Aile

Eğitim bir süreç işidir. Bu sürecin ilk adımı ailede atılmaktadır. Bireylerin gelişmesi ve geliştirilmesi, topluma uyum sağlaması, olumlu veya olumsuz edinimler elde etmesi, topluma ait yargısı, hayata bakış açısı, gelenek, görenek, örf ve adetlerinin öğrenilip yaşandığı yer ailedir. Bu sebeple aile eğitim sisteminde, değerler eğitimi sisteminde çok önemli görevler üstlenen, sorumlulukları çok ağır olan ciddi bir müessesedir (Demirutku, 2017).

Her aile mutlaka toplumun yeni neferlerini yetiştirmek için bir arayış ve çaba içindedir. Ancak günümüzde çocuk yetiştirme o kadar da basit olmasa gerek. Çünkü gelişen ve değişen dünyayla birlikte değerler de değişim aşamasına girmiştir. Bu nedenle toplum yapısını oluşturan, toplumu ayakta tutan değerler de bu değişimden nasibini almış gözükmektedir. Toplum yapımızla bağdaşmayan değerlerin toplum tarafından benimsenip toplum onayından geçmesi aileleri endişeye düşürmektedir. Otobüse bindiğinizde, bankada veya atm'de kuyrukta beklerken, bir kahvehane köşesinde ya da dışarıda gezinirken bazen şu söylemlerle karşılaşabiliriz: "Gençlik bitmiş diyorlardı hakikaten bitmiş", "gençlik tükenmiş", "böyle esnaflık mı olur ?", "adam gözümün içine baka baka yalan söylüyor", "büyüğe saygı da kalmadı" gibi ifadeleri sanki daha sık işitir gibi olmaktayız (Yiğittir, 2012: 42).

Değerleri zarar görmüş, yıkıma uğramış toplumların istenilen ölçülerde ve sağlıklı gelişim gösteren bireyler yetiştirmeleri mümkün değildir. Böyle bireylerin değer edinimleri farklı olduğu için hayata bakış açıları ve hayat felsefeleri de farklı olacaktır (Demirutku, 2017).

Aileler toplumu oluşturan yüce müesseselerdir. Bu müesseseler toplum için ne anlam ifade ettiklerini bilir ve bu doğrultuda çocuklarına şekil verirler. Ancak

çocuklarını eğitirken, şekillendirirken veya değerleri verirken nasıl vermesi gerektiği, nasıl öğretilmesi gerektiği hususunda ortak bir paydaları yoktur.

Bunların yanında değişen dünya ile birlikte kültürlerin, değerlerin birbirleriyle etkileşimi ve iletişimi o kadar arttı ki ailelerin neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlamakla mücadele ettiğini görür gibiyiz (Bolay, 2007: 141) Çocukların, aile bireylerinden, akrabalarından ve çevresindeki kişilerden etkileşim yoluyla değer kazanımı büyük ölçüde engellenmiştir (Nalçacı, 2018)

Her alanda olduğu gibi değerler eğitimi de ailede başlar. Aile çocukların doğduğu, büyüdüğü, yetiştiği ve topluma kazandırıldığı mecradır. Aile çocukların dünya görüşünden kişilik özelliklerine, sosyalleşmelerinden her alandaki gelişimlerine olumlu veya olumsuz etki edip izler bırakan bir kurumdur. Bu sebeple iyi donanımlı aileler, çocukların her türlü gelişimi, sağlıklı ve istendik bir kişilik ve karakter edinmeleri için elzemdir. Günümüz dünyasında topluma sağlıklı bireyler yetiştirmek için aileler aşağıda belirtilen ifadelere dikkat etmelidir. Bunlar (Bolay, 2007: 141):

1. İyi bir rol model ve örnek olmalı,
2. Söyledikleriyle çelişmeyip söylediklerini yapmalı,
3. Net ve anlaşılır olmalı,
4. Olumu davranışları pekiştirerek olumlu davranışlara teşvik etmeli,
5. Olumsuz davranışları anında düzeltmeli,
6. Disiplin ve katı kurallardan öte demokratik bir yapıda olmalı,
7. Öğüt vermek yerine icraatta bulunmalı,
8. Çocukların her türlü gelişim özelliklerini bilmeli ve farkında olmalı,
9. Çocuklarıyla kaliteli vakit geçirebilmeli,
10. Öncelikle milli değerlerini akabinde evrensel değerleri öğretmeli,
11. Aile bir bütün olarak (aile birliğine dikkat edilmeli) sağlıklı olarak bir bütün halinde kalabilmeli,
12. Huzurlu, mutlu ve sen dilinin hakim olduğu bir ortam olmalı,
13. Çocuklarını sosyal medya, kitle iletişim, internet bağımlılığı ve çevrenin olumsuz etkilerinden koruyabilmelidir.

2.6.6.4. Medya

Başlangıçta insanların bilgilendirme ve haber alma ihtiyaçlarını gidermeye yarayan medya yani kitle iletişim araçları zaman içerisinde bireylerin değerlerini, değer yargılarını, inançlarını, tavırlarını ve hayata bakış açılarını şekillendirmeye başlamıştır (Önal, 2007: 337). Ancak bazen medya araçlarının gerçekleştirdiği yayınların bazıları değerleri gözeterek yayın yapsa da değerleri gözetmeden yayın yapan daha fazladır. Hatta bazı çalışmalarda medya kuruluşlarının yaptığı yayınların değer yapılandırma sürecini olumsuz etkilediği bilgileri mevcuttur (Yeşilkurt ve Kurt, 2012: 132; Ceylan, 2012: 57). Bu durumun genel sebebine baktığımızda ise temel sıkıntının medya kuruluşlarının menfaatlerinin insan değerlerine yeğlenmesidir. Onlara göre evla olan ticari kardır. Netice itibariyle de hukuki veya hukuki olmayan yollarla toplumun değerleriyle uyuşmayan, örtüşmeyen (müstehcen, cinsel içerikli, şiddet içerikli, süblimene reklamlar, argo ve küfürlü kelimeler, aile kavgaları, çocuk istismarı, yalan haber, dibi istismar, cinayet, erken evlilik, ürün reklamları, magazin programları, taraflı yayınlar, evlilik programları vb.) TV programlarının insanların en aktif olduğu saatlerde yapıldığını görmek mümkünken, spor, kültür, araştırma ve tartışma gibi programların gece geç saatlere konulması çok manidardır (Muratoğlu, 2011: 10).

Bunca olumsuz duruma karşı medyanın hiç mi olumlu bir yanı yok, hep mi değerleri yıkıma mı götürüyor? sorusunun cevabını,

-Şu şekilde cevaplayabiliriz. Yazılı, görsel ve işitsel medyanın bazı faydaları şunlardır (Yazıcı, 2006: 163-164):

1. Anlık gelişmeleri takip etme olanağı,
2. Büyük bir kütüphane, sınırsız bilgiye ulaşma,
3. İnsan ve kurumların proje, sanat ve kurum reklamlarının yapılma olanağı vererek çalışmalarını sanal veya basılı ortamdaki platformlarda geniş kitlelere duyurma,
4. Eğlence ve boş zamanları değerlendirme,
5. Yerinde ve amacına uygun kullanılırsa iyi bir eğitim aracı,
6. Okuma ve araştırma sevgisini arttırma,

7. Sanal banka hizmetleri,
8. Sanal alışveriş gibi daha birçok faydası da vardır.

Ancak şu bir gerçek ki değer yapılandırma esnasında etkisinin daha fazla olduğu gerçeğinden yola çıkarak çocukların medya kullanımı aileler tarafından kontrollü olarak, sınırlı ve belirli zamanlarda kullanılması iyi olacaktır. Bireylerin değer yargılarını şekillendiren medya (gazete, radyo, TV, İnternet vb.) ruhsal yapımıza etki etmekte ve değer erozyonlarının oluşmasına sebebiyet vermektedir. Küreselleşen ve değişen dünyada baskın kültür ve toplumların değer saldırılarının da kolay ulaşım ve geniş kitlelere ulaşma imkanı olduğu için medya ile yapıldığını düşünürsek ilerleyen zamanlarda kimliksiz bir toplum (DNA)'sı bozulmuş bireylerin oluşturduğu bir insan yığını haline geleceğiz. Bundan daha kötüsü ise kötüye dur demediğimiz gibi, bu durumu kabullenmiş olmamız ve bu durumu normal karşılamamızdır. Bu sebeple devletin resmi kanallar (RTÜK, BTK, TTKB) vasıtasıyla medyayı, medya vasıtasıyla alıcılarına mesajlar ileten her türlü yazılı, basılı, sanal, görsel, işitsel kanalları belirli, belirsiz aralıklarla denetlemesi ve kriterlere uymayanlara yaptırımlar uygulaması şarttır. Yoksa aile, okul ve çevrede edinilen ve yılların emeği kısa bir zaman zarfında yok olacak veya yıkıma uğrayacaktır (Yazıcı, 2006:178).

2.7. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak değer ve değerler eğitimini konu alan çalışmalar ardından da eğitim bilimleri alanında gerçekleştirilmiş çalışmalarla ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Er Türküresin (2021) tarafından yapılan çalışmada "Türkiye'de değerler eğitimi üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi: Bir içerik analizi çalışması" 2009-2019 yılları arasında değerler eğitimi üzerine yazılmış tezleri betimsel ve metodolojik özellikler açısından incelenmiştir. Bu kapsamda ilgili yıllar arasında yazılan 475 teze ulaşmıştır. Araştırma kapsamında tezlerin belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmadaki kriterler, tüm tezlerin YÖK Ulusal Tez Merkez veri tabanlarına kaydedilmesi, erişim iznine sahip olması, 2009-2019 yılları arasında yazılması, değer, değerler eğitimi terimlerini içermesi ve konularının eğitim ve öğretim olması şeklindedir. Araştırmacı tarafından bir tez inceleme formu

geliştirilmiştir. Araştırma sonucunda tezlerin ağırlıklı olarak yüksek lisans tezlerinden oluştuğu, devlet üniversitelerinde ve daha çok kız öğrenciler tarafından yazıldığı ve hemen hemen tamamının Türkçe olduğu sonucuna varılmıştır. 2013 yılından itibaren yazılı tez ve doktora tezlerinin artış hızının kademeli olarak arttığı, 2009 yılında ise tez sayısının altı kattan fazla arttığı tespit edilmiştir. Tezlerin yazıldığı üniversiteler incelendiğinde Gazi Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi gibi köklü üniversitelerin diğer üniversitelere göre daha fazla tez ve tez sahibi olduğu sonucuna varılmıştır. Yazılı tez ve tezler çoğunlukla Türkçe Eğitimi bölümünde yürütülmüştür. Yöntem olarak tez ve tezlerde en nitel araştırma yönteminin benimsendiği ve daha çok tarama desenlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Veri toplama aracında örneklem grubu olarak belge analizi ve belgelerin tercih edildiği ve verilerin analizinde ağırlıklı olarak istatistiksel teknikler, betimsel ve içerik analizlerinin kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

Cengizhan (2021) tarafından yapılan çalışmada Türkiye'de öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik görüşlerinin incelendiği lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla bir meta sentez çalışması yapılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmaya dahil edilen 24 tezin nitel bulguları tek tek incelenmiş ve inceleme neticesinde üç ana tema belirlenmiştir; Değerler eğitiminin kazandırılmasına yönelik yapılan uygulamalar ve karşılaşılan sorunlar, öğretmenlere göre öğrencilere kazandırılması gereken değerler ve bu değerlerin kazandırılmasında etkili olan faktörler, değerler eğitiminin çözüm getirebileceği sorunlar ve değerler eğitimi uygulamaları sonrasında öğrencilerde gözlenen davranış değişiklikleri. Araştırma bulgularından öğretmenlerin ailelerden kaynaklanan uygulama sorunlarında değerler eğitimini kazandırmak için drama metodunu kullandıkları ve bu uygulamaların adaletsizlik sorununu çözebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Engin (2020) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'de karakter eğitimi ve değerler eğitimi konularında yapılmış olan lisansüstü tez çalışmaları incelenmiştir. 1999-2018 yılları arasındaki tezler ele alınmıştır. Yapılan analizler sonucunda, değerler eğitimi konulu tezlerde en fazla yüksek lisans tezi yazılığı, değerler eğitimi konulu tezlerin büyük bir kısmının Eğitim Bilimleri Ensitüleri ve Sosyal Bilimler Enstitülerinde tamamlandığı görülmüştür. Değerler eğitimi konulu tezlerde nitel ölçme

araçlarının kullanıldığı, çoğunlukla veri toplama aracı olarak doküman kullanıldığı tespit edilmiştir.

Gözler, Haskuş, Ayhan, Karslı ve Akın (2020) tarafından yapılan çalışmada değerler eğitimi çerçevesinde hazırlanmış olan akademik çalışmaların analizi yapılmıştır. Nitel araştırma ile yapılan çalışma verileri doküman incelemesi yöntemiyle elde edilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, araştırmalarda tür yönünden genel olarak makale çalışması olduğu, tarama modeli kullanıldığı, en çok milli eğitimdeki öğrencilerin ve öğretmenlerin çalışma grubu olarak kullanıldığı görülmüştür. Üzerinde en fazla çalışma yapılan grupların; ilkokul öğrencileri, sınıf öğretmenleri, yöneticiler, öğrenci velileri, ilkokul programında yer alan dersler ve kaynak kitaplar olduğu sonucuna varılmıştır.

Kazu ve Yıldırım (2020) tarafından yapılan çalışmada değerler eğitimi konulu yayınlanmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri belirlenen ölçütlere uygun olarak incelenmiştir. Bu araştırma tarama modelinde hazırlanmış olup içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nde 2010-2020 seneleri arasında yayınlamış olan ve belirlenen konu alanına uygun olarak seçilen, erişime açık lisansüstü tezler incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre; tezlerin büyük çoğunluğunun 2019 senesinde yayınlandığı, değerler eğitimi konusunda en çok yayın yapan üniversitenin Necmettin Erbakan Üniversitesi olduğu saptanmıştır. Lisansüstü araştırmalar en fazla Eğitim Bilimleri Enstitüsü kapsamında yayınlanmıştır. Çalışmaların en çok Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi anabilim dallarında olduğu, tezlerin çoğunluğu nitel ve derleme araştırması türünde olduğu görülmüştür.

Akman (2020) tarafından yapılan çalışmada, Türkçe eğitimi alanında değerler eğitimi ile ilgili yapılmış çalışmalar ele alınmıştır. Çalışmada Türkçe eğitimi alanında bugüne kadar yapılmış değerler eğitimi konulu tezler incelenmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan 137 tez yayımlandığı yıl, konusu, danışmanı, araştırma yöntemleri, veri toplama amaçları gibi farklı değişkenler yönünden sınıflandırılmıştır. Çalışmada meta-analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında Türkçe eğitimi alanında değerler eğitimi ile ilgili en fazla tezin yüksek lisans düzeyinde yapıldığı, tezlerde en fazla profesör ünvanlı danışmanların görev aldığı,

İnönü üniversitesinin Türkçe eğitiminde değerler ile ilgili en çok çalışma yapan üniversite olduğu görülmüştür.

Direkçi, Akbulut ve Şimşek (2020) tarafından yapılan çalışmada, Türkçe eğitiminde değerler eğitimi kapsamında gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin incelenmesini amaçlanmıştır. Çalışma neticesinde 103, yüksek lisans, 7 doktora olmak üzere 110 lisansüstü tez bulunmaktadır. Tezlerin 33 farklı üniversitede yapıldığı tespit edilmiştir. Tezlerde en fazla nitel araştırma yönteminin kullanıldığı, bunun yanı sıra betimsel tarama ve doküman incelemesi desenlerinin kullanılma sıklığı dikkat çekmiştir. Araştırma nesnelerine bakıldığında en çok ders kitabı, edebi eserler gibi dökümanların kullanıldığı tespit edilmiştir.

Yazar ve Tutal (2020) tarafından yapılan çalışmada, değerler eğitimi ile yapılan makalelerin eğilimlerini belirlemek ve bu konuya ilişkin araştırmaların mevcut durumu hakkında bilgiler sunmayı amaç edinmiştir. Nitel araştırma yöntemi ile yapılan araştırmanın verileri doküman analizi ile toplanmıştır. Araştırmaya mükerrerliklerin ardından 479 makale dahil edilmiş ve hakemli olmayan dergilerde yayınlanan makaleler kaldırılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; (a) 2017 yılında en çok makale yayınlanmıştır, (b) en yaygın araştırma yöntemleri nitel araştırma yöntemleri olmuştur, (c) veri toplama aracı olarak en sık belge analizi ve analiz yöntemi olarak içerik analizi tercih edilmiştir , (d) veriler öğretmen adaylarından toplanmış ve amaca yönelik örnekleme en çok tercih edilen örnekleme yöntemi olmuştur, (e) örneklem büyüklüğü çoğunlukla 50'den azdır, (f) çoğunlukla tek bir araştırma sorusuna cevap aranmıştır, (g) makalelerin çoğunluğu iki yazar tarafından yazılmıştır, (h) makalelerin çoğu başlık olarak yardımcı doçentler tarafından ve kurumsal bazda Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenleri tarafından yazılmıştır, (i) makaleler çoğunlukla yerli kaynaklardan kullanılmıştır (j) makalelerin çoğunluğu Türkçe yazılmış ve genişletilmiş İngilizce özeti bulunmamaktadır, (k) En çok beğenilen dergi The Journal of Values Education dergisi olmuştur.

Kapkın, Çalışkan ve Sağlam, (2018) tarafından yapılan çalışmada değer ve değerler eğitimi kavramını akademik bakış açısı ile ele alınan çalışmada Türkiye'de 1999-2017 yılları arasında değerler eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi amaçlamışlardır. Bu çerçevede "değerler eğitimi" anahtar

kelimesini kapsayan bugüne kadar Türkiye'deki üniversitelerde yapılmış özet ve tam metinlerine ulaşılan tüm lisansüstü tezler bilgisayar ortamına kodlanarak aktarılmıştır. Çalışma neticesinde değerler eğitimini konu edinen lisansüstü çalışmaların oldukça sınırlı olduğu, çalışmaların önemli bir bölümünün son 10 yıl içerisinde yapıldığı tespit edilmiştir.

Fidan ve Öner (2018) tarafından yapılan çalışmada ise değerler eğitimine yönelik gerçekleştirilen lisansüstü tezler incelenmiştir. Çalışmada Türkiye' de 2011-2016 yılları arasında değerler eğitimine yönelik yapılmış olan lisansüstü tezlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Doküman analizi yöntemiyle toplanan veriler, içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Yapılan araştırmada, değerler eğitimine yönelik lisansüstü eğitim tezlerinin en çok 2013 yılında hazırlandığı ve sayıca en fazla lisansüstü tezin Atatürk Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde hazırlanıldığı görülmüştür. Doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerine oranla oldukça az olduğu, çalışmaların büyük bölümünün nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapıldığı saptanmıştır.

Gündüz, Başpınar ve Büyükkarcı (2017) tarafından yapılan çalışmada, değer eğitimi üzerine gerçekleştirilen doktora tezlerine ait bir içerik analizi yapılmıştır. 2000-2015 yıllarını kapsayan 54 doktora tezi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, değer eğitimi üzerine yapılan doktora tezlerinde 2009 senesinden itibaren büyük bir artışın meydana geldiği, Gazi Üniversitesi'nin değer eğitimi üzerine en fazla doktora tezi yaptıran üniversite olduğu, örneklem olarak daha çok ilköğretim öğrencilerinin yer aldığı, karma yöntemin en fazla kullanıldığı, veri toplama aracı olarak ölçek ve görüşme formunun çok kullanıldığı görülmüştür.

Dündar ve Hareket (2016) tarafından yapılan çalışmada, Değerler eğitimi dergisinde yayımlanmış makalelerin analizi yapılmış ve bu kapsamda dergide yayımlanan makalelerin araştırıma eğilimleri tespit edilmiştir. Bu araştırma tarama modeli ile yapılmış ve ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarında göre, en fazla yayının Marmara, Sakarya ve Selçuk üniversitesindeki akademisyenler tarafından yapıldığı saptanmıştır. Literatür derleme ve nicel betimsel temele dayalı araştırmaların en fazla yayın olarak tespit edildiği araştırmada, doküman ve anketin

veri toplama aracı olarak en fazla seçim yapılan veri toplama araçları olduğu görülmüştür.

Meydan (2014) tarafından yapılan çalışmada, Okulda Değerler Eğitiminin Yeri Ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları ele almış ve okullarda değerler eğitiminin gerekliliğine değinmiş ve değerler eğitiminde yaklaşımlar konusunu detaylı bir şekilde almıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanmıştır. Çalışma sonucunda; değerler eğitiminin birey, toplum ve eğitimin kendisi için gerekli olduğu; bütüncül yaklaşımların uygulamada daha olumlu sonuçlar verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Elbir ve Bağcı (2013) tarafından yapılan çalışmada değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların değerlendirmesini yaparak, bu alanda üzerinde araştırma yapılabilecek konuların var olup olmadığını belirlemişlerdir. Çalışmada meta-analiz yöntemi kullanılmış ve YÖK Ulusal Tez Merkezinde tam metnine ulaşılabilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi kapsamı dışında kalan toplam 21 doktora ve yüksek lisans tezi incelenmiştir. Çalışmada hedef kitlenin ağırlıklı olarak öğretmen adayları ve öğretmenlerden oluştuğu vurgusu yapılmıştır.

Baş ve Beyhan (2012) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'de değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin farklı değişkenler açısından incelenmesini kapmaktadır. Yapılan bu araştırmada, değerler eğitimi konusundaki lisansüstü tezlerin sayısının az olduğu ve geçen yıllar içinde bu konuda yapılan araştırmaların sayılarında da artışın olduğu görülmüştür. Değerler eğitimi konusunda en fazla tezin yüksek lisans seviyesinde yapıldığı görülmekle birlikte, bu konuda en çok eğitim programları ve öğretim anabilim dalında çalışmanın olduğu anlaşılmıştır. Değerler eğitimi konunda yapılan çalışmalarda nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birbirine yakın oranlarda kullanıldığı görülmekle birlikte, bazı araştırmalarda her iki araştırma yönteminin de kullanıldığı görülmüştür.

Adıgüzel ve Ergünay (2012) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'de değerler üzerine gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme perspektifinden incelenmesini kapsamaktadır. Tez özetlerinde yeterli bilgi bulunmayan tezler inceleme dışında bırakılmıştır. Araştırma kapsamında değerleri

konu alan 118'i yüksek lisans, 39'u doktora tez çalışması olmak toplamda 157 lisansüstü tez çalışmasına ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda Türkiye'de bu alanda yapılan lisansüstü tezlerin niceliksel olarak oldukça sınırlı sayıda olduğunu ortaya çıkarmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın deseni, evren ve örneklemi, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi bulunmaktadır.

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, değerler eğitimi konusuyla ilgili çalışmaların sistematik incelenmesi amacına yönelik nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, geleneksel araştırma yöntemleriyle ifade edilmesi zor olan sorulara cevap bulmak için kullanılırlar. Ayrıca nitel araştırmalar psikolojik ölçümler ve sosyal olaylarla ilgili derinlemesine bilgi sağlarlar (Fankel ve Devers, 2000; akt: Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel:2018: 252). Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Doküman analizi, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini, yorumlanmasını (Kıral, 2020) ve yapılacak araştırmanın yazılı materyallerinin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 78). Doküman incelemesinin yapılacak olan çalışmanın gayesine uygun olabilecek kaynaklara ulaşabilme ve yapılan incelemelerden elde edilen veriler ışığında işe yarar bilgileri tespit etme konularında yardımcı olduğu bilinmektedir. Yaygın olarak tarihçiler, antropologlar, dilbilimciler, sosyologlar ve psikologlar tarafından kullanılır. Doküman incelemesi veri toplamada çeşitliliği sağlar. Doküman inceleme yöntemi, neredeyse yapılacak bütün araştırmalar için ihtiyaç duyulabilecek bir tekniktir ve araştırılmak istenilen konu ile ilgili bilgiler içermekte olan yazılı kaynakların analiz edilmesini kapsar (Çepni, 2007: 18).

3.2. Çalışma Evreni

Araştırmanın evrenini 2016-2019 yılları arasında yayınlanan ve YÖK Ulusal Tez Merkezinde katolaglanmış değerler eğitimi konulu yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturmaktadır. Çalışma kapsamını 2016-2019 yılları arasındaki tezler

oluşturmuştur. Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmeden tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. YÖK Ulusal Tez Merkezinde "değerler eğitimi" ifadeleri ile yapılan arama işleminde 2016 yılından başlayarak 06/01/2020 tarihine kadar toplam 251 yüksek lisans ve doktora tez çalışmasının yapıldığı gözlenmiştir . Bu tezler içerisinde bir tanesine tam metin erişim olanağı olmadığı için toplamda 250 tez üzerinde çalışmalar yürütülmüştür.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada, YÖK Ulusal Tez Merkezindeki "Değerler Eğitimi" ile ilgili tezler bilgisayar ortamında kodlanmış ve tarih sıralamasına göre birden başlanarak sıralanmıştır. Tezlerin bir listesi oluşturulduktan sonra erişim olanağı olan tezler, bilgisayara pdf formatında kaydedilmiştir. Bu araştırmada alanyazında çeşitli kaynakları inceleyerek Yazar ve Dokumacı Sütçü (2018) tarafından geliştirilen tez inceleme formu kullanılmıştır (EK-1).

İncelenen lisansüstü tezlerin üniversitelere, enstitülere ana bilim dallarına, yılına, türüne, danışmanın unvanına, detaylı özet verilme durumuna, anahtar kelimelerine, araştırmanın önemine, literatür taramasına, araştırmanın yöntemine, araştırmanın desenine, hedef kitleye, örneklem seçimine, örneklem büyüklüğüne, veri toplama araçlarına, ölçme araçlarını geliştiren kişiye, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarına, veri analiz tekniklerine, tablo, grafik ve şekil kullanım durumuna, tartışma ve yorum bölümüne, önerilere, ölçme araçlarının ekte kullanım durumuna, gerekli izinlerin ekte belirtilmesi durumlarına göre dağılımları belirlenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi içerik analizi aşamaları kapsamında incelenerek analiz edilmiştir. İçerik analizi temel anlamda bir olgu veya kavramın detaylı olarak ele alınış biçimini ortaya koymayı amaçlayan bir analiz türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi farklı kaynaklardan elde edilen büyük miktardaki veriler incelenerek kodlanır ve daha sonra kodlamalar sentezlenir (Büyüköztürk vd.,2018: 258). Bu doğrultuda araştırma kapsamında ele alınan tezler (Ek 2) tez inceleme formunda yer alan soru sırasına göre

araştırmacı tarafından incelenmiştir. Genel bir görünüm elde etmek için araştırma sorularının her biri ayrı bir tema kabul edilerek düzenlenmiştir. Araştırmanın geçerliliğini sağlamak için, araştırmada elde edilen temalara, bulgular kısmında detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

Araştırmanın güvenirliğini sağlamak için bir uzman tarafından analizlerin kontrol edilmesi sağlanmıştır. Bu kapsamda yer alan 250 tezden rastgele seçilen 50 tez tekrar incelenmiştir. Bu sayı evrenin % 20 'sini oluşturmaktadır. İnceleme sonucunda tez inceleme formunda yer alan sorular ve soruların alt bileşenleri dikkate alınarak görüş birliği ve görüş ayrılığı belirlenmiştir. Miles ve Huberman' ın (1994) güvenirlik formülü Güvenirlik = Görüş Birliği /(Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) göz önünde bulundurularak, bu araştırmanın güvenirlik değerinin % 97 olduğu tespit edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Türkiye'de yapılmış değerler eğitimi konulu lisanüstü tezlerin analizi neticesinde elde edilen veriler alt amaçlara göre sınıflandırılarak tablolar halinde sunulmuştur.

3.1. Tezlerin Yazıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin yazıldıkları üniversitelere göre dağılımı Tablo 3'de gösterilmiştir:

Tablo 3. Tezlerin Yazıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı

	N	**%**
Gazi Ü.	27	10.8
Atatürk Ü.	18	7.2
Necmettin Erbakan Ü.	16	6.4
Marmara Ü.	13	5.2
İnönü Ü.	12	4.8
Ondokuz Mayıs Ü.	10	4.0
Sakarya Ü.	8	3.2
Uşak Ü.	8	3.2
Yüzüncü Yıl Ü.	6	2.4
Gaziosmanpaşa Ü.	6	2.4
Fırat Ü.	5	2.0
Akdeniz Ü.	5	2.0
Afyon Kocatepe Ü.	5	2.0
Çukurova Ü.	5	2.0
Recep Tayyip Erdoğan Ü.	5	2.0
İstanbul Sabahattin Zaim Ü.	4	1.6
Siirt Ü.	4	1.6
Trabzon Ü.	4	1.6
Çanakkale Onsekiz Mart Ü.	4	1.6
Ankara Ü.	4	1.6
Dokuz Eylül Ü.	3	1.2
Erzincan Binali Yıldırım Ü.	3	1.2
Gaziantep Ü.	3	1.2
Ağrı İbrahim Çeçen Ü.	3	1.2
Kastamonu Ü.	3	1.2
İstanbul Ü.	3	1.2
Mustafa Kemal Ü.	3	1.2
Bursa Uludağ Ü.	3	1.2
Kafkas Ü.	2	0.8
Abant İzzet Baysal Ü.	2	0.8
Adnan Menderes Ü.	2	0.8
Süleyman Demirel Ü.	2	0.8
Aydın Adnan Menderes Ü.	2	0.8

Mersin Üniversitesi	2	0.8
Muğla Sıtkı Koçman Ü.	2	0.8
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü.	2	0.8
Niğde Ömer Halisdemir Ü.	2	0.8
Okan Ü.	2	0.8
Pamukkale Ü.	2	0.8
Giresun Ü.	2	0.8
Cumhuriyet Ü.	2	0.8
Bolu Abant İzzet Baysal Ü.	2	0.8
Dicle Ü.	2	0.8
Ahi Evran Ü.	1	0.4
Kırıkkale Ü.	1	0.4
Kırşehir Ahi Evran Ü.	1	0.4
Kilis 7 Aralık Ü.	1	0.4
Kocaeli Ü.	1	0.4
Kütahya Dumlupınar Ü.	1	0.4
Maltepe Ü.	1	0.4
Mehmet Akif Ersoy Ü.	1	0.4
Ordu Üniversitesi	1	0.4
Orta Doğu Teknik Ü.	1	0.4
Sivas Cumhuriyet Ü.	1	0.4
Trakya Ü.	1	0.4
Uludağ Ü.	1	0.4
Yıldız Teknik Ü.	1	0.4
Karabük Ü.	1	0.4
Karadeniz Teknik Ü.	1	0.4
Erzincan Üniversitesi	1	0.4
Eskişehir Osmangazi Ü.	1	0.4
Zonguldak Bülent Ecevit Ü.	1	0.4
Aksaray Ü.	1	0.4
Balıkesir Ü.	1	0.4
Bayburt Ü.	1	0.4
Bilkent Ü.	1	0.4
Bingöl Ü.	1	0.4
Erciyes Ü.	1	0.4
Hasan Kalyoncu Ü.	1	0.4
Hitit Ü.	1	0.4
Toplam	250	100.0

Tablo 3'de görüldüğü üzere incelenen lisansüstü araştırmaların 70 farklı üniversitede yapıldığı görülmektedir. Bu üniversitelerden Gazi Üniversitesi (%10.8), Atatürk Üniversitesi (%7.2), Necmettin Erbakan Üniversitesi (%6.4) ve Marmara Üniversitesi (%5.2)'nde yapılan tezler değerler eğitimi ilgili yapılan araştırmaların yaklaşık %24'ünü oluşturmaktadır.

3.2. Tezlerin Yazıldığı Enstitülere Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin enstitülere ilişkin dağılımı aşağıda verilmiştir:

Tablo 4. Tezlerin Yazıldığı Enstitülere Göre Dağılımı

	N	%
Eğitim Bilimleri E.	141	56.4
Sosyal Bilimler E.	96	38.4
Lisansüstü Eğitim E.	5	2.0
Sağlık Bilimleri E.	4	1.6
Fen Bilimleri E.	2	0.8
Türkçe ve Sosyal Bilimler E.	1	0.4
Yaşayan Diller E.	1	0.4
Toplam	250	100.0

Tablo 4'e göre araştırmaların %56.4 ile en fazla Eğitim Bilimleri Enstitü'lerinde gerçekleştirildiği görülmüştür. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nü ise %38.4 ile Sosyal Bilimler Enstitütüsü ve %2 ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü takip etmektedir. En az ise Türkçe ve Sosyal Bilimler Enstitüsü (%0.4) ile Yaşayan Diller Enstitüsü (%0.4) alanında araştırmalar gerçekleştirilmiştir.

3.3. Tezlerin Yazıldığı Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin yazıldıkları anabilim dallarına ilişkin dağılımı aşağıda verilmiştir:

Tablo 5. Tezlerin Yazıldığı Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

	N	%
Türkçe ve Sosyal Bilimler E.A.B.D	43	17.2
Eğitim Bilimleri A.B.D	33	13.2
İlköğretim A.B.D	33	13.2
Türkçe E. A.B.D	30	12.0
Felsefe ve Din Bilimleri A.B.D	24	9.6
Temel Eğitim A.B.D	23	9.2
Sosyal Bilimler ve Türkçe E. A.B.D	5	2.0
Türkçe ve Sosyal Bilimler A.B.D	4	1.6
Eğitim Yönetimi ve Denetimi A.B.D	3	1.2
Güzel Sanatlar E.A.B.D	3	1.2

Ortaöğretim Sosyal Alanlar E. A.B.D	3	1.2
Matematik ve Fen Bilimleri E. A.B.D	3	1.2
Türk Dili ve Edebiyatı A.B.D	3	1.2
Yabancı Diller Eğitimi A.B.D	2	0.8
Eğitim Programları ve Öğretim A.B.D	2	0.8
Eğitimin Kültürel Temelleri A.B.D	2	0.8
İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi E. A.B.D	2	0.8
İşletme A.B.D	2	0.8
Sınıf E. A.B.D	2	0.8
Sosyoloji A.B.D	2	0.8
Temel İslam Bilimleri A.B.D	2	0.8
Alanlar E. A.B.D	1	0.4
Beden Eğitimi ve Spor A.B.D	1	0.4
Coğrafya E. A.B.D	1	0.4
Çocuk Gelişimi A.B.D	1	0.4
Çocuk Gelişimi ve E.A.D	1	0.4
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi E.A.B.D	1	0.4
Eğitim Bilimleri E.A.B.D	1	0.4
Felsefe A.B.D	1	0.4
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon A.B.D	1	0.4
İlköğretim E. A.B.D	1	0.4
Kürt Dili ve Kültürü A.B.D	1	0.4
Okul Öncesi E.A.D	1	0.4
Okulöncesi Öğretmenliği A.B.D	1	0.4
Orta Öğretim Sosyal Alanlar E. A.B.D	1	0.4
Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları E.A.B.D	1	0.4
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D	1	0.4
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi A.B.D	1	0.4
Sosyal Bilgiler E. A.B.D	1	0.4
Tarih Öğretmenliği A.B.D	1	0.4
Tefsir A.B.D	1	0.4
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi A.B.D	1	0.4
Türkçe Eğitimi ve Sosyal Bilimler A.B.D	1	0.4
Türkçe ve Sosyal Bilgiler E. A.B.D	1	0.4
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi A.B.D	1	0.4
Toplam	250	100.0

Tablo 5'te belirtildiği gibi değerler eğitimi hakkında yapılan araştırmalar 45 farklı anabilim dalında gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalar en çok Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalında (%17.2) yayınlanmıştır.

3.4. Tezlerin Yayımlandığı Yıllara Göre Dağılımı

Değerler eğitimi konulu lisansüstü tezlerin değerlendirildiği bu araştırmaya 2016 yılından 2019 yılına dek gerçekleştirilen araştırmalar eklenmiş ve Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6. Tezlerin Yazıldığı Yıllara Göre Dağılımı

	N	%
2016	45	18.0
2017	61	24.4
2018	70	28.0
2019	74	29.6
Toplam	250	100.0

Tablo 6'ya göre en fazla tezin 2019 yılında yayımlandığı en az tezin ise 2016 yılında yayımlandığı görülmektedir.

3.5. Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Değerler eğitimiyle ilgili yazılmış olan tezlerin türlerine ilişkin dağılımı aşağıda verilmiştir:

Tablo 7. Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

	N	%
Doktora	29	11.6
Yüksek Lisans	221	88.4
Toplam	250	100.0

Tablo 7'ye göre tezlerin %11.6'sının doktora ve %88.4'ünün ise yüksek lisans türünde yazılmış olduğu görülmektedir.

3.6. Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı Tablo 8'de gösterilmiştir:

Tablo 8. Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

	N	%
Doç. Dr.	86	34.4
Dr. Öğr. Üyesi	83	33.2
Prof. Dr.	69	27.6
Dr.	12	4.8
Toplam	250	100.0

Tablo 8'de tezlerde en fazla (% 34.4) Doç. Dr. unvanlı danışmanların görev aldığı, görülmektedir. Dr. Öğretim Üyesi unvanlı danışmanların %33.2 oranında görev yaptığı görülmekte iken Prof. Dr. unvanlı danışmanların ise %27.6 oranında görev yaptığı görülmektedir.

3.7. Tezlerin Ayrıntılı Özet Verilme Durumuna Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin özet kısımlarına göre dağılımı aşağıda verilmiştir:

Tablo 9. Tezlerin Ayrıntılı Özet Verilme Durumuna Göre Dağılımı

	N	%
Evet	233	93.2
Hayır	7	2.8
Kısmen	10	4.0
Toplam	250	100.0

Tablo 9'da tezlerin genelinde (%93.2) amaç, yöntem ve sonuç kısmını içeren detaylı bir özet verildiği görülmektedir.

3.8. Tezlerde Anahtar Kelime Verilmesi Durumuna Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerde anahtar kelime verilmesi durumuna göre dağılımı Tablo 10'da gösterilmiştir;

Tablo 10. Tezlerde Anahtar Kelime Verilmesi Durumuna Göre Dağılımı

	N	%

Evet	248	99.2
Hayır	2	0.8
Toplam	250	100.0

Tablo 10'da incelenen tezlerin büyük bir çoğunluğu olan %99.2'sinde tezlerde anahtar kelimelerin verildiği, %0.8'inde ise tezlerde anahtar kelimelerin verilmediği görülmektedir.

3.9. Tezlerin Öneminin Belirtilmesine Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin önem durumu aşağıda verilmiştir.

Tablo 11. Tezlerin Öneminin Belirtilmesine Göre Dağılımı

	N	**%**
Evet	220	88.0
Hayır	29	11.6
Kısmen	1	0.4
Toplam	250	100.0

Tablo 11'e göre araştırmaların genelinde (%88) araştırmanın önemi belirtilmiş, %11.6'lık bir kısımdaysa çalışmanın önemi hakkında bilgi bulunmamaktadır.

3.10. Tezlerin Daha Önce Yapılan Yerli ve Yabancı Çalışmalara Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı

Tezlerde daha önce yapılmış çalışmalara yer verilme durumu aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 12. Tezlerin Daha Önce Yapılan Yerli ve Yabancı Çalışmalara Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı

	N	**%**
Evet	120	48.0
Hayır	83	33.2
Kısmen	47	18.8
Toplam	250	100.0

Tablo 12'de tezlerin %48'inde önceki araştırmalara yer verildiği; %33.2'sinde daha önceki çalışmalar hakkında bilgi verilmediği görülmektedir.

3.11. Tezlerin Kullanılan Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerine ilişkin dağılımı aşağıda verilmiştir:

Tablo 13. Tezlerin Kullanılan Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

	N	%
Karma	30	12.0
Nicel	53	21.2
Nitel	167	66.8
Toplam	250	100.0

Tablo 13'de incelenen tezlerin %66.8'inde nitel, %21.2'sinde nicel, %12'lik kısmında ise karma araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir.

3.12. Tezlerin Kullanılan Araştırma Desenine Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerde kullanılan araştırma desenlerine ilişkin durumu aşağıda verilmiştir:

Tablo 14. Tezlerin Kullanılan Araştırma Desenine Göre Dağılımı

	N	%
Doküman inceleme	99	39.6
Betimsel Araştırma	55	22.0
Durum Çalışması	26	10.4
İlişkisel Araştırma	15	6.0
Deneysel Araştırma	15	6.0
Eylem Araştırması	12	4.8
Nedensel Karşılaştırmalı Arş.	8	3.2
Olgubilim	6	2.4
Diğer	6	2.4
Belirtilmemiş	3	1.2
Tarihi Araştırma	2	0.8
Karşılaştırmalı Eğitim Arş.	1	0.4
Kuram Oluşturma Arş.	1	0.4

Etnografik Araştırma	1	0.4
Toplam	250	100.0

Tablo 14'de çalışmalardan %39.6'sında doküman inceleme, %22'sinde betimsel araştırma, %10.4'ünde durum çalışması, %6.0'ında ilişkisel araştırma desenlerinin kullanıldığı görülmektedir. Çalışmaların %1.2'sinde ise araştırma desenlerinini belirtilmediği görülmektedir. Olgubilim ve diğer araştırma deenlerinin aynı oranda kullanıldığı görülmektedir. En az kullanılan araştırma desenleri ise Karşılaştırmalı Eğitim Araştırması, Kuram Oluşturma Araştırması, Etnografik Araştırma desenleridir.

3.13. Tezlerin Hedef Kitlesine Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin hedef kitlesine ilişkin durumu aşağıda verilmiştir:

Tablo 15. Tezlerin Hedef Kitlesine Göre Dağılımı

	N	**%**
Diğer	136	54.4
Ortaokul Öğrencisi	26	10.4
İlkokul Öğrencisi	22	8.8
İlkokul Öğretmeni	14	5.6
Okul Öncesi Öğrencisi	13	5.2
Veli	11	4.4
Lise Öğrencisi	9	3.6
Öğretmen Adayları	6	2.4
Lisansüstü Öğrencisi	5	2.0
Ortaokul Öğretmeni	5	2.0
Yöneticiler	2	0.8
Lise Öğretmeni	1	0.4
Toplam	250	100.0

Tablo 15'de görüldüğü gibi çalışmalarda en fazla kullanılan hedef kitlenin belirli gruplar dışında ele alınan diğer grupta (%54.4) olduğu görülmektedir. Bu grubu sırayla ortaokul öğrencileri (%10.4), ilkokul öğrencileri (%8.8), okul öncesi öğrencisi (%5.2) ve veliler (%4.4) oluşturmaktadır.

3.14. Tezlerin Örneklem Seçim Yöntemine Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin örneklem seçim yöntemine ilişkin durumu aşağıda verilmiştir:

Tablo 16. Tezlerin Örneklem Seçim Yöntemine Göre Dağılımı

	N	%
Kolay Ulaşılabilir	61	24.4
Basit Tesadüfi	57	22.8
Belirtilmemiş	42	16.8
Örneklem Seçimine Gidilmemiş	30	12
Uygun	13	5.2
Diğer	11	4.4
Maksimum Çeşitlilik	10	4
Kota	8	3.2
Sistematik	5	2
Küme	4	1.6
Ölçüt	4	1.6
Tipik Durum	2	0.8
Homojen	1	0.4
Kartopu	1	0.4
Kritik Durum	1	0.4
Toplam	250	100

Tablo 16'da incelenen tezlerde 15 farklı örneklem seçim yönteminin 250 defa ele alındığı görülmektedir. En çok kullanılan örneklem seçim yöntemleri %24.4 ile Kolay Ulaşılabilir Örnekleme, %22.8 ile basit tesadüfi örneklemedir. Örneklem seçiminin belirtilmemiş olarak ifade edildiği tezlerin oranı ise %16.8 olarak görülmektedir. En az kullanılan yöntemin ise %0,4 ile Homojen, Kartopu ve Kritik Durum Yöntemi olduğu görülmektedir. Küme ve Ölçüt yöntemlerinin ise aynı oranda (%1.6) kullanıldığı görülmektedir.

3.15. Tezlerin Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin örneklem büyüklüğü ilişkin durumu aşağıda verilmiştir:

Tablo 17. Tezlerin Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı

	N	%

1-50	141	56.4
250 ve üzeri	59	23.6
51-100	29	11.6
101-150	10	4.0
201-250	8	3.2
151-200	3	1.2
Toplam	250	100.0

Tablo 17'de en çok kullanılan örneklem büyüklüğünün %56.4 ile 1-50 arasında olduğu, 250 ve üzeri örneklme büyüklüğünün ise %23. 6 olarak belirlendiği, 51-100 arası örneklem büyüklüğünün ise %11.6 olaak belirlendiği ve en az kullanılan örneklem büyüklüğünün ise %1.2 ile 151-200 arasında olduğu görülmektedir.

3.16. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin veri toplama araçlarına ilişkin durumu aşağıda verilmiştir:

Tablo 18. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

	N	**%**
Doküman İnceleme	117	46.8
Anket	36	14.4
Görüşme Formu	35	14.0
Ölçek	34	13.6
Kişisel Bilgi Formu	11	4.4
Diğer	9	3.6
Gözlem	4	1.6
Test	2	0.8
Değerlendirme Formları	1	0.4
Senaryolar	1	0.4
Toplam	250	100.0

Tablo 18'de tezlerde veri toplama aracı olarak %46.8'inde doküman inceleme, %14.4'ünde anket, %14'ünde görüşme formu, %13.6'sında ölçek kullanıldığı görülmektedir. En az kullanılan ver toplama aracının ise %0.4 ile değerlendirme formları ve senaryolar olduğu görülmektedir.

3.17. Tezlerde Kullanılan Ölçeği Geliştiren Kişiye Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerde kullanılan ölçeği geliştiren kişiye göre dağılımı Tablo 19'da gösterilmiştir;

Tablo 19. Tezlerde Kullanılan Ölçeği Geliştiren Kişiye Göre Dağılımı

	N	%
Başka Araştırmacılar	119	47.6
Araştırmacı	131	52.4
Toplam	250	100.0

Tablo 19'da tezlerin %47.6'sında kullanılan ölçeğin başka araştırmacılar tarafından geliştirildiği, tezlerin %52.4'ünde ise kullanılan ölçeğin araştırmacı tarafından geliştirildiği görülmektedir.

3.18. Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Geçerlik Çalışmalarına Yer Verilip Verilmediğine Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin veri toplama araçlarının geçerlik çalışmalarına ilişkin durumu aşağıda verilmiştir:

Tablo 20. Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Geçerlik Çalışmalarına Yer Verilip Verilmediğine Göre Dağılımı

	N	**%**
Evet	112	44.8
Hayır	138	55.2
Toplam	250	100.0

Tablo 20'deki verilere göre incelenen çalışmaların %44.8'inde geçerlik çalışması yapıldığı, %55.2'sinde ise geçerlik çalışmasının yapılmadığı görülmektedir.

3.19. Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Güvenirlik Çalışmalarına Yer Verilip Verilmediğine Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin güvenirlik çalışmalarına ilişkin durumu aşağıda verilmiştir:

Tablo 21. Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Güvenilirlik Çalışmalarına Yer Verilip Verilmediğine Göre Dağılımı

	N	%
Evet	113	45.2
Hayır	137	54.8
Toplam	250	100.0

Tablo 21'e göre incelenen çalışmaların %45.2'sinde güvenilirlik çalışması yapıldığı, %55.2'sinde ise güvenilirlik çalışmasının yapılmadığı görülmektedir.

3.20. Tezlerin Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin veri analiz tekniklerine ilişkin durumları aşağıda verilmiştir:

Tablo 22. Tezlerin Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı

	N	%
İçerik Analizi	86	34.4
Betimsel Analiz	83	33.2
İlişki ve Yordama Analizleri	34	13.6
Karşılaştırma Testleri	18	7.2
Belirtilmemiş	16	6.4
Diğer	7	2.8
Çok Değişkenli Analizler	6	2.4
Toplam	250	100.0

Tablo 22'ye göre çalışmaların %34.4'ünde içerik analizi, %33.2'sinde betimsel analiz, %13.6'sında ilişki ve yordama analizleri, %7.2'sinde ise karşılaştırma testlerinin kullanıldığı görülmektedir. En az kullanılan teknikler ise %2.4 ilr %2.8 oranında çok değişkenli analizler ve diğer olarak belirtilen çeşitli analiz tekniklerdir.

3.21. Tezlerin Tablo, Grafik ve Şekillere Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerde tablo/şekil kullanım durumuna göre dağılımı Tablo 24'de gösterilmiştir:

Tablo 23. Tezlerin Tablo,Grafik ve Şekillere Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı

	N	%
Evet	175	70.0
Hayır	62	24.8
Kısmen	13	5.2
Toplam	250	100.0

Tablo 23'deki verilere göre incelenen çalışmaların %70'inde tablo/şekil kullanıldığı, %24.8'inde ise tablo/şekil kullanılmadığı görülmektedir.

3.22. Tezlerin Tartışma ve Yorum Bölümüne Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin tartışma bölümünün durumu aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 24. Tezlerin Tartışma ve Yorum Bölümüne Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı

	N	%
Evet	197	79.1
Hayır	51	20.5
Kısmen	1	0.4
Toplam	270	100.0

Tablo 24'de tezlerin %79,1'inde tartışma bölümü bulunuyorken %20,5'inde tartışma bölümü bulunmadığı görülmektedir.

3.23. Tezlerin Öneriler Bölümüne Yer Verilip Verilmeme Durumuna Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin öneriler bölümüne göre durumu aşağıda verilmiştir:

Tablo 25. Tezlerin Öneriler Bölümüne Yer Verilip Verilmeme Durumuna Göre Dağılımı

	N	%
Evet	218	87.2
Hayır	32	12.8
Toplam	250	100.0

Tablo 25'de tezlerin %87.2'sinde öneriler bölümü bulunuyorken %12.8'indeyse öneriler bölümü bulunmadığını görülmektedir.

3.24. Tezlerin Yararlanılan Ölçme Araçlarının Ekte Verilme Durumuna Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerin yararlanılan ölçme araçlarının ekte verilme durumuna göre dağılımı Tablo 26'da gösterilmiştir:

Tablo 26. Tezlerin Yararlanılan Ölçme Araçlarının Ekte Verilme Durumuna Göre Dağılımı

	N	%
Evet	160	64
Hayır	90	36
Toplam	250	100

Tablo 26'da incelenen tezlerin %64'ünde yararlanılan ölçme araçlarının ekte verildiği, %36'sında ise yararlanılan ölçme araçlarının ekte verilmediği görülmektedir.

3.25. Tezlerin Uygulama İzni ile İlgili Resmi Evrakların Ekte Bulunması Durumuna Göre Dağılımı

Değerler eğitimi hakkında yazılmış olan tezlerde uygulama izni ile ilgili resmi evrakların ekte bulunması durumuna göre dağılımı Tablo 27'de gösterilmiştir:

Tablo 27. Tezlerin Uygulama İzni ile İlgili Resmi Evrakların Ekte Bulunması Durumuna Göre Dağılımı

	N	%
Evet	91	36.4
Hayır	159	63.6
Toplam	250	100.0

Tablo 27'deki verilere göre incelenen çalışmaların %36.4'ünde uygulama izni ile ilgili resmi evrakların ekte bulunduğu, %63.6'sında ise uygulama izni ile ilgili resmi evrakların ekte bulunmadığı görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu bölümde Türkiye'de 2016-2019 yılları arasında değerler eğitimi konulu lisansüstü tezlerin belirli kategorilere göre incelenmesi ile elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda tartışılarak verilmiştir.

5.1. Tezlerin Yapıldıkları Üniversitelere İlişkin Tartışma

İncelen tezler yapıldıkları üniversitelere göre değerlendirildiğinde 70 farklı üniversitede bu konuyla ilgili çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu sonuç doğrultusunda değerler eğitimi konusuna ülke genelinde önem verildiği ve bu doğrultuda bir çok üniversitede bu alanda çalışmalar yapıldığı söylenebilir. En fazla çalışmanın yapıldığı ilk üç üniversite sırasıyla Gazi Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesidir. Bu sonuca göre, bu üniversitelerde görev yapan öğretim elemanlarının değerler eğitimi konuları ile daha çok ilgilendikleri düşünülebilir. Alanyazında değerler eğitimi ile ilgili tezlere bakıldığında, Fidan ve Öner (2018) tarafından yapılan çalışmada Atatürk Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesinde değerler eğitimi konulu incelemenin yapıldığı belirlenmiştir. Gündüz vd., (2017) çalışmasında Gazi Üniversitesin, Er Türküresin'in (2021) çalışmasında Gazi Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesinde en fazla değerler eğitimi konulu tezlerin yazıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Buradan değerler eğitimi ile ilgili yazılmış tezlerin üniversiteler bağlamında yıllara göre aynı doğrultuda eğilim gösterdiği sonucuna ulaşılabilir. Öte yandan Akman'nın (2020) yaptığı çalışmada ise İnönü Üniversitesi'nin Türkçe eğitiminde değerler eğitimi üzerine en fazla çalışma yapılan üniversite olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlara göre son yıllarda değerler eğitiminin üniversitelerde üzerinde yoğun olarak çalışılan bir konu olduğu söylenebilir.

5.2. Tezlerin Yapıldıkları Enstitülere İlişkin Tartışma

İncelen tezlerin yapıldıkları enstitülere bakıldığında yayımlanan tezlerin yarısından fazlasının Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yapıldığı görülmüştür. Alan

yazına bakıldığında ise, Engin (2020) değerler eğitimi konulu tezlerin büyük bir kısmının Eğitim Bilimleri Enstitülerinde ve Sosyal Bilimler Enstitülerinde tamamlandığı görülmektedir. Yıllara göre, tezlerin yazıldığı enstitülere bakıldığında bu sonucun değişmediği görülmektedir. Üniversite bünyelerinde eğitim enstitülerinin sayılarının artmasının bu duruma neden olduğu söylenebilir.

5.3. Tezlerin Yapıldıkları Anabilim Dalına İlişkin Tartışma

Tezler, yapıldıkları anabilim dallarına göre incelendiğinde 45 farklı anabilim dalında çalışmalar yapıldığı; daha çok Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalında tezlerin yayınlandığı görülmektedir. Bu sonuca göre değerler eğitiminin gereksiniminden ve öneminden dolayı birçok anabilim dalında çalışıldığı söylenebilir. Baş ve Beyhan (2012) çalışmasında en çok eğitim programları ve öğretim anabilim dalında çalışma yapıldığını tespit edilmiştir. Engin (2020) çalışmasında tezlerin büyük bir kısmının İlköğretim Ana Bilim Dalı ve Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında yazıldığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre değerler eğitiminin Türkçe ve sosyal, eğitim bilimleri, ilköğretim başta olmak üzere farklı anabilim dallarında yoğun olarak çalışıldığı söylenebilir.

5.4. Tezlerin Yayımlandığı Yıllara İlişkin Tartışma

Araştırma bulgularında 2016 yılından itibaren her yıl değerler eğitimi konulu tezlerin yapıldığı gözlenmiştir. İncelemelere göre en fazla tezin 2019 yılında yayımlandığı en az tezin ise 2016 yılında yayımlandığı görülmektedir. Bu duruma göre değerler eğitimi ile ilgili tezlerin 2016'dan sonra arttığı söylenebilir. Baş ve Beyhan (2012) gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarında, Türkiye'de değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin sayısının az olduğunu ve geçen yıllar içinde bu konuda yapılan araştırmaların sayılarında da artışın olduğu ifade etmiştir. Kapkın, Çalışkan ve Sağlam, (2018) çalışmaların önemli bir bölümünün son 10 yıl içerisinde yapıldığını ifade etmişlerdir. Er Türküresin (2021) ve Kazu ve Yıldırım (2020) çalışmalarında en fazla tezin 2019 yılında yazıldığını tespit etmişlerdir. Buradan değerler eğitimi ile ilgili yazılmış tezlerin yıllara göre artığı sonucuna ulaşılabilir.

5.5. Tezlerin Türlerine İlişkin Tartışma

2016-2019 yılları arasında yapılan değerler eğitimi konulu tezlerin türlerine göre dağılımı incelendiğinde tezlerin tamamına yakınının yüksek lisans tezi olduğu görülmektedir. Yıllar içerisinde bu konuda yapılan tezlerin gittikçe arttığı söylenebilir. Bu süreç içerisinde yapılan toplam doktora tezi 29 olmakta iken yüksek lisans tezlerinin yıllara göre belirli bir artış göstermiştir. Bu durumda yüksek lisans öğrencilerinin doktora öğrencilerine göre değerler eğitimi ile ilgili çalışmaları daha çok tercih ettiği söylenebilir. Alanyazında Baş ve Beyhan (2012) ve Adıgüzel ve Ergünay (2012) çalışmalarında değerler eğitimi konusunda en fazla tezin yüksek lisansta yapıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Fidan ve Öner (2018) çalışmalarında değerler eğitimi konulu doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerine oranla oldukça az olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Engin (2020) çalışmasında yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine oranla daha çok yapıldığını tespit etmiştir. Bu durumda yüksek lisans öğrencilerinin doktora öğrencilerine göre değerler eğitimi ile ilgili çalışmalara daha çok yöneldikleri söylenebilir.

5.6. Tezlerin Danışman Unvanlarına İlişkin Tartışma

Tezlerdeki danışmanların unvanlarına göre dağılımı incelendiğinde çalışmalarda daha çok Doç.Dr. ve Dr. Öğr. Üyesi unvanlı akademisyenlerin danışmanlık yaptığı, Dr. unvanlı danışmanların ise en az danışmanlık yaptığı saptanmıştır. Buradan Dr.Öğr. Üyesi ve Doç.Dr. unvanlı akademisyenlerin lisansüstü çalışmalarda daha fazla danışmanlık görevlerini üstlendiği sonucuna ulaşılabilir. Akman'nın (2020) Türkçe eğitiminde değerler eğitimi üzerine yapılmış akademik çalışmaları değerlendirmesinde en fazla profesör ünvanlı akademisyenlerin danışmanlık yaptığı belirlenmiştir.

5.7. Tezlerin Ayrıntılı Özet Verilme Durumuna İlişkin Tartışma

İncelenen tezlerin sayısının tamamına yakınında amaç, yöntem ve sonuç kısmını içeren detaylı bir özet verildiği, çok düşük bir kısımda ise özet kısmının bu özellikleri taşımadığı görülmektedir. Buna göre tezlerde verilen özet kısmının araştırmacılara kısa yoldan hızlı fikir verme bağlamında önemli olduğu söylenebilir. Adıgüzel ve

Ergünay (2012) çalışmalarında tez özetlerinde yeterli bilgi bulunmayan tezleri inceleme dışında bırakmışlardır.

5.8. Tezlerde Anahtar Kelime Verilmesine İlişkin Tartışma

İncelenen tezlerin tamamına yakınında anahtar kelimelerin verildiği saptanmıştır. Anahtar kelimeler çalışmanın içeriğine yönelik ipucu vermektedir. Buna göre anahtar kelimelerin tezlerde verilmiş olmasının araştırmacılar açısından önemli olduğu söylenebilir.

5.9. Tezlerin Araştırmanın Önem Durumuna İlişkin Tartışma

İncelen tezlerin tamamına yakınında araştırmanın öneminin belirtildiği görülmüştür. Araştırmanın önemi yapılan çalışmaların alanyazına sunacağı katkıyı belirtir. Tural'a (2014) göre araştırmanın önemi ve gerekçesi, araştırmaya niçin ihtiyaç duyulduğu, araştırmanın hangi problemlere çözüm olabileceği, kuramsal bilgilere ne ölçüde katkı sağlayacağı konusunda okuyuculara yol göstermesi açısından ve çalışmanın alanyazında hangi boşluğu dolduracağı gibi konularda bilgiler içermektedir. Bu bakımdan çalışmalarda önem durumunun belirtilmesine oldukça sık yer verilmiş olabilir.

5.10. Tezlerin Daha Önce Yapılan Yerli ve Yabancı Çalışmalara Yer Verilmesine İlişkin Tartışma

İncelenen tezlerin tamamına yakın bir bölümünde alanda gerçekleştirilen önceki araştırmaların özetlenerek bilgi verildiği saptanmıştır. İlgili araştırmalar daha önce yapılan çalışmalar hakkında bilgi verirler. Bu bakımdan çalışmalarda çoğunlukla yer aldıkları söylenebilir. Aynı zamanda ilgili araştırmaların araştırma sonuçlarının desteklenmesine katkı sağlayabildikleri için araştırmacılar tarafından yer verildiği söylenebilir.

5.11. Tezlerde Kullanılan Araştırma Yöntemine İlişkin Tartışma

İncelenen tezlerde genel olarak nitel araştırma yönteminin kullanıldığı belirlenmiştir. Nitel araştırma, doğal ortama duyarlı olma, bütüncül bir yaklaşım izleme, algıların ortaya konmasına imkan verme gibi temel özellikleri taşıması

(Demirel, 2007; akt: Balcı, 2015:36) bakımından araştırmacılar tarafından daha çok tercih edilmiş olabilir. Er Türküresin (2021) yaptığı çalışmada en çok kullanılan araştırma yönteminin nitel araştırma yöntemi olduğunu belirtmiştir. Kazu ve Yıldırım (2020) ise tezlerin çoğunluğunun nitel ve derleme çalışması şeklinde olduğunu dile getirmişlerdir. Öte yandan Hranstinski ve Keller (2007)'de yürütülen araştırmalarında 2000–2004 yılları arasında en popüler dört yayında yayımlanmış 660 makale incelemesinde tüm çalışmaların yarısını nicel çalışmaların oluşturduğu, diğer çalışmaların yarı yarıya nitel ve karma çalışmalardan oluştuğu, görgül olmayan çalışmaların yarısında az bir düzeyinde olduğu bulgularını ifade etmişlerdir. Beyhan (2012) tarafından yapılan çalışmada değerler eğitimi konunda nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birbirine yakın oranlarda kullanıldığı görülmekle birlikte, bazı araştırmalarda her iki araştırma yönteminin de kullanıldığı saptanmıştır. Direkçi vd., (2020) nitel araştırma yönteminin yanı sıra betimsel tarama ve doküman analizininde sıklıkla kullanılan yöntemler olduğuna dikkat çekmiştir. Gündüz vd., (2017)tarafından yapılan çalışmada karma yöntemin en çok kullanılan yöntem olduğu tespit edilmiştir.

5.12. Tezlerde Kullanılan Araştırma Desenlerine İlişkin Tartışma

Araştırma sonucunda incelenen çalışmalarda doküman inceleme ve betimsel araştırma desenlerinin daha çok kullanıldığı tespit edilmiştir. Er Türküresin (2021) tarafından yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirildiği çalışmada araştırma deseni olarak daha çok tarama deseni kullanıldığı tespit edilmiştir. Dündar ve Hareket, (2016) değerler eğitimi dergisinde yayımlanmış makalelerin analizini yaptığı çalışmada araştırma deseni olarak daha çok tarama deseninin kullanıldığını ifade etmiştir.

5.13. Tezlerin Hedef Kitlesine İlişkin Tartışma

İncelenen tezlerin yarısından fazlasında hedef kitlenin belirli gruplar dışında ele alınan 'diğer' grubun oluşturduğu saptanmıştır. 'Diğer' grup eğitim faaliyetleri içinde aktif rol almayan dökümanları, edebi eserleri, yazılı kaynakları vb. öğeleri içerir. Bu grubu sırayla ortaokul öğrencileri ve ilkokul öğrencileri, okul öncesi öğrencisi ve veliler takip etmektedir. En az çalışılan grubun ise çok düşük bir oranla lise öğretmenleri ile yöneticilerin olduğu görülmektedir. Direkçi vd., (2020) tarafından

yapılan çalışmada en çok edebi eserler, ders kitabı gibi dökümanların kullanıldığı tespit edilmiştir Gözler vd., (2020) tarafından yapılan çalışmada tüm çalışma yıllarına bakıldığında en fazla çalışma yapılan grupların; ilkokul öğrencileri, okul yöneticileri, öğretmenler, veliler, dersler ve kitaplar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bağcı (2013) tarafından değerler eğitimi konusunda 1999-2011 yılları arasında Türkiye'de yapılan lisansüstü tezlerin araştırıldığı araştırmada ise 21 yüksek lisans ve doktora tezi içerik analizi yapılarak incelenmiş ve hedef kitlenin yoğun olarak öğretmen adayları ve öğretmenlerden oluştuğu vurgusu yapılmıştır. Fidan ve Öner (2018) ise, öğrenci, öğretmen ve yazılı kaynakların en fazla çalışma yapılan gruplar olduğunu tespit etmiştir.

5.14. Tezlerin Örneklem Seçim Yöntemine İlişkin Tartışma

İncelenen tezlerde en çok kullanılan örneklem seçim yönteminin "Kolay Ulaşılabilir Örnekleme", en az kullanılan yöntemin ise "Kritik Durum Yöntemi" olduğu tespit edilmiştir. Beldağ'ın (2016) değerler eğitimi alanında çalışılan tezlerin eğilimlerini belirlemeyi amaçladığı çalışmasında en çok sırası ile tesadüfi, küme, tabakalı, maksimum çeşitlilik, ölçüt ve amaçlı örneklem tekniklerinin kullanıldığını ifade etmiştir.

5.15. Tezlerin Örneklem Büyüklüğüne İlişkin Tartışma

İncelenen tezlerde en çok kullanılan örneklem büyüklüğünün 1-50 arasında olduğu, en az kullanılan örneklem büyüklüğünün ise 151-200 arasında olduğu saptanmıştır. Yazar ve Tutal'ın (2020) değerler eğitimi ile yapılan makalelerin eğilimlerini belirledikleri çalışmada örneklem büyüklüğünün çoğunlukla 0-50 arası olduğunu tespit etmişlerdir Bu sonucun çalışma bulgularını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Yazar ve Dokumacı Sütçü ' ye (2018) göre bunun nedeni genel olarak nitel araştırmalarda 1-50, nicel araştırmalarda 250 ve üzeri kişilik örneklem büyüklüğü ile çalışılmasından kaynaklanabilir. Çalışmalarda daha çok 1-50 arasındaki örneklem büyüklüğü ile çalışılmasının sebebi tezlerde nitel araştırma yönteminin daha çok kullanılmasından kaynaklanmaktadır denilebilir.

5.16. Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçlarına İlişkin Tartışma

İncelenen tezlerde veri toplama aracı olarak yarısına yakın bir kısmında doküman inceleme kullanıldığı belirlenmiştir. Beldağ (2016), Baş ve Bayhan'ın (2012) araştırma sonuçları da bu sonucu desteklemektedir. Dündar ve Hareket (2016) çalışmasında veri toplama aracı doküman ve anketin kullanıldığı görülmektedir. Engin, (2020) ,Fidan ve Öner (2018) araştırmalarında veri toplama aracı olarak doküman kullanıldığı sonucuna varmışlardır.

5.17. Tezlerde Kullanılan Ölçeğin Geliştiren Kişiye İlişkin Tartışma

İncelenen tezlerin yarısından biraz fazlasında kullanılan ölçeğin araştırmacı tarafından geliştirildiği saptanmıştır. Araştırmacıların alanyazına katkı sağlayacak yeni ve özgün bir ölçek geliştirmek istemeleri nedeniyle ölçeği kendilerinin geliştirdikleri söylenebilir.

5.18. Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Geçerlik Çalışmalarına Yer Verilip Verilmediğine İlişkin Tartışma

İncelenen çalışmaların yarsından fazlasında geçerlik çalışmasının yapılmadığı tespit edilmiştir. Tavşancıl vd., (2010) eğitim bilimleri enstitülerinde 2000-2008 yılları arasında hazırlanmış 377 yüksek lisans 126 doktora tezini incelemiş ve tezlerde güvenirlik ve geçerlilik çalışmalarının yeterli düzeyde olmadığını belirtmiştir. Geçerlilik, bir araştırmada kullanılan ölçüm yapan aracın, o konuda ölçüm yapmaya elverişli olmasıdır (Başkale, 2016).

5.19. Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Güvenilirlik Çalışmalarına Yer Verilip Verilmediğine İlişkin Tartışma

İncelenen çalışmaların yarsından fazlasında güvenirlik çalışmasının yapılmadığı tespit edilmiştir. Balcı (1990) ise Türkiye'de Eğitim Araştırmalarının Durumunu incelediği çalışmasında doktora tezlerinin geçerlilik-güvenilirlik durumları orta düzeyde yeterli olduğunu ifade etmiştir. Güvenirlik, bir ölçme aracının ayrı ayrı

ölçümlerde benzer, kararlı sonuçlar elde etme becerisi veya araştırma yinelendiğinde benzer bulguların elde edilme derecesi olarak ifade edilebilir (Başkale, 2016).

5.20. Tezlerin Veri Analiz Tekniklerine İlişkin Tartışma

İncelenen çalışmalarda veri analiz tekniği olarak daha çok içerik analizi ve betimsel analizin kullanıldığı saptanmıştır. Karadağ (2009) çalışmasında verilerin çözümlenmesinde en fazla frekans analizi ve kategoriksel analiz kullanıldığını ifade etmiştir. Yazar ve Tutal (2020) tarafından yapılan çalışmada da nitel analiz yöntemlerinde en çok içerik analizi ve betimsel analizin kullanıldığını tespit etmişlerdir. Bu sonuçların araştırma bulgularını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Değerler eğitimi ile ilgili yaptıkları çalışmada Yazar ve Tutal (2020), Er Türküresin (2021) veri toplama aracı olarak en sık belge analizi kullanıldığını, Fidan ve Öner (2018) en fazla doküman analizinin kullanıldığını tespit etmişlerdir. Balcı (1990) ise, anket tekniği en sık kullanılan veri toplama tekniği olduğunu belirtmiştir.

5.21. Tezlerde Bulguların Tablo/Grafik ve Şekillere Yer Verilme Durumuna İlişkin Tartışma

İncelenen çalışmaların büyük bir kısmında tablo/şekil kullanıldığı saptanmıştır. Tablo ve şekil kullanımının bulguları daha anlaşılır hale getirdiği için araştırmacılar tarafından sık tercih edildiği söylenebilir.

5.22. Tezlerde Tartışma ve Yorum Bölümüne Yer Verilme Durumuna İlişkin Tartışma

İncelenen tezlerin büyük bir kısmında tartışma bölümünün yer aldığı görülmektedir. Buna göre genel olarak yapılan araştırma bulgularının değerlendirildiği ve bazı çıkarımlarda bulunulduğu söylenebilir. Tural ‘a göre (2014) çalışmalarda yorum bölümü yazılırken mevcut araştırma ile büyük ölçüde uyumlu olan çalışmalar seçilmesine dikkat etmek gerekir. Benzer çalışmayı yapan araştırmacılardan farklı bir sonuç elde edildiğinde bu farkın neden kaynaklandığı belirtilir.

5.23. Tezlerin Öneriler Bölümüne Yer Verilip Verilmeme Durumuna İlişkin Tartışma

İncelenen tezlerin tamamına yakınında öneriler bölümünün yer aldığı görülmektedir. Öneriler bölümü, verilmiş olan yeni bilgiler ile ve ortaya çıkan yeni durum ışığında problemin çözümüne katkısı olabileceği düşünülen yeni araştırma alanlarını belirlemeye yönelik aynı konuda çalışma yapacak olan araştırmacılar için yapılan bölümdür. Bu yönüyle, araştırma kapsamında incelenen tezlerin değerler eğitiminde olası yeni araştırma alanlarını belirleme anlamında öneriler bölümüne yer verdikleri söylenebilir.

5.24. Tezlerde Yararlanılan Ölçme Araçlarının Ek'te Verilme Durumuna İlişkin Tartışma

Araştırma sonucunda incelenen tezlerin yarısından fazla kısmında yararlanılan ölçme araçlarının ekte verildiği tespit edilmiştir. Uygulanan ölçme araçları ve araştırma uygulama izinleri gibi eklerin verilmesinin diğer araştırmacılar için yol gösterici olma anlamında önemli olduğu söylenebilir.

5.25. Tezlerde Uygulama İzni ile İlgili Resmi Evrakların Ekte Bulunmasına İlişkin Tartışma

İncelenen çalışmaların yarısından fazlasında uygulama izni ile ilgili resmi evrakların ekte bulunmadığı tespit edilmiştir. Uygulama izni ve ilgili resmi evrakların eklerde çoğunlukla yer almaması tez yazarlarının bu konuya çok önem vermemesinden kaynaklı olabilir. Çalışmalarda resmi evrakların bulunması çalışmanın okuyucuya güven vermesi açısından önemlidir. Bundan dolayı ilgili resmi evrakların çalışmalarda yer alması önemlidir denilebilir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇLAR

Türkiye'de 2016-2019 yılları arasında değerler eğitimi konulu lisansüstü eğilimini belirlemeye yönelik olarak yapılan bu çalışmada YÖK Ulusal Tez Merkezinde kataloglanmış olan 250 tez belirlenen kategoriler doğrultusunda incelenmiş ve doküman analizi yapılarak elde edilen bulgulara göre değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir;

- Değerler Eğitiminin farklı üniversitelerde araştırmacıların ilgilendiği bir konu olduğu saptanmıştır.
- Araştırmaların en fazla yapıldığı üniversite Gazi Üniversitesi'dir.
- Araştırmaların en fazla yapıldığı enstitü Eğitim Bilimleri Enstitüsü olmuştur.
- Değerler eğitimi hakkında yapılan araştırmalar 45 farklı anabilim dalında gerçekleştirilmiştir. Araştırmalar en çok Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalında yayınlanmıştır.
- Araştırma kapsamında yıllara göre en fazla tez 2019 yılında yayımlanmış, en az tez ise 2016 yılında yayımlanmıştır.
- İncelenen tezlerin çok büyük bir bölümü yüksek lisans türünde yazılmıştır.
- İncelenen tezlerde en fazla Doç. Dr. ve Dr.Öğrt.üyesi unvanlı danışmanlar görev almıştır. En az ise Dr. unvanlı danışmanlar görev yapmıştır.
- İncelenen tezlerin genelinde amaç, yöntem ve sonuç kısmını içeren detaylı bir özet verilmiştir
- Anahtar kelimeler tezlerin neredeyse tamamında yer almıştır.
- Araştırmanın önemi kısmına tezlerin genelinde yer verildiği görülmüştür.
- İncelenen tezlerin yarısına yakın bir bölümünde alanda gerçekleştirilen önceki araştırmalar özetlenerek bilgi verilirken geri kalan bölümünde ise daha önceki çalışmalar hakkında bilgi verilmemiştir.

- Araştırma yöntemi olarak tezlerin büyük bir kısmında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.
- Araştırma deseni olarak tezlerde çoğunlukla doküman inceleme deseni kullanılmıştır.
- Hedef kitlesi olarak en fazla kullanılan hedef kitlenin belirli gruplar dışında ele alınan diğer grupta olduğu belirlenmiştir. 'Diğer' grup daha çok dökümanlar, edebi eserler vb. yazılı kaynakları içermektedir.
- En çok kullanılan örneklem seçim yöntemi Kolay Ulaşılabilir Örnekleme yöntemi olduğu belirlenmiştir.
- En çok kullanılan örneklem büyüklüğünün 1-50 arasında olduğu saptanmıştır.
- Veri toplama aracı olarak daha çok doküman ve anket formu kullanılmıştır.
- Tezlerin yarısından fazlasında kullanılan ölçek araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.
- Verilere göre incelenen çalışmaların yarısından fazla kısmında geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmadığı saptanmıştır.
- Çalışmalarda daha çok içerik ve betimsel analiz kullanılmıştır.
- Tezlerin büyük bir kısmında tablo, grafik ve şekiller yer almaktadır.
- İncelenen tezlerin tamamına yakınında öneriler bölümü yer almaktadır.
- Çalışmaların yarısından fazlasında yararlanılan ölçme araçları ekte verilmiştir.
- İncelenen çalışmaların yarısından fazlasında uygulama izni ile ilgili resmi evrakların ekte bulunmadığı saptanmıştır.

6.2. ÖNERİLER

- Değerler eğitimi ile ilgili yapılan yüksek lisans tezi sayısına oranla doktora tezi sayısı oldukça azdır. Bu bakımdan doktara tezi çalışmalarının arttırılması önerilebilir.
- Değerler eğitimi çalışmalarında nicel ve nitel yöntemler beraber uygulanarak karma yöntem kullanılabilir. Böylece daha ayrıntılı yorumlamaya olanak sağlayan sonuçlar elde edilebilir.

- Değerler Eğitimi konulu lisansüstü araştırmaların en fazla yapıldığı enstitü Eğitim Bilimleri Enstitüsü olarak belirlenmiştir. Farklı enstitülerde de değerler eğitimi konulu tezler yapılması önerilebilir.
- Değerler eğitimi ile ilgili nicel çalışmalara daha fazla yer verilebilir.
- Hedef kitlesi olarak en fazla kullanılan hedef kitlenin belirli gruplar dışında ele alınan diğer grupta olduğu belirlenmiştir.'Diğer' grup dökümanlar gibi eğitim faaliyetlerinin pasif öğelerini içermektedir. Değer eğitimi çalışmalarında; hedef kitle öğretmenler, öğrenciler vb. gibi eğitim faaliyetlerinde daha geniş yer alan ve aktif rolü olan kitleler olarak belirlenebilir.
- Araştırmacıların; veri toplama aracı olarak doküman ve ölçek gibi çok tercih edilen veri toplama araçlarını kullanmanın yanı sıra performans testleri,gözlem formu gibi daha az tercih edilen veri toplama araçlarının kullanımına da ağırlık vermesi, daha kapsamlı araştırmalar yapılmasına katkı sunabilir.
- Değerler eğitimi alanı ile ilgili araştırma yönelimlerini belirlemek için yeni ve kapsamlı araştırmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Adams, G. B. and White, J. D. (1994). Dissertation research in public administration and cognate fields: an assessment of methods and quality. *Public Administration Rewiew*. 54(6), 565-576.

Adem, M. (2008). *Eğitim planlaması*. Ankara: Ekinoks.

Adıgüzel, O. C., & Ergünay, O. (2012). Türkiye'de değerler üzerine gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme perspektifinden incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *11*(41), 18-33.

Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyusal amaçlarının ilköğretim ikinci kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Akbaş, O. (2007). *Türk milli eğitim sisteminin duyusal amaçlarının (değerlerinin) ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinde gerçekleşme derecesinin belirlenmesi. değerler ve eğitimi uluslararası sempozyumu*. R. Kaymakcan ve diğerleri (Editörler). İstanbul: DEM Yayınları.

Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, (16), 9-27.

Akdağ, G. A. (2009). *İlköğretim okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarının yeni ilköğretim müfredatının uygulanmasındaki etkililik düzeyi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.

Akman, Ö., Çarşanbalı, Ç. K. ve Alagöz, B. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer eğitiminde örtük programa yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi.* 18(1), 701-720.

Akman, S. (2020). *Türkçe eğitiminde değerler eğitimi üzerine yapılmış akademik çalışmaların değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.

Akpınar, B. (2011). Değerler eğitiminde bileşke modeli. *Eğitime Bakış Eğitim Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi,* (19), 30-39.

Aktepe, V. (2010). İlköğretim 4. *sınıf sosyal bilgiler dersinde "yardımseverlik" değerinin etkinlik temelli öğretimi ve öğrencilerin tutumlarına etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Aktepe, V. ve Tahiroğlu, M. (2016). Değerler eğitimi yaklaşımları ve etkinlik örnekleri. *The Journal Of Academic Social Science Studies* Sayı: 42, 361-384.

Aktepe, V. ve Gündüz M. (2019). *Karakter ve Değer Eğitimi*. Pegem Akademi.

Aktepe, V., Keser, H. ve Şeref, Ş. E. (2020). Sınıf öğretmenlerinin perspektifinden değerler ve değerler eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(4), 897-918.

Akyüz, Y. (1994). *Türk eğitim tarihi başlangıcından 1993'E*, 3. Baskı. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları-4 1994.

Allport, GW ve Vernon PE, (1960). *Lindzey G. astudy of values*, 3 ed., Boston: Houghton Mifflin.

Altan, MZ. (2011). Çoklu zekâ kuramı ve değerler eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, (1), 53-57.

Altıparmak, M. ve Nakiboğlu, M. (2001). Fen bilimleri eğitimi lisansüstü tez çalışmalarında uygulanan nitel ve nicel yöntemler. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* Özel Sayısı, 17, 355-358. 85.

Alver, M. ve Kesicioğlu, O. S. (2019). Karakter ve değer eğitimi yaklaşımları ve uygulamaları. M. Kağan ve N. Yılmaz (Ed.). *Karakter ve Değer Eğitimi içinde (155-164).* Pegem Akademi.

Arslan, ZŞ, ve Yaşar, FT. (2003). Yükselen "değer" kavramı üzerine eleştirel bir yaklaşım. *Değerler Eğitimi Dergisi*, (1), 8-11.

Arslan Özyurt, G. (2007). *Okul müdürlerinin öğretimsel liderlik anlayışı ile öğretmenlerin mesleki tükenmişliğinin karşılaştırılması: Çaycuma alan araştırması örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.

Aydın M, ve Akyol Güler Ş. (2012). *Okulda değerler eğitimi yöntemler-etkinlikler kaynaklar.* Ankara: Nobel Yayınları.

Aydın, M, Z. (2003). *Ahlak öğretiminde örnek olay incelemesi yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Avcı, Nazmi (2007). *Toplumsal değerler ve gençlik.* Ankara: Siyasal Kitapevi.

Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (3), 121-144.

Aydın, Z. ve Gürler, A. (2014). *Okullarda değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Bacanak, A., Degirmenci, S., Karamustafaoglu, S. ve Karamustafaoglu, O. (2011). E-dergilerde Yayınlanan fen egitimi makaleleri: yöntem analizi. *Türk Fen Egitimi Dergisi,* 8(1).

Bacanlı, H. (1999). *Duyuşsal davranış eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal davranış eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Bahçe, A. (2010). *Hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Balcı, A. (1990). Türkiye'de eğitim araştırmalarının durumu: A.Ü. eğitim bilimleri fakültesi örneği. A.*Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi 25.Yıl Kongresi* (24-28 Eylul 1990)'nde Sunulan Tebliğ.

Balcı, S. (2004). Türkiye'de fen bilimleri eğitimi tezleri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda Sunulmuş Bildiri*. İnönü Üniversitesi, Malatya.

Balcı, A., Şimşek, H., Gümüşeli, A.İ. ve Tanrıöğer, A. (2008). Eğitim yönetimi araştırmaları ve yayın hakkında rapor. *3.Eğitim Yönetimi Kongresi.*

Balcı, A., (2008). *Türkiye'de eğitim yönetiminin bilimleşme düzeyi. kuram ve uygulamada egitim yönetim*i. 54, 181-189.

Balcı, A. ve Apaydın, Ç. (2009). Türkiye'de egitim yönetimi arastırmalarının durumu: kuram ve uygulamada egitim yönetimi dergisi örnegi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi.* 59(15), 325-343.

Balcı, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler.* Ankara: Pegem Akademi.

Baş, G., & Beyhan, Ö. (2012). Türkiye'de değerler eğitimi konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Journal of Values Education*, *10*(24).

Başkale, H. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. *DEUHFED,* 9(1), 23-28.

Beldağ, A. (2012). *İlköğretim yedinci sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerlerin kazanılma düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum İli Örneği).* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Beldağ, A. (2016). Values education research trends in Turkey: A content analysis. *Journal of Education and Training Studies,* Vol.4, Pp.101-112.

Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Bilsky, W. and Schwartz, S. H. (1994). Values and personality. *European Journal of Personality*, (8), 163-181.

Binbaşıoğlu, C. (1995). *Türkiye'de eğitim bilimleri tarihi*. İstanbul: MEB.

Binbaşıoğlu, C. (2005). *Türk eğitim düşüncesi tarihi*. Ankara: Anı Yayınları.

Bolay, S.H. (2007). Aşkın değerler buhranı, değerler ve eğitimi. R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Ş.Aslan & M. Zengin (Ed.). *Değerler ve Eğitimi* içinde (130-170). İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

Brady, L. (2008). "Strategies in values education: horse or cat?", *Australian Journal Of Teacher Education,* 35(5), 81-89.

Büyükdüvenci S. (2002). Değerin değeri üzerine. *Bilgi Ve Değer Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Vadi Yayınları.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Pegem Akademi.

Caffarella, E. P. (1999, February). *The major themes and trends in doctoral dissertation research in educational technology from 1977 through 1998*. Papers presented at the National Convention of the Association for Educational Communications and Technology [AECT], Houston, Texas.

Cengizhan, S. (2021). Examination of the Postgraduate Theses on Teachers' Views of Values Education in Turkey: A Meta Synthesis Study. *International Journal of Progressive Education.* 17(3), 263-278.

Cevizci , A. (2010). *Eğitim sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.

Ceylan, Y. (2012) Toplumsal değerler ve medya etiği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 4 (7), 45-58.

Chen, W. and Hirschheim, R. (2004), *A paradigmatic and methodological examination of ınformation systems research from 1991 to 2001*. Info Systems.

Cleary, R. (2000). The public administration doctoral dissertation reexamined: an evaluation of the dissertations of 1998. *Public Administration Review*. 60(5), 446-455.

Coorough, C. And Jack, N. (1997). The dissertation in education from 1950 to 1990. *Educational Research Quarterly*, 20(4), 3-14.

Coorough, C. and Nelson, J. (1994). Content analysis of the PhD versus EdD dissertation. *Journal of Experimental Education,* 62(2), 158-168.

Costa, F. A. (2007). Educational technologies: analysis of master dissertations carried out in portugal. sísifo. *Educational Sciences Journal*. 3, 7-24.

Çağlar, A. (2005). *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Çalık, M., Ünal, S., Costu, B. ve Karatas, F. Ö. (2008). *Trends in turkish science education.* Essays in Education, Special Edition.

Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.

Çileli, N. (1986). *Ahlak psikolojisi ve eğitimi*. Ankara: V Yayınları.

Çubukçu, Z. (2012). İlköğretim öğrencilerinin karakter eğitimi sürecinde örtük programın etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,* 12 (2), 1513-1534.

Demircioğlu İ, ve Tokdemir M. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, (6), 69-88

Demirutku, K. (2017). *Değerlerin Edinilmesinde Ailenin Rolü*. T.C. Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

Dilmaç, B. (2007*). Bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması*. (Yayımlanmamış Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Dilmaç, B. (2010). Değerler eğitimi uluslararası konferansı. *İş Ahlakı Dergisi*, (3), 145- 147.

Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Dilmaç, B. ve Bircan, H.H. (2015). *Değerler ve değerler psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.

Direkçi, B., Akbulut, S. ve Şimşek, B. (2020). Türkçe Eğitimi Alanında Yapılan Değerler Eğitimi Tezlerinin İncelenmesi. *ZfWT,* 12(2). 117-140.

Doğan, H. (1997). *Eğitimde program ve öğretim tasarımı*. Ankara: Önder Matbaacılık.

Doğan, İ. (2007). *Sosyoloji: kavram ve sonuçlar.* Ankara: Pegem Yayıncılık.

Doğanay, A. (2006). Değerler Eğitimi. C. Öztürk (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi "yapılandırmacı bir yaklaşım"* içinde (260-280). Ankara: Pegem Akademi.

Doğanay, A. (2009). Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi. C, Öztürk (Ed.).*Değerler eğitimi* içinde (225-256). Ankara: Pegem Akademi.

Doğanay, Ahmet., Seggie, F. Nevra., Caner, H. Ayşe (2012). Değerler eğitiminde örnek bir proje: Avrupa değerler eğitimi projesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 2(3).

Doğanay, A., Seggie, F. N., ve Caner, H. A. (2014). Değerler eğitiminde örnek bir proje: avrupa değerler eğitimi projesi. *International Journal of Curriculum and Instructional Studies,* 2(3), 74-86.

Dündar, H. ve Hareket, E. (2016). Değerler Eğitimi Araştırmalarında Yönelimler: Değerler Eğitimi Dergisi Örneği, *Akademik Bakış Dergisi.* Sayı: 55. İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eason, S.H. and Daniel, L.G. (1989). *Trends and methodological practices ın several cohorts of dissertations.* Paper presented at the annual meeting of the Southwest Educational Research Association, Houston, TX.

Ekşi, H. ve Katılmış, A. (2020). *Karakter ve değerler eğitimi*. İstanbul:Nobel Yayınevi.

Elbir, B.,& Bağcı, C. (2013). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi/evaluation of post-graduate theses on values education. turkish studies--ınternational periodical for the languages, *Literature and History of Turkish or Turkic,* 8(1), 1321-1333.

Elmore, P. B. and Woehlke, P. L. (1998). Twenty years of research methods employed in american educational research journal, E*ducational Researcher, and Review of Educational Research.* https://eric.ed.gov/ 25.06.2019 tarihinde ulaşıldı.

Engin, G. (2020). Türkiye'de karakter ve değer eğitimi araştırmaları. S.Z. Genç ve A.Beldağ (Ed.). *Karakter ve Değer Eğitimi: Farklı Bakışlar ve Örnek Etkinlikler* içinde *(322-324).* Ankara: Pegem Akademi.

Ergün, S. (2003). *Ergenlere verilen değerler eğitiminin öz düzenleme stratejiler üzerindeki etkisinin sınanması.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya: T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Er Türküresin, H. (2021). Türkiye'de değerler eğitimi üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi: bir içerik analizi çalışması. *İnternational Journal of Curriculum and Instruction*, 13(2), 1640–1674.

Fichter, J. (2009). *Sosyoloji nedir*?. N.Çelebi (Çev). Ankara: Anı Yayıncılık.

Fidan, N. ve Öner, Ö. (2018). Değerler eğitimine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 4 (1), 1-17.

Genç, S.Z. (2019). Değerler: temel kavramlar. S.Z. Genç ve A. Beldağ (Ed.). *Karakter ve değer eğitimi farklı bakışlar-örnek etkinlikler* içinde (3-16). Ankara: Pegem Akademi.

Göktaş, B. ve Erdem, R. (2006). Sağlık yönetimi alanında yapılan tezlerin profili. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi.* 1(1),54.

Gömleksiz, N. ve Bozpolat, E. (2013). Eğitim programları ve öğretim alanındaki lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science*, 6(7), 457-472.

Gözler, A., Haskuş, A., Ayhan, B., Karslı, E., Akın, Z. (2020). Değerler eğitimi kapsamında hazırlanan bilimsel çalışmaların farklı değişkenler göre incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (AEÜSBED) 6(1), 224-241.

Guo, Z. and Sheffield, J. (2008). A paradigmatic and methodological examination of knowledge management research: 2000 to 2004. *Decision Support Systems.* 44, 673-688.

Gülşen, C. & Gökyer, N. (2011). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*.Ankara: Anı Yayıncılık.

Gündüz, M. (2014). *İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde "sorumluluk" değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretiminin akademik başarı ve tutuma etkisi.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Gündüz, M. Başpınar, Z., Büyükkarcı, A. (2017). 2000-2015 yılları arasında değer eğitimi üzerine yapılan doktora tezlerinin içerik analizi. Dicle *Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* Sayı 31, 705-718.

Güngör, E. (2010). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Günindi, Y. (2010). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarına uygulanan sosyal uyum beceri eğitimi programının çocukların sosyal uyum becerilerinin gelişimine etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Gürbüz, H., Kışoğlu, M., Kışoğlu, G., Sülün, A. & Erkol, M. (2007). Liselerde görev yapan öğretmenlerin çevreye yönelik tutumlarının ve çevresel bilgi düzeylerinin incelenmesi. *7. Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi,* 10–13 Eylül 2007, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Gürdal, A., Bakioğlu, A. ve Öztuna, A. (2005). Fen bilgisi eğitimi lisansüstü tezlerinin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* Özel Sayı. (17),53–58. İzmir.

Gürhan, E. (2017). *İlkokullarda uygulanan değerler eğitimi uygulamalarının yönetici ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Selçuk Üniversitesi, Konya.

Gündüz, M., Başpınar, Z. Büyükkarcı, A. (2017). 2000-2015 yılları arasında değer eğitimi üzerine yapılan doktora tezlerinin içerik analizi. *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* 31, 705-718.

Halstead, J.M.and Pike, M.A. (2006). *Citizenship and moral education values in action*. Oxon: Routledge.

Harmin, M. (1973). *Making sense of our lives*. Argus Communication.

Hökelekli, H. (2011). *Ailede, okulda ve toplumda değerler psikolojisi ve eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Hranstinski, S. and Keller, J. (2007). An examınatıon of research approaches that underlıe research on educatıonal technology: a revıew from 2000 to 2004, *J. Educatıonal Computıng Research,* 36(2), 16-24.

İşcan, CD. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Juodaitytė, A. and Kazlauskienė, A. (2008). Research methods applied in doctoral dissertations in education science (1995-2005): Theoretical And Empirical Analysis Vocational Education. *Research & Reality*. 15, 36-45.

Kapkın, B., Çalışkan, Z. ve Sağlam, M. (2018). Türkiye'de 1999-2017 yılları arasında değerler eğitimi alanında yapılmış lisansüstü çalışmaların incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi,* 16 (35), 185-209.

Karadağ, E. (2009). Eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik açıdan incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10(3), 75-87, Eskişehir.

Karkın, M. (2011). Müzik bilimleri alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *İnönü University Journal of Art.* 1(2), 143-149.

Kaymakcan, R. ve Meydan, H. (2014). *Ahlak değerler ve eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları.

Kazu, İ. Ş. ve Yıldırım, D. (2020). Değerler eğitimi üzerinde yapılmış lisansüstü çalışmaların incelenmesi: bir içerik analizi çalışması. *Mediterranean Journal of Educational Research* 14 (34), 421-449.

Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı 15.

Kıvırauma, J. (1999). Finnish doctoral theses in education in the 1900s. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 43(3), 295- 312.

Kızılçelik, S. ve Erjem Y. (1994). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.

Kivirauma, J. (1999). Finnish doctoral theses in education in the 1900s. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 43(3), 95-99.

Köylü, M. (2016). *Teoriden pratiğe değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kuçuradi, İ. (1985). *Felsefi açıdan eğitim ve Türkiye'de eğitim*. İstanbul.

Kurnaz, M. A. ve Çalık, M. (2009). A thematic review of 'energy' teaching studies: focuses, needs, methods, general knowledge claims and implications. *Energy Education Science and Technology Part B: Social and Educational Studies*, 1(1), 1-26.

Kurtoğlu, M. ve Seferoğlu, S. (2012). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi alanında gerçekleştirilen tezlerin yöntem ve içerik açısından incelenmesi*. *Eğitim Araştırmaları Kongresi* (EAB-2012), Yıldız Teknik Üniversitesi.

Kuşdil. M.E. ve Kağıtçıbaşı Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve schwartzdeğer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 45: 59-76.

Küçükoğlu, A. ve Ozan, C. (2013). Sınıf öğretmenliği alanındaki lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12).

Küçüközer, A. (2016). Fen bilgisi eğitimi alanında yapılan doktora tezlerine bir bakış. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 10(1), 107- 141.

Leiserowitz, A. A., Kates, R. W. ve Parris, T. M. (2004). Sustainability values, attitudes, and behaviors: a review of multi-national and global trends. Center for International Development at Harvard University, *Working Papers*, 113.

Leming JS. (1997). whither goes character education? objectives, pedagogy, and research in education programs. *Journal of Education,* (179) 11-35.

Lickona, T. (1991). *Education for character how our schools can teach respect and resposibilty*. New York: Bantam Books.

Lockwood AL. (2009). *The case for character education*. New York: Teachers College Press.

MEB. (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu. Ankara. Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), ss. 93-108.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2002). *Okul gelişim modeli planlı okul gelişimi*. Ankara.

Muratoğlu, B. (2011). Bir demokrasi masalı: özgür birey, bağısız medya, *PİVOLKA,* 20 (6), 9-11.

Nalçacı, A. (2018). Değer Eğitiminde: Aile,Çevre ve Okul. S.Z. Genç ve A. Beldağ (Ed.),*Karakter ve değer eğitimi* içinde (189-206). Ankara: Pegem Akademi.

Önal, H.İ. (2007). Medya okuryazarlığı: kütüphanelerde yeni çalışma alanı, *Türk Kütüphaneciliği,* 21(3), 335-359.

Özdaş, F. (2013). *Ortaokullarda değerler eğitimi ve istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Özdaş,F., Demir, F. & Oral, Ş (2021). Değerler eğitimi projesinin incelenmesi: Batman ili örneği, *Siirt Eğitim Dergisi*, 1(1), 54-71.

Özgüven, İE. (2004). *Psikolojik testler.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Özgüven, İ.E. (2011). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM Yayınları.

Özkan, S. (2011). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Özlem, D. (2001). *Max weber'de bilim ve sosyoloji*. Ankara: İnkılâp Kitabevi.

Raths, L.E. Harmin, M and Simon, S.B.(1978). *Values and teaching: working with values in the classroom.* (1.basım 1966). Columbus, Ohio: Charles E. Merill Company.

Rone, E. C. (1998). *Characteristics of higher education doctoral thesis: defrosting some frozen assets.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ontario Inditute for Studies in Education of the University of Toronto, Toronto.

Saban, A., Koçbeker Eid B.N., Alan, S., Doğru, S., Ege, İ., Arslantaş, S., Çınar, D. ve Tunç, P. (2010). Eğitimbilim alanında nitel araştırma metodolojisi ile gerçekleştirilen makalelerin analiz edilmesi. Selçuk Üniversitesi, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi.* 30, 125-142.

Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: Düşük ve yüksek "okul yaşam kalitesi"ne sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.

Sayılan F, Aksoy H. H., Yıldız A., Bülbül T., Özdem G., İlgan A. ve Soydan T., (2005) Eğitim bilimlerinde metodoloji sorunları. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi* Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.

Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In M. P. Zanna (Ed.), Advances in experimental social psychology: 25 (S. 1-65). San Diego, CA: Academic Press.

Schwartz, SH. (1998). Universals in the content and structure of values: theoretical advances and empirical tests in 20 contries. In M. Zanna(Ed.) *Adv Exp Soc Psychol* (25), 1-65, Orlando, FL: Academic Press.

Silah M. (2005). *Sosyal psikoloji davranış bilimi.*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Silah S. (2010). *Sosyal psikoloji*, Ankara: Gazi Kitabevi.

Simsek, A., Özdamar, N., Becit, G., Kılıçer, K., Akbulut, Y. ve Yıldırım. Y. (2008). Türkiye'deki egitim teknolojisi arastırmalarında güncel egilimler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 439- 458.

Singh, A. (2011). Evaluating the impacts of value education: some case studies. ınternational *Journal of Educational Planning & Administration*. (1), 1-8.

Sönmez, V. (2008). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sridhar YN. (2001). *Value development. national council for teacher education (NCTE*), New Delhi Two Four-day Residential courses in Value Orientation in Teacher Education.

Sucu, AÖ. (2012). *Mesnevîlerin edebiyat eğitiminde değer aktarım aracı olarak kullanılması.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Şahin, C. (2001). Yurt dışı yaşantısı geçiren ve geçirmeyen lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 9-19.

Şahin, Y. (2017). *Okul öncesi çocuklarda değerler eğitimi kapsamında yardımlaşma ve paylaşma değerler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Şen, Ü. (2007). *Milli Eğitim bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Şentürk, H. (2010). Kişilik gelişiminde eğitim, din ve değerlerin rolü. *Eğitime BakışEğitim-Öğretim ve Bilim Araştırmaları Dergisi*, 6: 50-5.

Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Şirin, A (1983). *Gençlerin değer sıralaması üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Şişman, M. (2002). *Örgütler ve kültürler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Tahiroğlu, M. ve Tay, B. (2020). Değerler ve değerler eğitimi. A. Oğuz Namdar (Ed.),*İlkokulda drama ile değerler eğitimi uygulamaları* içinde (20). Ankara: Pegem Akademi.

Tatlı, S. ve Adıgüzel, O. C. (2012). Türkiye'deki lisansüstü karsılastırmalı eğitim tezlerinin çok boyutlu bir incelemesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 12(1), 143-150.

Tavsancıl, E., Çokluk, Ö., Gözen Çıtak, G., Kezer, F., Yalçın Yıldırım, Ö., Bilican, S., Büyükturan, E. B., Sekercioglu, G., Yalçın, N., Erdem, E. & Özmen, D. T. (2010). Egitim bilimleri enstitülerinde tamamlanmıs lisansüstü tezlerin incelenmesi (2000-2008). *Ankara Üniversitesi Bilimsel Arastırma Projeleri*, Ankara.

Titus, D.N. (1994). *Values education in american secondary school, kutztown university education conferense,* September 16. Kutztown, PA: ERIC Nr. ED381423.

Toktaş, F. (2009). *Farabi'de ahlak ve siyaset*. Samsun, Etüt Yayınları.

Traynor, P.L. (2002). Scientific evolation of five strategies teachers use to maintain order, *Education*, 122 (3), 453-510.

Tural, G. (2014). Bilimsel araştırma yapma süreci ve etik kuralları.M. Metin (Ed.) *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (468-497). Ankara: Pegem Akademi.

Türen, M. (2019). *2009-2018 yılları arasında yayımlanan değerler ve bilişim teknolojileri konulu yayınların incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.

Türk Dil Kurumu (TDK). (2018). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını.

Ugur Erdogmus, F. (2009). *In partial fulfillment of the requirements for the degree of master of science in computer education and instructional technology*. Unpublished Master's Thesis, Middle East Technical University, Ankara.

Ulusoy K, ve Arslan A. (2016). Değerli bir kavram olarak "değerler eğitimi". R.Turan ve K.Ulusoy (Ed.). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi* içinde (1-16) Ankara: Pegem Akademi.

Ulusoy, K. (2007). *Lise tarih programlarında yer alan geleneksel ve demokratik değerlere yönelik öğrenci tutumlarının ve görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Uzunboylu, H. ve Özçınar, Z. (2009). Research and trends in computer-assisted language learning during 1990–2008: results of a citation analysis. *Eurasian Journal of Educational Research*, 34, 133-150.

Ünal, S., Çalık, M., Ayas, A. ve Coll, R. K. (2006). A review of chemical bonding studies: needs, aims, methods of exploring students' conceptions, general knowledge claims and students' *Alternative Conceptions. Research in Science & Technological Education*, 24 (2), 141–172.

Vallance, E. (1980). The hidden curriculum and qualitative inquiry as states of mind. *Journal of Education*, 162(1), 138-151.

Vurgun, L. ve Öztop, S. (2011). Yönetim ve örgüt kültüründe değerlerin önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(3), 217-230.

Wick, J. W. and Dirkes, C. (1973). Characteristics of Current Doctoral Dissertations in Education. *Educational Researcher*, 2(7), 20-21.

William E Herman, (1992). *The critical distinctions between the developmental and transmission approaches to values acquisition*, (ERİC Document Reproduction Service No: ED 349242).

Winter, P.A., Newton, R.M. ve Kirkpatrick, R. L. (1998). The ınfluence of work values on teacher selection decision: the effects of principal values, Teacher Values and Prncipal-Teacher Value Intreraction, *Teacher Education*, 14(4), 385-400.

Yaman, E. (2014). *Değerler eğitimi.Ankara*: Akçağ Yayıncılık.

Yaşar Kaptan, S. (2019). Karakter ve Değer Eğitiminde Yaklaşımlar, yöntemler ve teknikler. S. Z. Genç ve A. Beldağ (Ed.). *Karakter ve Değer Eğitimi Farklı Bakışlar Örnek Etkinlikler içinde (145-168).* Pegem Akademi Yayınları.

Yaşar, M. ve Aral, N. (2011). Türkiye`de okul öncesinde drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 22, 70 – 90.

Yaşar Ş. ve Kasa B. (2011). *Türkiye'd*e *değerler eğitimi üzerine yapılan araştırmaların incelenmesi.* 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu (5-7 Mayıs), Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Yazar, T., ve Erkuş, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (2013) 196-211.

Yazar T. ve Dokumacı Sütçü N. (2018). Öğretmen yetiştirme sistemimiz (dün, bugün ve yarın), M,Ergün., Oral B., ve T,Yazar (Ed.).*Öğretmen yetiştirmede araştırma yönelimleri: 2000'li yıllarda (2000-2018) öğretmen yetiştirme ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi* içinde (563-599). Ankara: Pegem Akademi.

Yazar, T. ve Tutal, Ö. (2020). Trends of values education research in turkey: a content analysis of published articles. *DINAMIKA ILMU* 20(2).

Yazar, T. ve Tutal Ö. (2020). Değer Eğitimi Yaklaşımları. G. Izgar ve B. Dilmaç (Ed.) *Değer Eğitimi, Kavram, İlke ve Yaklaşımlar* içinde (147-178). Ankara: Pegem Akademi.

Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimi'ne genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi,* (19), 499-522.

Yazıcı, M. (2014). Değerler ve toplumsal yapıda sosyal değerlerin yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 24(1), 209-223.

Yazıcı, M. ve Bekereci, Ü. (2015). Fen bilimleri eğitimi alanında 2012-2014 yılları arasında yapılan doktora tezleri üzerine istatistiksel bir araştırma. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi,* 13(1), 263-275.

Yeşilyurt, E., & Kurt, İ. (2012). Değerleri kazandırmasındaki etkililik açısından resmi ve örtük program ile okul dışı etmenlerin öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, *7*(4).

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, S. G. ve Demirel M. (2019). Türk Tarihinde Değerler ve Değerler Eğitimi Üzerine Bir İnceleme. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 92-99.

Yıldız, A. (2004). Türkiye'deki yetişkin eğitimi araştırmalarına toplu Bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 37(1), 78-97.

Yiğittir, S. (2012). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4. ve 5. Sınıf Değerlerinin Kazanılma Süreci.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yüksel, A. (2004). Empati eğitim programının ilköğretim öğrencilerinin empatik becerilerine etkisi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 341-354.

Yüksel, S. (2005). Kohlberg ve ahlak eğitiminde örtük program: yeni ilköğretim programlarında yer alan ahlaki değerleri kazandırma için bir açılım, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 5(2), 307-338.

Yüksel, S. (2019). Örtük Program ve değerler. F. Ersoy ve P. Ünüvar (Ed.). *Karakter ve Değer Eğitimi içinde (177-188).* Ankara: Anı Yayıncılık.

EK - 1 TEZ İNCELEME FORMU

1	**Üniversite**									
2	**Enstitü**									
3	**Anabilim Dalı**									
4	**Yayımlandığı Yıl**									
5	**Türü**		Yüksek Lisans			Doktora				
6	**Danışman Unvanı**		Prof. Dr.		Doç. Dr		Dr. Öğr. Üyesi		Dr.	
7	**Amaç, yöntem ve sonuç kısmını kapsayacak ayrıntılı bir özet verilmiş mi?**					Evet		Hayır		Kısmen
8	**Anahtar kelimeler belirtilmiş mi?**					Evet		Hayır		Kısmen
9	**Araştırmanın önemine yer verilmiş mi?**					Evet		Hayır		Kısmen
10	**Araştırma ile ilgili daha önceden yapılan yerli ve yabancı araştırmalara yer verilmiş mi?**					Evet		Hayır		Kısmen
11	**Araştırma Yöntemi**		Nicel			Nitel				Karma
12	**Araştırmanın Deseni**		Eylem Araştırması			Tarihi Araştırma				Karşılaştırmalı Eğitim Arş.
			Durum Çalışması			Doküman İnceleme (Belge, Tarama)				Tasarım Geliştirme Arş.
			Olgubilim Çalışmaları			Betimsel (Tarama) Arş.				Meta-Analiz
			Etnografik Araştırma			İlişkisel (Korelasyonel) Arş.				Meta-Sentez
			Kuram Oluşturma Arş.			Nedensel Karşılaştırmalı Arş.				Diğer
			Anlatı Araştırması			Deneysel Araştırma				Belirtilmemiş
13	**Hedef Kitle**		Okul Öncesi Öğretmeni			Okul Öncesi Öğrencisi				Lisansüstü Öğrencisi
			İlkokul Öğretmeni			İlkokul Öğrencisi				Veli
			Ortaokul Öğretmeni			Ortaokul Öğrencisi				Yöneticiler
			Lise Öğretmeni			Lise Öğrencisi				Denetmen
			Öğretim Elemanı			Öğretmen Adayları				Diğer
14	**Örneklem Seçimi**		Basit Tesadüfi			Kartopu				Ölçüt
			Tabakalı			Maksimum Çeşitlilik				Diğer
			Sistematik			Homojen				Örneklem Seçimine Gidilmemiş
			Küme			Kolay Ulaşılabilir				Belirtilmemiş
			Uygun			Tipik Durum				
			Kota			Kritik Durum				
15	**Örneklem Büyüklüğü**		1-50			101-150				201-250

		51-100	151-200	250 ve üzeri
16	**Veri Toplama Araçları**	Ölçek	Kişisel Bilgi Formu	Senaryolar
		Anket	Doküman (Arşiv Kayıtları)	Çalışma Kağıtları
		Test	Değerlendirme Formları	Envanter
		Görüşme	Alan Notları	Geri Bildirim Formu
		Gözlem	Açık Uçlu Sorular	Kontrol Listesi
		Günlükler	Ders Planları	Diğer

17	**Araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçme araçları mı ya da daha önceden geliştirilmiş ölçme araçları mı kullanılmıştır?**	Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş		Başka araştırmacı/lar tarafından geliştirilmiş		
18	**Veri toplama araçlarının geçerlilik çalışmalarına yer verilmiş mi?**		Evet		Hayır	
19	**Veri toplama araçlarının güvenilirlik çalışmalarına yer verilmiş mi?**		Evet		Hayır	

20	**Veri Analiz Teknikleri**	Betimsel Analiz	Karşılaştırma Testleri	Diğer
		İçerik Analizi	İlişki ve Yordama Analizleri	Belirtilmemiş
		Betimsel İstatistikler	Geçerlilik-Güvenilirlik Madde Analizleri	
		Varsayımsal Analizler	Çok Değişkenli Analizler	

21	**Bulgılarının anlaşılır olması için tablo, grafik ve şekillere yer verilmiş mi?**	Evet		Hayır	Kısmen	
22	**Tartışma ve yorum bölümüne yer verilmiş mi?**	Evet		Hayır		
23	**Önerilere yer verilmiş mi?**	Evet		Hayır		
24	**Yararlanılan ölçme araçları ekte verilmiş mi?**	Evet		Hayır		
25	**Uygulama izni ile ilgili resmi evraklarına ekte yer verilmiş mi?**	Evet		Hayır		

Kaynak: (Yazar ve Dokumacı Sütçü,2018).

EK-2 İNCELENEN TEZLERİN LİSTESİ

No.	Tez No.	Ad Soyad	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
1	456602	HALİL TAŞ	2016	Mesnevî destekli değerler eğitiminin ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin tutumlarına etkisi	Doktora
2	435309	MUHAMMED TUNAGÜR	2016	Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinin Türkçe öğretiminde değer iletimi açısından önemi	Yüksek Lisans
3	429378	OĞUZHAN GÜMÜŞ	2016	İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde Türk büyüklerine saygı, aile birliğine önem verme ve vatanseverlik değerlerinin karma yaklaşıma dayalı etkinliklerle öğretimi	Doktora
4	442996	HAYRİYE DURSUN	2016	Lise öğrencilerinin değer tercihleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişki	Yüksek Lisans
5	447913	EKREM SELÇUK	2016	Okullarda değerler eğitimi uygulamalarının verimliliği	Yüksek Lisans
6	436958	ŞAFAK ESEN	2016	Memduh Şevket Esendal'ın hikâyelerinin söz varlığı ve değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
7	443486	EMRULLAH KARATEKİN	2016	Ömer Seyfettin hikâyelerinin sosyal bilgiler dersi öğretim proğramlarında yer alan değerler açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
8	442991	FUNDA BAYRAMOĞLU	2016	Pädagogısches konzept von gedıchten ın Türkıschen und deutschen lehrwerken	Yüksek Lisans
9	445990	ALİ ASLAN	2016	Aşık Şeref Taşlıova'nın şiirlerindeki değer eğitimi unsurlarının incelenmesi	Yüksek Lisans
10	447872	MEHMET ERKAN	2016	Sahihi Buhârî edeb bölümü hadislerinin ahlâkî değerler ve karakter eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
11	448673	KADER AYAN	2016	Değerler eğitiminin imkânı	Yüksek Lisans
12	443019	RAHİME ÇELİK	2016	Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde zihin haritası oluşturmanın öğrenci başarısına, kalıcılığa ve öğrenmedeki duyuşsal özelliklere etkisi	Doktora
13	446069	ÜBEYDULLAH PİLATİN	2016	Ortaokul ders kitaplarındaki değerlerin göstergebilimsel açıdan incelenmesi	Doktora
14	451600	ABDÜLAZİZ YENİYOL	2016	Ortaöğretimde manevi değerler ve eğitimi	Doktora
15	443534	GÖKAY AKTEPE	2016	Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi	Yüksek Lisans
16	442913	OKAN ÇOBAN	2016	Sokratik sorgulama yöntemi ile sorumluluk değerinin öğretimi	Doktora
17	459482	MUSTAFA YALÇINKAYA	2016	Mantık ve değerler eğitimi	Yüksek Lisans
18	439053	SULTAN ERİKLİ	2016	Development and ımplementatıon of a values educatıon program for pre-school chıldren	Yüksek Lisans
19	429841	YASEMİN İPEK	2016	Fen lisesi öğrencilerinin din kültürü ve ahlak bilgisi dersine ilişkin tutumları ve değer algıları (Diyarbakır ili örneği)	Yüksek Lisans
20	442914	ŞERİFE CENGİZ	2016	3-6 yaş çocuklarına yönelik hazırlanan hikâye ve masal kitaplarındaki değerlerin incelenmesi	Yüksek Lisans
21	441137	NURGÜL UZUN	2016	Communıty servıce learnıng ın ınternatıonal context: a cross-case analysıs	Yüksek Lisans
22	450223	FİRDEVS TOPÇU	2016	Saltuknâme'nin değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
23	469625	ÖZER BATTİ	2016	Güncel olayların sosyal bilgiler dersinde kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve barış değer düzeylerinin gelişimine etkisi	Yüksek Lisans

No.	Tez No.	Ad Soyad	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
24	442989	UMUT AKYÜREK	2016	Alman ilköğretim okullarının Almanca ders kitaplarında sosyal ve kültürel değer aktarımının araştırılması	Yüksek Lisans
25	438321	MEHMET KADİR BATMACA	2016	Sınıf öğretmenlerinin 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan değerlerin öğretimine ilişkin görüşleri	Yüksek Lisans
26	429460	MEHMET ALİ ERYILMAZ	2016	Sınıf öğretmenlerinin üçüncü sınıf hayat bilgisi derslerinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri	Yüksek Lisans
27	423558	BİLGE KİRMANOĞLU	2016	Değerler eğitiminin ilkokul toplum hizmeti uygulamalarına etkisi	Yüksek Lisans
28	429440	ÖZKAN ÇELİK	2016	Disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması	Doktora
29	429477	NİGAR BAŞOL	2016	Osmanlı dönemi kadın divan şairlerinden Mihri Hhatun divanı'nın söz varlığı unsurları ve değerler eğitimi bağlamında incelenmesi	Yüksek Lisans
30	430687	AYŞENUR ÇALIŞKAN	2016	Osmanlı dönemi kadın divan şairlerinden Mihri Hatun Divanı'nın söz varlığı unsurları ve değerler eğitimi bağlamında incelenmesi	Yüksek Lisans
31	449667	EZGİ ADA	2016	Erken çocukluk döneminde yaratıcı drama yönteminin değerler eğitimine olan etkisinin incelenmesi	Yüksek Lisans
32	448380	SİBEL KURU	2016	Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin vatandaşlık değerlerine ilişkin öykülere dayalı görüşleri	Yüksek Lisans
33	419315	TUĞBA EMİRHAN	2016	Değerler eğitimi bağlamında Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk romanları	Yüksek Lisans
34	418023	GÜNAY MEHDİYEVA	2016	Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinde değerler eğitimi üzerine bir inceleme	Yüksek Lisans
35	435925	FATMA AK TEFEK	2016	Hayat bilgisi dersindeki değerlere yönelik öğrenci görüşleri ve edinim durumları	Yüksek Lisans
36	450074	İREM NAMLI ALTINTAŞ	2016	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aktif vatandaşlık kazanımları: eylem araştırması	Doktora
37	449498	TUBA ÇEBİ	2016	Yalnızız, Onuncu Köy ve Bozkırdaki Çekirdek romanlarındaki değerler ve eğitim anlayışı	Yüksek Lisans
38	435301	ZEYNEP DEMİREL BALIK	2016	Hayat bilgisi öğretim programındaki değerler bağlamındaki hayat bilgisi ders kitapları ile yüz temel eser listesindeki ulusal masalların karşılaştırılması	Yüksek Lisans
39	442917	HALİL KURU	2016	Ayşe Yamaç'ın çocuk romanlarının değerler eğitimi ve dil zenginliği açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
40	428177	ESRA DEMİRCİ	2016	Ortaöğretim öğrencilerine yönelik mesnevi temelli değerler eğitimi	Yüksek Lisans
41	442923	SEYYARE ÇELİK	2016	Necdet Neydim'in çocuk edebiyatı eserlerinde değer eğitimi ve bu eserlerin türkçe öğretimine katkısı	Yüksek Lisans
42	469424	HATİCE SİBEL ÖZTEKİN AĞIR	2016	İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde sorumluluk değeri ile ilgili kazanımların gerçekleşme düzeyi	Yüksek Lisans
43	461538	AYŞE ASLIHAN HALAT	2016	5-6 yaş grubu çocuklara paylaşma, iş birliği ve sorumluluk değerlerinin kazandırılmasında etkileşimli kitap okuma tekniğinin etkililiğinin incelenmesi	Yüksek Lisans

No.	Tez No.	Ad Soyad	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
44	469423	KENAN MADEN	2016	İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programında saygı değerinin yeri	Yüksek Lisans
45	485747	MEHMET GÖNEN	2016	Çocuk edebiyatı yazarı ve çizeri olarak Feridun Oral'ın çocuk edebiyatımızdaki yeri ve eğitsel değerler	Yüksek Lisans
46	480172	ERSİN GÖL	2016	Bican Veysel Yıldız'ın çocuk edebiyatımızdaki yeri ve eserlerindeki değerler üzerine bir inceleme	Yüksek Lisans
47	477317	MEHMET KART	2016	Değerler eğitiminde bir model olarak ahilik	Yüksek Lisans
48	459896	SEVAL YUMUŞ	2016	Orhan Kemal'in romanlarında sosyal değerler	Yüksek Lisans
49	452181	GÜLSEN ZELAL BİRKAN	2016	Kutadgu Bilig'de değerler öğretimi	Yüksek Lisans
50	460441	ARZU SALDIRAY	2016	Örtük programda toplumsal cinsiyet: bir ilkokulun örtük programında toplumsal cinsiyete ilişkin nitel bir çalışma	Yüksek Lisans
51	440809	YILDIRIM YILDIRIM	2016	Değerler ve yaşam tarzının tüketicilerin ürün tercihi üzerindeki rolü	Yüksek Lisans
52	461347	MEHMET ULUBEY	2016	Üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik ve değerler arasındaki ilişkinin incelenmesi	Yüksek Lisans
53	461391	ASUMAN SADIKOĞLU	2017	Zeka ve akıl oyunları dersinin değerler eğitimindeki rolünün öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
54	481772	ÖZDEN OTMAR	2017	YalvaçUural'ın çocuk yapıtlarının evrensel değerler açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
55	490718	HARUN ÇİFTÇİ	2017	Ortaokul din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri ile değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
56	486414	BÜŞRA ÇİÇEK	2017	4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere iliikin öğretmen ve öğrenci görüileri: Hatay ili örneği	Yüksek Lisans
57	477533	MELİKE YILDIRIM	2017	Pakize Özcan'ın eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
58	473556	ŞERİF KARAKOÇ	2017	Değer ikilemi bağlamında üretilen öğrenci metinlerinin gerekçelendirme tarzları ve sorunları açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
59	465889	REŞİT ROJDAR YILDIZ	2017	Dı edebıyata zarokan de çîrok	Yüksek Lisans
60	464445	GAMZE ZENGİN	2017	Nizâmü'l-Mülk'ün Siyasetnâmesi'nde değerler eğitimi	Yüksek Lisans
61	486036	NAZAN ÖZTÜRK	2017	İlköğretim düzeyindeki kitaplarda yer alan metinlerin değer öğretim yaklaşımlarına göre incelenmesi	Yüksek Lisans
62	481307	MAKSUT ÖNLEN	2017	Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan sevgi-saygı ve hoşgörü değerlerinin ulusal gazete haberlerine yansımaları	Yüksek Lisans
63	481849	AYŞEGÜL KÖSTÜ	2017	Mam Nevevî'nin Kırk Hadis adlı eserinde değerler eğitimi	Yüksek Lisans
64	485706	REYHAN ERDOĞAN	2017	Eflâtun Cem Güney'in masallarındaki değerler ve bu değerlerin davranışa yansıma biçimleri	Yüksek Lisans
65	470514	ZELİHA KILIÇ	2017	Yaratıcı dramaya dayalı etkinliklerin 60 - 66 aylık çocuklara değer kazandırılmasında etkisi	Yüksek Lisans
66	525906	ESRA KAVAZ ÖZCAN	2017	Seza Kutlar Aksoy'un eserlerinin değerler eğitimi ve dil zenginliği bağlamında incelenmesi	Yüksek Lisans
67	485701	ALPER ÇAVUŞOĞLU	2017	Ayla Kutlu'nun Cadı Ağacı romanının sosyal değerler bakımıdan incelenmesi	Yüksek Lisans
68	486118	Derya ACAR BAŞEĞMEZ	2017	Sınıf öğretmeni adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri	Yüksek Lisans
69	485941	TUĞBA BARUTÇU	2017	Beklenti-değer temelli öğretimde yazma becerileri ve motivasyon ilişkisi	Doktora

No.	Tez No.	Ad Soyad	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
70	490643	İLKAY ALP	2017	Ortaokul öğrencilerinin bireysel değerleri ile okul kültürüne ilişkin algılarının incelenmesi	Yüksek Lisans
71	485760	YUSUF GÜZEL	2017	Sezai Karakoç'un düşünce yazılarında yer alan değerler	Yüksek Lisans
72	494171	DAMLA İPEK	2017	Çok satılan yazınsal çocuk kitaplarında evrensel değerler üzerine bir inceleme	Yüksek Lisans
73	488684	ABDURRAHMAN ERTÜRK	2017	Edib Ahmet B. Mahmud Yükneki'nin Atabetü'l Hakayık adlı eserinin sosyl bilgiler öğretim programında yer alan değerler açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
74	485758	SEVCAN GÜNEY	2017	İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sorumluluk değerine yönelik geliştirdikleri metaforların incelenmesi	Yüksek Lisans
75	486432	EZGİ İBİŞ	2017	Değerler eğitimi temelli yaratıcı drama programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin gelişimine etkisi	Yüksek Lisans
76	461524	ESHABİL ERDEM PAKSOY	2017	Kültürel değerlere duyarlı eğitim bağlamında öğretmen deneyimlerinin incelenmesi	Yüksek Lisans
77	461536	EYÜP BOZKURT	2017	Çocuk oyunları ile değerler eğitimi	Doktora
78	458726	FATMA ALBAYRAK	2017	Köktürk ve Uygur dönemi eserlerindeki değerler ve bu değerlere ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri	Doktora
79	464549	SEDA KONAK	2017	Günlük gazetelerin sosyal bilgiler öğretim programındaki değerler açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
80	481302	REŞİT YILMAZ	2017	Ortaokul sosyal bilgiler eğitiminde Safahat'ın değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
81	463300	ELİF ATALAY	2017	Seza Kutlar Aksoy'un eserlerindeki eğitsel değerler ve bu değerlerin davranışa yansıma biçimleri	Yüksek Lisans
82	461404	SEBAHAT TUBA BOYNUEĞRİ	2017	Değerler, otomatik düşünceler ve fonksiyonel olmayan tutumlar arasındaki yordayıcı ilişkiler	Yüksek Lisans
83	484031	NERMİN TEMEL	2017	Gerçek yaşam temelli değerler eğitimi programının ilkokul 1.sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik ve okula uyum becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi	Yüksek Lisans
84	454407	SERKAN ASLAN	2017	Çokkültürlü eğitime dayalı olarak geliştirilen disiplinlerarası öğretim programı aracılığıyla öğrencilerde hoşgörü değerinin ve eleştirel düşünme becerisinin geliştirilme sürecinin incelenmesi: bir durum çalışması	Doktora
85	470010	EBUMÜSLÜM AKSOY	2017	İlkokullarda değerler eğitiminde etkili olan faktörlere ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
86	477156	ZEYNEP SUDE ÖZKAN	2017	Hayat bilgisi ders kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
87	486019	FİLİZ ARZU YALIN	2017	Sosyal bilgiler programlarının bazı değerlerinin öğrencilerce kazanım düzeyi: suriyeliler örneklemi	Yüksek Lisans
88	477054	VELİ BAŞARANOL	2017	Ortaöğretim ingilizce ders kitaplarının temel değerler açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
89	459580	BİLAL KARA	2017	İlkokul ve ortaokullarda değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri	Yüksek Lisans

No.	Tez No.	Ad Soyad	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
90	469613	SEDEF GÜMÜŞ	2017	Değerler eğitimi bağlamında Aytül Akal'ın çocuk romanlarının analizi	Yüksek Lisans
91	456569	ETHEM GÜRHAN	2017	İlkokullarda uygulanan değerler eğitimi uygulamalarının yönetici ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi (Konya-Selçuklu örneği)	Yüksek Lisans
92	479392	YASEMİN ŞAHİN	2017	Okul öncesi çocuklarda değerler eğitimi kapsamında yardımlaşma ve paylaşma değerleri	Yüksek Lisans
93	451152	İSMAİL HAKKI ÇATLAK	2017	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına empati becerisi ve farklılıklara saygılı olma değerinin kazandırılmasında storyline yönteminin etkisi	Yüksek Lisans
94	473830	MEHMET AKİF YÜCEKAYA	2017	Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değerlerinin incelenmesi	Yüksek Lisans
95	471824	EMİNE YADİGAR	2017	Necati Cumalı'nın hikâye ve romanlarında eğitim değerleri	Yüksek Lisans
96	466117	SALİHA ÖZDEMİR	2017	2016- 2017 eğitim öğretim yılında 4. 5. 6. ve 7. sınıflarda okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarında demokrasi ve insan hakları kavramlarına yer verilme düzeyinin incelenmesi	Yüksek Lisans
97	469426	ESMA ÖZCAN	2017	Türk dünyası masallarının değerler eğitiminde kullanılabilirliği	Yüksek Lisans
98	497402	OĞUZHAN BAKIR	2017	Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması gereken değerlerin ailelerin sosyo ekonomik durumlarına göre incelenmesi	Yüksek Lisans
99	475535	SAYED HAROON MODAQİQ	2017	Değerler eğitimi bağlamında islam'da adalet kavramı	Yüksek Lisans
100	485952	ZEYNEP IRMAK	2017	7. sınıf fen bilimleri ders kitabının öğretim programındaki kazanımlara ulaşmada yeterlik düzeyinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
101	463271	MUHAMMED FATİH TURANALP	2017	Dinî içerikli çocuk kitaplarının öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi	Doktora
102	475975	NURULLAH ŞAHİN	2017	Cengiz Aytmatov'un eserlerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi ve ortaokul türkçe ders kitapları için metin önerileri	Doktora
103	472212	GÜRKAN KUŞCUOĞLU	2017	Sınıf öğretmenlerinin müzelerin değer aktarmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi	Yüksek Lisans
104	497541	TUĞBA HARMANŞA	2017	4. sınıf sosyal bilgiler dersinde dürüstlük kazandırmada edebi ürünlerin kullanımı	Yüksek Lisans
105	515541	TUĞBA ULUSOY	2017	Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin "canlılar dünyasını gezelim, tanıyalım" ünitesinde yaptıkları çevre projelerinde kazandıkları değerlerin tespit edilmesi	Yüksek Lisans
106	485614	AHMET DÜZENLİ	2017	Kazanımlar ve ünite açılımları bakımından genel lise öğretim programlarında değerler eğitimi	Yüksek Lisans
107	503593	NİHAN AKINCAN	2018	Ulusal gazetelerdeki haberlerin sosyal bilgiler programında yer alan yardımseverlik ve dayanışma değerleri açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
108	523174	AYBÜKE YILDIRIM	2018	6 yaş okul öncesi çocuklarına yönelik cesaret temelli değerler eğitimi uygulamalarının etkililiği	Yüksek Lisans

No.	Tez No.	Ad Soyad	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
109	504757	TUĞBA TÜMEN	2018	Naki Tezel'in masalları ve değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
110	524700	ENGİN DEMİR	2018	Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili değer algıları ve bu değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşleri	Doktora
111	524063	HÜSEYİN EMRE DURAN	2018	Değerler eğitimi bağlamında mahremiyet eğitimi	Yüksek Lisans
112	517658	EMRAH BALIK	2018	Kur'ân'da Hz. Lût kıssasının değerler eğitimi açısından tahlili	Yüksek Lisans
113	505629	EMEL ŞAŞMAZ	2018	Devlet tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında değer eğitimi ve bu oyunların türkçe öğretimine katkısı	Yüksek Lisans
114	504376	MEHMET ZEKİ GÖKSU	2018	İmam hatip ortaokulları ile diğer devlet ortaokullarının değerler eğitimi açısından karşılaştırılması (Erzincan ili örneği)	Doktora
115	512622	HATİCE DİLŞAD AĞAOĞLU	2018	Bahaeddin Özkişi'nin eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
116	502867	SIDIKA KÖSEOĞLU	2018	Kadın yetişkinlerin din eğitiminde değerler eğitimi: kur'an kursları örneği	Yüksek Lisans
117	511957	VEYSİ ÇELEBİ	2018	Aytül Akal'ın çocuk romanlarının değerler aktarımı açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
118	516471	ESİN EREL	2018	6.sınıf sosyal bilgiler dersi programında belirlenen değerlere, ahlaki ikilem formlarıyla öğrencilerin ulaşma düzeylerinin incelenmesi (Erzincan örneği)	Yüksek Lisans
119	525634	HATİCE KARSLI	2018	Ortaokul 5-8. sınıflar dkab kitaplarında okuma metni, şiir ve kıssaların hedef değerleri kazandırmadaki etkisi	Yüksek Lisans
120	529617	SELÇUK ÖNDER	2018	Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medyada yansıttıkları değerler	Yüksek Lisans
121	514475	ELMIRA MONTANAY	2018	Berdibek Sokpakbayev'in "çocukluk dönemine yolculuk" (balalig şakka sayahat) adlı eserinin türkiye türkçesine kazandırılması ve değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
122	519304	HACER ULU	2018	Aarif Nihat Asya'nın "bir bayrak rüzgâr bekliyor" ile "duâlar ve âminler" adlı şiir kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
123	519340	BÜLENT UĞUR KOCA	2018	Değerlerin felsefi ve Kur'ani temelleri ve eğitimi	Doktora
124	525628	ŞAKİR UÇAR	2018	Selçuklu değerler eğitimi projesi (sedep) ile ilgili öğretmen ve veli görüşlerinin değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
125	519647	ERKAN BÖLÜK	2018	Çizgi filmlerde yer alan değerlerin ilkokul hayat bilgisi öğretim programında yer alan değerler çerçevesinde incelenmesi	Yüksek Lisans
126	526244	EMİNE EREN	2018	Okul öncesinde değerler eğitiminin program, öğretmen ve aile görüşleri açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
127	510884	EDA USLUPEHLİVAN	2018	Hhasan Latif Sarıyüce'nin çocuk romanlarında değer eğitimi ve söz varlığı	Yüksek Lisans
128	518611	ELİF İÇÖZ ARSLAN	2018	Dini, felsefi, psikolojik ve sosyolojik boyutuyla vicdan ve vicdanın değerler eğitimindeki yeri	Yüksek Lisans
129	530319	GÜVEN KESKİN	2018	Kazak ve Sırgız sahası destanlarında kahraman eğitimi	Yüksek Lisans

No.	Tez No.	Ad Soyad	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
130	541645	ELVAN DOĞAN	2018	Metin dışı okumalarda Yürekdede ile Padişah kitabından değerler eğitimi bağlamında yararlanma	Yüksek Lisans
131	532846	ŞEYMA CAN KORKMAZ	2018	Okul öncesi dönemde değerler eğitimi: ekonomi odaklı etkinlikler bağlamında bir eylem araştırması	Yüksek Lisans
132	531365	BERRAK AYTAÇLI	2018	Değer temelli etkinliklerin matematik başarısına, değer algısına, problem çözme becerisine, matematiğe yönelik tutuma ve kalıcılığa etkisi	Yüksek Lisans
133	497268	HARUN ŞAHİN	2018	Yahya Kemal Beyatlı'nın eserlerindeki değerler ve bu değerlere yönelik türkçe öğretmeni adaylarının görüşlerinin incelenmesi	Doktora
134	501830	TUBA BAKAN	2018	Değerler eğitim programının anasınıfına devam eden çocukların değer kazanımı üzerine etkisinin incelenmesi	Yüksek Lisans
135	515955	ERSİN ÇOPUR	2018	İlkokul 1. 2. 3. 4. sınıf türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin değer analizi yaklaşımına göre değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
136	504667	FİKRİYE KANATLI ÖZTÜRK	2018	Çokkültürlü eğitim çerçevesinde hazırlanan etkinliklerle farklılıklara saygı değeri ve araştırma becerisi geliştirmeye yönelik bir eylem araştırması	Doktora
137	522649	SERAP İPEKÇİ	2018	Altıncı sınıf matematik öğretim programı ile bütünleştirilmiş değerler eğitimi program tasarısının etkililiğinin incelenmesi	Yüksek Lisans
138	511422	ELİF BAYDIR	2018	İngilizce öğretmenlerinin 2017 taslak ingilizce öğretimprogramında yer alan değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri	Yüksek Lisans
139	488715	SEMRA SENEK	2018	Aytül Akal'ın masallarının değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
140	502241	MİNE KAZANCI GÜL	2018	5-6 yaş grubu çocuklar için Türkçe yazılmış resimli çocuk kitaplarında değerler analizi	Yüksek Lisans
141	540149	ŞENER HOPLAR	2018	6. sınıf ünitelerinde yer alan doğrudan verilecek değerlerin öğretimine yönelik öğretmenlerin görüşleri	Yüksek Lisans
142	527053	MEHMET YILMAZ	2018	Trt çocuk dergisi'nde milli değerler	Yüksek Lisans
143	502934	ŞÜKRÜ BİLİCİ	2018	Türkiye'de sosyal bilgiler ile almanya'da değerler ve normlar derslerinde değer eğitiminin çoklu durum çalışmasıyla karşılaştırılması	Doktora
144	511473	OĞUZ BAL	2018	9,10,11,12. sınıf ingilizce dersi öğrenci kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kitaplarında yer alan değerler	Yüksek Lisans
145	516444	HAKAN BAYIRLI	2018	Hayat bilgisi dersi bağlamında değerler eğitimi: aile birliğine önem verme	Yüksek Lisans
146	528943	HATİCE GEREKTEN	2018	5. sınıf türkçe ders kitabındaki atasözlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
147	506887	MELİSA EMİNE KÜTÜK	2018	Türk ve Finli annelerin disiplin yöntemleri, değer yönelimleri ve akademik beklentileri üzerine kültürlerarası bir araştırma	Yüksek Lisans
148	516046	BETÜL KAPKIN	2018	Etkinlik temelli değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi	Yüksek Lisans
149	524777	HAKAN KARACAOĞLU	2018	Dijital hikâyelerin türkçe dersi değerler eğitimine yönelik etkisinin incelenmesi	Yüksek Lisans
150	513311	CANAN SIRAKAYA	2018	Muzaffer İzgü'nün 1970-80 yılları arasında yayınladığı yedi öykü kitabının değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans

No.	Tez No.	Ad Soyad	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
151	254357	LOKMAN KÜÇÜKBATMAN	2018	İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme algıları ile sahip oldukları değerler arasındaki ilişkinin incelenmesi	Yüksek Lisans
152	511380	AYÇA KAHYA	2018	Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin değerler eğitimi bakımından incelenmesi	Yüksek Lisans
153	503237	AHMET YILMAZ	2018	Değerler eğitimi bağlamında Aytül Akal'ın çocuk romanları	Yüksek Lisans
154	514358	EMRULLAH ÇAĞLAYAN	2018	Değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik veli ve öğretmen tutumlarının değerlendirilmesi: bingöl örneği	Yüksek Lisans
155	517653	ÜMİT GÖZEL	2018	Hayat bilgisi dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
156	518344	HAKAN KARASU	2018	İlkokula uyarlanmış Dede Korkut hikâyelerinde değerler eğitimi	Yüksek Lisans
157	519999	NECATİ KARAKÜLÇE	2018	İlkokul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi ve demokratik tutumlarının incelenmesi	Yüksek Lisans
158	512636	SALİH BAYRAK	2018	İlköğretim 7.sınıf görsel sanatlar dersinde kurtuluş savaşı konulu eserlerin milli değerlerin kazanılmasına etkisi	Yüksek Lisans
159	513307	MÜŞERREF KÜBRA KINACI	2018	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitimine ve sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlere yönelik görüşleri	Yüksek Lisans
160	525817	GÖKÇE KAÇMAZ	2018	Cahit Zarifoğlu'nun masallarının değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
161	526205	DUYGU BOZKIR	2018	Coğrafya eğitiminde değer kazandırmada masalın kullanılması	Yüksek Lisans
162	527086	AKBOTA KANAGATOVA	2018	Türkiye ve kazakistan'da 5. Sınıfta okutulan Türkçe, Kazak edebiyatı, Rus dili ve edebiyatı ders kitaplarındaki metinlerin değerler bakımından incelenmesi	Yüksek Lisans
163	527096	SALTANAT SERİKKHANKYZY	2018	Türkiye ve kazakistan'da okutulan 6. Sınıf Türkçe, Kazak edebiyatı ve Rus edebiyatı ders kitaplarının değerler açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
164	527789	İBRAHİM YAVUZ	2018	Sosyal bilgilerde vatanseverlik değerinin kazandırılmasında farklı ülke uygulamaları (abd, kanada, singapur, türkiye)	Doktora
165	527974	FEHMİ DEMİR	2018	Değer öğretimi yaklaşımlarına göre hayat bilgisi dersinde değerler eğitimi	Doktora
166	528121	ERDEM ABACI	2018	Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
167	528820	NUR BERRAK BALTACI	2018	Ortaokul yöneticilerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri	Yüksek Lisans
168	530016	GAMZE APAÇIK	2018	İlkokul 4. Sınıflarda adil olma ve sorumluluk değerlerinin oyun ve fiziki etkinliklerle kazandırılması	Yüksek Lisans
169	516032	TAHİR DEDEOĞLU	2018	Fizyoterapistlerin mesleki profesyonelliklerini uygulayabilme düzeylerinin araştırılması	Yüksek Lisans
170	501346	TARIK ÇETİN	2018	Kutadgu Bilig'de çocuk ve çocuk eğitimi	Yüksek Lisans
171	502180	ÜMİT KARUL	2018	Hibetü'l Hakayık'ın Necip Asım neşri ve eserde verilen değerler eğitimi	Yüksek Lisans
172	511434	YASEMİN BOZKAYA	2018	İletişimsel değerler yönünden *ayşegül* kitapları	Yüksek Lisans

173	504080	CEREN KUZUCU	2018	İlkokul 4. Sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi ile sosyal bilgiler ders kitaplarının temel insani değerler açısından karşılaştırılması	Yüksek Lisans
174	523595	BETÜL HOTAMIŞLI DAĞ	2018	İslâmi dönem anadolu Türk destanlarından "müseyyeb-nâme, battal-nâme, danişmend-nâme ve saltık-nâme"nin değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
175	511719	NURİYE BASTEM	2018	A. Vahap akbaş'ın çocuk eserlerinin eğitsel değerler bakımından incelenmesi	Doktora
176	504826	NESLİHAN POLAT	2018	Kur'an'daki kıssaların karakter eğitimi açısından tahlili	Yüksek Lisans
177	547103	FERAY ARSLAN	2019	Sosyal bilgiler dersinde doğrudan verilecek değerlerin kazandırılmasında sinema filmlerinin etkililiğinin araştırılması	Yüksek Lisans
178	545132	SAİT BİLGEN	2019	Değerler eğitimi açısından Kutadgu Bilig	Yüksek Lisans
179	542415	SEMA ÇİÇEK	2019	Türkçe öğretmen adaylarının atasözleriyle değerler eğitimi arasındaki ilişkiyi algılama düzeyleri	Yüksek Lisans

No.	Tez No.	Ad Soyad	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
180	543686	FATİH TORUN	2019	Hüseyin Nihâl Atsız'ın edebî eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi	Doktora
181	549256	ÇAĞLAR YAPRAKGÜL	2019	Divânu Lügâti't Türk'te değerler	Yüksek Lisans
182	550234	İLHAN COŞKUN	2019	İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin 2010 yılı ve 2018 yılı öğretim programlarının din eğitimi açısından karşılaştırılması -merhamet değeri örneği	Yüksek Lisans
183	546838	CANAN IRMAK	2019	Ortaokul öğrencilerinin mülteci kavramına ilişkin algılarının incelenmesi	Yüksek Lisans
184	557982	ERDEM KÜPELİ	2019	Coğrafya dersi kapsamında doğal ve kültürel miras varlıklarımıza yapılan gezilerin ve gözlemlerin vatanseverlik değeri üzerine katkısı (giresun ili örneği)	Yüksek Lisans
185	562918	ÖMER URFA	2019	Türkiye ve Azerbaycan'daki anadil ders kitaplarında yer alan metinlerin değer iletimi bağlamında incelenmesi	Yüksek Lisans
186	580270	ADNAN İDRİS EKİN	2019	Öğretmenlerin değerler eğitimi öz yeterlilik algılarının incelenmesi	Yüksek Lisans
187	570416	ÖZGÜN KURT	2019	6-10 yaş çocuk öykü kitaplarının meb 2018 hayat bilgisi öğretim programında bulunan değerler yönünden incelenmesi	Yüksek Lisans
188	559623	HAYRİYE ASAR	2019	Okul öncesi değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal duygusal uyum ve değer düzeyleri üzerine etkisi	Yüksek Lisans
189	565350	TUBA TUNÇ	2019	İlkokul 3. Sınıf öğrencilerinin sevgi ve saygı değerlerine ilişkin algıları	Yüksek Lisans
190	559085	ENVER KILINÇ	2019	Fen bilgisi öğretmen adaylarının kan bağışına yönelik tutumlarının incelenmesi	Yüksek Lisans
191	564475	SEVDA KÜÇÜK	2019	Çocuk kitaplarının temel değerler bakımından incelenmesi	Yüksek Lisans
192	566899	SİNEM TOKER BADEM	2019	Nezihe Meriç' in hikâye ve romanlarında eğitim değerleri	Yüksek Lisans
193	566205	FULYA ŞAHİN	2019	Hacı Bektaş Veli felsefesine eğitsel bir bakış	Yüksek Lisans

194	556315	MUAMMER KARAMAN	2019	Yücel Feyzioğlu'nun eserlerinin türkçe eğitimi ve değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
195	584760	HÜSEYİN SALİ	2019	Hikâyelerle bütünleştirilmiş öğretim etkinliklerinin altıncı sınıf öğrencilerinin değer gelişimi, tutum ve motivasyonuna etkisi	Yüksek Lisans
196	572117	NEJLA ECERKALE	2019	Meb yayınları Türkçe 7. Ve 8. Sınıf ders kitabındaki metinlerin değerler bağlamında incelenmesi	Yüksek Lisans
197	582404	ZEYNEP PORT	2019	Kur'an'da aile modelleri bağlamında aile değerleri ve eğitimi	Yüksek Lisans
198	583604	FATİME ÇAM	2019	Din görevlilerinin özel eğitim gerektiren bireylerde değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Isparta ili örneği)	Yüksek Lisans
199	598111	GÖZDE TURSUN	2019	Serpil Ural'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
200	575743	RABİA NEVA ŞAHİN	2019	Trt'nin çocuklara yönelik çizgi filmlerinin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından incelenmesi	Doktora

No.	Tez No.	Ad Soyad	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
201	582914	KÜBRA KIDIL	2019	Ortaokul öğrencilerinin haklarının farkındalığının incelenmesi	Yüksek Lisans
202	585683	SERKAN AYDEMİR	2019	Değerler eğitimi bağlamında zeki alasya-metin akpınar filmleri	Yüksek Lisans
203	586681	RUKİYE KAYA	2019	Iı. Meşrutiyet sonrası yazılan ilk çocuk şiirleri kitaplarında değerler eğitimi	Yüksek Lisans
204	580821	AYNUR KILIÇ	2019	İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sevgi değerine yönelik algıları	Yüksek Lisans
205	587723	BERNA YILMAZ	2019	İlkokul 4. Sınıf sosyal bilgiler dersinde yardımseverlik değerinin yaratıcı drama yöntemiyle kazandırılması	Yüksek Lisans
206	593435	MEHMET EMİN OSMANOĞLU	2019	İlköğretim anabilim dalı ortaokul programının değerlerimizi kazandırma düzeyinin sınıf bazında karşılaştırmalı analizi: ardahan ili örneği	Yüksek Lisans
207	606049	SEDA ŞAHİN	2019	Türkçe dersi öğretim programı'nda yer alan kök değerler açısından rafadan tayfa çizgi filminin incelenmesi	Yüksek Lisans
208	608975	FATMAGÜL KARA ERGİN	2019	Lise matematik dersinde değer kazandırma amaçlı iki öğretim deneyi uygulamasının değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
209	609945	YUSUF YILDIRIM	2019	Okul dışı etkinlik temelli değerler eğitimi programının öğrencilerin etkin vatandaşlık değerlerine etkisi	Doktora
210	601352	HATİCE AYDIN	2019	Coğrafya ders kitaplarının değerler eğitimi yaklaşımları açısından incelenmesi ve coğrafya öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri	Yüksek Lisans
211	601824	SEMRA AKTAŞ KUBAL	2019	Çok okunan çocuk kitaplarının değerler yönüyle incelenmesi	Yüksek Lisans
212	591462	DERYA ARICI	2019	Çocuğu okul öncesi eğitime devam eden annelerin çocuklarına değer edindirme süreçlerinin incelenmesi	Yüksek Lisans
213	537002	YELİZ DOĞAN	2019	Seza Kutlar Aksoy'un çocuk kitaplarında özüne duyarlılık	Yüksek Lisans
214	542931	SEMA BERBER	2019	4. Sınıf sosyal bilgiler dersinde değer öğretimine ilişkin öğrencilerin oluşturduğu metaforların incelenmesi	Yüksek Lisans
215	542409	SİNAN YENİAY	2019	Behiç Ak'ın hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
216	537419	RECEP DEMİR	2019	Türkiye'de çocuk kanallarında yayınlanan çizgi filmlerde dini ve kültürel değerler eğitimi	Doktora

217	537775	TUĞBA KAFADAR	2019	Türkiye, Abd ve Fransa'nın sosyal bilgiler öğretim programları ve ders kitaplarının değerler eğitimi boyutunda karşılaştırılması	Doktora
218	5449677	ŞÜKRAN GEÇGEL	2019	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aktif yurttaşlık öz yeterlikleri ve milli değerlerin öğretimine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi	Yüksek Lisans
219	545155	TURGUT YILMAZ	2019	Jean Jacques Rousseau'nun "Emile" adlı eserinde çocuk, çocuk eğitimi ve ideal vatandaş	Yüksek Lisans

No.	Tez No.	Ad Soyad	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
220	544951	Hatice Büşra ERİM	2019	6. sınıf din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde"İslam'ın sakınılmasını istediği bazı davranışlar" ünitesinin öğretiminde kavram karikatürü destekli probleme dayalı öğrenmme yönteminin etkisi	Yüksek Lisans
221	547366	FATMA ARABACI	2019	İlkokul öğrencilerinin değer gelişimlerinin incelenmesi üzerine bir durum çalışması	Yüksek Lisans
222	546782	MEHMET ÜZER	2019	Küçük hezarfen çizgi filminde yer alan millî kültür, millî değer, millî kimlik unsurlarının incelenmesi	Yüksek Lisans
223	578272	SÜMEYYE KAYA	2019	Çocuk duygusu ve çocuk dünyası dergilerinde yer alan hikâye ve masalların değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
224	554470	SİNAN BULUT	2019	Trt türk halk müziği repertuvarındaki türkülerin müzik öğretim programlarındaki değerlere göre değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
225	550599	ZEYNEP NUR NALBANT	2019	Ergenlerde siber zorbalığa duyarlılığın anne-baba ile ilişkiler ve değer yönelimleri açısından incelenmesi (Maltepe ilçesi örneği)	Yüksek Lisans
226	535683	HALİL KARADENİZ	2019	Beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliğe ilişkin değerlendirmeleri	Yüksek Lisans
227	544950	SEVGİ TERZİ	2019	Garip akımı sanatçılarının şiirlerinde bir değer olarak yaşama sevinci ve tabiat sevgisi bağlamında çocuk	Yüksek Lisans
228	544928	SUNA DENİZ	2019	Okul öncesi eğitim çağındaki çocukların değer düzeylerine ilişkin anne-baba ve öğretmen görüşleri	Yüksek Lisans
229	549474	SEVİL DAMLA TERZİOĞLU	2019	Müzik öğretmenlerinin portre değerlere yönelik algılarının çeşitli değişkenlere dayalı olarak incelenmesi	Yüksek Lisans
230	549090	AYŞEGÜL YILDIRIM	2019	Öğretmen ve aile görüşlerine göre okul öncesi dönemde çocukların sahip olduğu değerler ile değerler eğitiminde okul aile işbirliğinin incelenmesi	Yüksek Lisans
231	548729	KÖNÜL TAHİROVA	2019	Abdulla Şaik'in eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
232	541117	GÖRKEM YILMAZ	2019	Uygurca öyküleyici metinlerde (çatik)yer alandeğerlerin türkçe öğretim programına göre incelenmesi	Yüksek Lisans
233	555617	AHMET ŞENER	2019	Osmanzâde Ahmed Tâib'in Telhîsü'n-Nesâyih'i ve değerler eğitimi üzerine önerileri	Yüksek Lisans
234	548657	MELİKE SARIKAYA	2019	Çocuk yetiştirme değerlerine ilişkin ebeveyn ve ergen görüşleri	Yüksek Lisans
235	549959	ABDULLAH KOÇYİĞİT	2019	Okul öncesi eğitim kurumlarındaki değerler eğitimine yönelik veli tutumları Ssivas ili örneği)	Yüksek Lisans
236	543190	ZEHRA ERGÜL ÖZKUL	2019	Haldun Taner'in öykülerinde tespit edilen değerlerin türkçe öğretim programında (1-8. Sınıf) yer alan kök değerlerle uyumu	Yüksek Lisans

237	548582	TUĞBA KAVAKLI	2019	Mavisel Yener'in masal kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans

No.	Tez No.	Ad Soyad	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
238	551054	KÖKSAL MUÇ	2019	Ortaöğretim tarih ders kitaplarında değer aktarım yaklaşımları nelerdir ?	Yüksek Lisans
239	551305	RÜMEYSA BİLGİNER	2019	Ortaokul öğrencilerinin vatanseverlik değerine yönelik algılarının incelenmesi	Yüksek Lisans
240	551695	ZEYNEP UĞURLU	2019	İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programı 7. Sınıf "din ve güzel ahlak" ünitesindeki ahlaki değerlerle ilgili drama yöntemi uygulamaları	Yüksek Lisans
241	551827	ZEYNEP ZUHAL EĞRİDERE	2019	Mevlana'nın Mesnevi'sinden seçmelerin bulunduğu çocuk kitaplarının çocuk eğitimi ve çocuk edebiyatı açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
242	551898	SÜMEYYE DİŞCİ	2019	Okul öncesi dönemde çocukların sosyal değerleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişki	Yüksek Lisans
243	552314	HATİCE TÜL KÜBRA ESER	2019	Din ve ahlak eğitimi bağlamında montessori yönteminin çocukların sosyal yaşamındaki tezahürleri (Palet İlkokulu örneği)	Yüksek Lisans
244	552357	NEŞE BİNYIL ŞAHİN	2019	Sabahattin Ali'nin eserlerinde değerler eğitimi	Yüksek Lisans
245	552362	YASEMİN ÖZDEMİR	2019	Fehmi Gür'ün seçilmiş şiirlerinde değerler eğitimi ve söz varlığı	Yüksek Lisans
246	552375	ÖZNUR BARİN	2019	Üzeyir Gündüz'ün çocuk kitaplarındaki eğitsel değerler	Yüksek Lisans
247	552535	NURAN KASAP	2019	Bekir Yıldız'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
248	566255	SİBEL ÜNSAL	2019	Okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerin değerler bağlamında incelenmesi	Yüksek Lisans
249	557172	AYŞE KOÇ	2019	Ergenlerin sahip oldukları değerler ile okula yönelik tutumları ve okul tükenmişlik düzeyleri arasındaki yordayıcı ilişkiler	Yüksek Lisans
250	549158	HATİCE KARABULUT	2019	Marshall yardımı çerçevesinde yayımlanan eserlerin çocuk edebiyatı açısından incelenmesi	Yüksek Lisans

EK-3 ÖZGEÇMİŞ

Seval KÖKSAL SÜLEYMANOĞLU

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Programı

Öğrenim

Lise : 2002 – Diyarbakır Anadolu Öğretmen Lisesi

Üniversite: 2007 - Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölümü İngilizce Öğretmenliği

İş

2013- Çermik Yatılı Bölge Ortaokulu

2015-Çermik 15 Temmuz Şehitleri Ortaokulu